

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Č.j.: 2010/80099-653

**Věc: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí
2010**

Obsah:

- I. Hlavní tendence ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2010
- II. Zaměstnanost
- III. Nezaměstnanost
- IV. Politika zaměstnanosti
- V. Mezinárodní srovnání
- VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Říjen 2010

ANALÝZA VÝVOJE ZAMĚŠTNANOSTI A NEZAMĚŠTNANOSTI V 1. POLOLETÍ 2010

I. Hlavní tendence ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2010	2
II. Zaměstnanost	7
1. Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2010	7
2. Struktura zaměstnanosti v sektorech, odvětvích a podle zaměstnání.....	15
3. Vzdělanostní struktura zaměstnanosti	18
4. Zaměstnanost cizinců	19
5. Insolvence	20
III. Nezaměstnanost	23
1. Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2010.....	23
2. Toky nezaměstnanosti	27
3. Struktura uchazečů o zaměstnání	31
4. Regionální nezaměstnanost	41
IV. Politika zaměstnanosti	46
1. Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2010	46
2. Výdaje na politiku zaměstnanosti.....	48
3. Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce	49
4. Průběžné vyhodnocení realizace APZ v 1. pololetí 2010.....	55
5. Systém investičních pobídek	56
6. Projekty financované z prostředků Evropského sociálního fondu	58
V. Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti	65
VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti	72

Metodické poznámky
Seznam použitých zkratk

Přílohy

Zdroj dat: MPSV (pokud není uvedeno jinak)

I. Hlavní tendence ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

v 1. pololetí 2010

- V 1. pololetí 2010 celková **zaměstnanost** podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS) ve všech sférách národního hospodářství České republiky **poklesla na 4 855,1 tis. osob**, meziročně byla **nižší o 89,0 tis. osob**, tj. **o 1,8 %**.
- Zpomalování růstu zaměstnanosti v roce 2008 přešlo v roce 2009 do výrazného **poklesu**, který **pokračoval** (s výjimkou mírného mezičtvrtletního nárůstu ve 4. čtvrtletí) až **do 1. čtvrtletí tohoto roku** (pokles o 98,1 tis. osob, tj. o 2,0 %). **Ve 2. čtvrtletí** se počet zaměstnaných ve srovnání s předchozím čtvrtletím **zvýšil o 51,8 tis., tj. o 1,1 %**.
- **Zaměstnanost žen** meziročně **poklesla** o 1,7 % (36,3 tis.) **na 2 078,0 tis. osob**, **pokles zaměstnanosti mužů** o 1,9 % (52,7 tis.) **na 2 777,1 tis. osob** byl **výraznější**. Vzhledem k nižší zaměstnanosti žen tak zůstal podíl mužů (57,2 %) i žen (42,8 %) na celkové zaměstnanosti na úrovni 1. pololetí 2009.
- V **primárním sektoru** se meziročně **snížila** zaměstnanost o 1,9 tis. **na 151,4 tis. osob**, **podíl** tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti **zůstal** na hodnotě **3,1 %**.
- V **sekundárním sektoru** zaměstnanost **klesla** (o 98,2 tis.) **na 1 839,4 tis. osob**, jeho **podíl se snížil na 37,9 %** (průmysl zaznamenal **pokles** o 83,2 tis. **na 1 365,0 tis. osob** a **snížení podílu na 28,1 %**; **stavebnictví** zaznamenalo (na rozdíl od předcházejících let) **pokles** zaměstnanosti o 15,0 tis. **na 474,4 osob**, jeho **podíl se snížil na 9,8 %**).
- Pokles celkové zaměstnanosti zmírnil **nárůst** počtu zaměstnaných **v terciárním sektoru** o 11,1 tis. **na 2 864,3 tis. osob** (dlouhodobý nárůst byl však v meziročním srovnání podstatně nižší); **podíl terciárního sektoru** na celkové zaměstnanosti **vzrostl na 59,0 %**.
- Počet **zaměstnanců pracujících za mzdu** poklesl o 110,6 tis. **na 3 998,1 tis. osob**. Včetně členů produkčních družstev představovali 82,4 % z celkové zaměstnanosti (meziroční pokles o 1,0 p.b.).

- **Nárůst celkového počtu podnikatelů** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) o 29,4 tis. osob zvýšil jejich počet na **852,2 tis.** (nárůst zejména v kategorii **podnikatelů bez zaměstnanců** o 38,1 tis. na **646,0 tis. osob**). Jejich **podíl na celkové zaměstnanosti** dosáhl **17,6 %** (byl o 1,0 p.b. vyšší než v 1. pololetí 2009).
- **Pokles** zaměstnanosti se projevil především u zaměstnanců s pracovními úvazky **na dobu neurčitou** (o 104,8 tis. na 4 507,0 tis.) a na **plnou pracovní dobu** (o 114,8 tis. na 4 560,0 tis.).
- **Zvýšil se** počet osob pracujících **na kratší pracovní dobu** (o 25,7 tis. na 295,0 tis., tj. o 9,5 %) a osob pracujících **na dobu určitou** včetně práce dočasné, příležitostní a sezónní a dalších časově omezených smluv naopak vzrostl (o 15,5 tis. na 347,3 tis., tj. o 4,7 %).
- **Zaměstnanost poklesla ve všech krajích s výjimkou Libereckého kraje.** Největší pokles byl **v Moravskoslezském, Jihočeském a Olomouckém kraji.**
- **Počet cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců** se k 30. 6. 2010 meziročně snížil o 33,2 tis. na **218,5 tis. osob.** Zvýšil se však počet cizích státních příslušníků **podnikajících na základě živnostenských oprávnění** o 8,2 tis. na **89,4 tis.** Celkový podíl zaměstnaných cizích státních příslušníků na zaměstnanosti klesl o 0,1 p.b. na 6,3 %.
- **Celková míra zaměstnanosti obyvatelstva ve věku 15 - 64 let** (jeden z klíčových ukazatelů strategie zaměstnanosti EU do roku 2010) meziročně **klesla** o 1,0 p.b. na **64,5 %.** **Míra zaměstnanosti žen klesla** o 0,9 p.b. na **55,9 %, míra zaměstnanosti mužů** o 1,1 p.b. na **72,9 %.** **Míra zaměstnanosti starších (55 – 64 let) celkově poklesla** o 1,4 p.b. a činila **46,2 %.**
- **Na poklesu počtu ekonomicky aktivních osob (EAO)** o 8,5 tis. na 5 253,9 tis. se podílel **pokles počtu zaměstnaných** (o 89,0 tis.), počet nezaměstnaných se zvýšil (o 80,5 tis.). **Míra ekonomické aktivity obyvatelstva (MEA)** ve věkové kategorii 15 – 64 let **vzrostla** o 0,1 p.b. na **69,9 %.** MEA obyvatel **starších 15 let poklesla** o 0,2 p.b. na **58,3 %.**
- **Obecná míra nezaměstnanosti** (podle výsledků VŠPS - ILO) **vzrostla** proti 1. pololetí 2009 o 1,6 p.b. na **7,6 %.**

- **Průměrná míra registrované nezaměstnanosti** (vykazovaná MPSV na základě evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce) **vzrostla na 9,4 %**, tj. o **2,0 p.b.**
- **Počet uchazečů o zaměstnání** meziměsíčně vzrostl v lednu a únoru, v dalších měsících klesal. K 30. 6. 2010 dosáhl **500,5 tis.** a byl **meziročně vyšší** již pouze o **36,9 tis.** (k 31. 12. 2009 činil meziroční nárůst 186,9 tis.).
- **Průměrný počet** uchazečů o zaměstnání **v 1. pololetí 2010** (zejména vzhledem k vysokým hodnotám na počátku roku) **meziročně vzrostl** o 117,8 tis. **na 550,8 tis.**
- **Průměrný měsíční stav volných pracovních míst** meziročně **poklesl** o 26,6 tis. **na 32,5 tis.** Po výrazném poklesu zejména v roce 2009 (30,9 tis. k 31. 12.) měl v průběhu 1. pololetí 2010 vývoj jejich počtu mírně rostoucí tendenci (**k 30. 6. 2010** jich bylo evidováno **32,9 tis.**).
- Vzhledem k nárůstu průměrného počtu uchazečů o zaměstnání a poklesu průměrného počtu volných pracovních míst **vzrostl** meziročně **počet uchazečů na 1 volné pracovní místo** ze 7,3 **na 17,0.** **Ke konci 1. pololetí** měl tento ukazatel hodnotu **15,2.**
- **Průměrný počet uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti se** (zejména v důsledku nižšího počtu nově evidovaných uchazečů o zaměstnání a nárůstu počtu dlouhodoběji nezaměstnaných, jimž už uplynula podpůrná doba) **snížil** oproti 1. pololetí 2009 o 3,0 tis. **na 187,1 tis.** **Jejich podíl na celkovém počtu** uchazečů o zaměstnání meziročně **poklesl** ze 43,9 % **na 34,0 %.**
- Vývoj počtu a struktury uchazečů o zaměstnání s podporou v nezaměstnanosti ovlivnil potřebu a **čerpání finančních prostředků státního rozpočtu na podpory v nezaměstnanosti.** **Jejich objem v 1. pololetí 2010 činil 7 770,3 mil. Kč** (v 1. pololetí 2009 bylo vyplaceno 7 327,1 mil. Kč, o 443,2 mil. Kč méně).
- Mírně vzrostl **počet uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením (OZP).** K 30. 6. 2010 jich bylo v evidenci ÚP **64,8 tis.** (o 0,8 tis. více než před rokem). Jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání k tomuto datu meziročně **klesl z 13,8 % na 12,9 %.**

- **Počet uchazečů** o zaměstnání **nad 50 let** ke konci 1. pololetí meziročně **vzrostl** (o 6,8 tis.) **na 136,5 tis.**, jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání **se však snížil** o 0,7 p.b. **na 27,3 %**.
- V červnu 2010 bylo evidováno **86,3 tis.** nezaměstnaných mladých lidí **do 25 let** (tj. meziročně o 7,5 tis. více). Jejich **podíl** na celkové nezaměstnanosti se zvýšil o 0,3 p.b. **na 17,3 %**. **Počet absolventů a mladistvých po ukončení školy** se meziročně **zvýšil** o 3,7 tis. **na 24,0 tis.**, **vzrostl** i jejich podíl o 0,4 p.b. **na 4,8 %** celkového počtu uchazečů o zaměstnání.
- **Zastoupení žen** mezi uchazeči o zaměstnání se **snížilo** z 50,0 % k 30. 6. 2009 **na 49,8 %** na konci 1. pololetí 2010; počet žen – uchazeček o zaměstnání **vzrostl** z 231,8 tis. **na 249,3 tis.**, tj. **o 7,6 %**. **Podíl mužů** naopak **vzrostl** z 50,0 % **na 50,2 %**; počet mužů – uchazečů o zaměstnání **vzrostl** z 231,8 tis. **na 251,2 tis.**, tj. **o 8,4 %**.
- **Počet dlouhodobě nezaměstnaných** (nad 12 měsíců) **se meziročně zvýšil o 58,7 % na 160,8 tis.** **Podíl na celkovém počtu nezaměstnaných** meziročně **vzrostl** z 21,9 % **na 32,1 %**. Změnil se příznivý vývoj z předchozích let, kdy kromě růstu výkonnosti ekonomiky a zaměstnanosti působilo zpřísnění podmínek pro získání sociálních dávek a změny v daňové oblasti. Dlouhodobě nezaměstnanými se stávají uchazeči o zaměstnání, kteří přišli do evidence na počátku krize.
- Nejvíce meziročně **vzrostl počet vyučených uchazečů o zaměstnání** (o 10,3 tis.) a uchazečů o zaměstnání **se základním vzděláním** (o 8,7 tis., včetně 0,2 tis. bez vzdělání). V souhrnu se však jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných mírně snížil o 1,4 p.b. **na 67,8 %**.
- **Počty uchazečů** o zaměstnání meziročně **vzrostly** ve všech krajích (nejvíce ve Středočeském kraji a v Praze). Míra nezaměstnanosti se nezvýšila pouze **v Libereckém a Moravskoslezském kraji**. **Nadprůměrnou** míru nezaměstnanosti vykazalo **8 krajů**, **nejvyšší** je stále v **Ústeckém** (13,0 %, meziroční nárůst o 0,6 p.b.), **Moravskoslezském** (11,4 %, pokles o 0,1 p.b.), **Olomouckém** (10,5 %, nárůst o 0,3 p.b.), **Karlovarském** (10,4 %, nárůst o 0,2 p.b.) a **Libereckém kraji** (10,3 %, pokles o 0,1 p.b.).

- **Počet uchazečů** o zaměstnání **se** meziročně **zvýšil v 64 okresech**, (**nejvíce** v okresech Praha-západ, Praha-východ, Prostějov a Praha, **nejnižší** dynamika byla v okresech Havlíčkův Brod, Česká Lípa, Pelhřimov, Trutnov a Šumperk). K 30. 6. 2010 byla **nejvyšší** míra nezaměstnanosti **v okrese Most** (15,6 %), naopak **nejnižší v okrese Praha-východ** (3,8 %).
- Na trhu práce se **zmírnil pokles nabídky práce** (pokles zaměstnanosti a volných pracovních míst) **i nárůst poptávky po práci** (nezaměstnanost). **Důsledky světové finanční a ekonomické krize**, které se na trhu práce začaly projevovat na konci roku 2008, pokračovaly i v průběhu roku 2009. **V 1. pololetí 2010 nebyly tak intenzivní**, vliv krize byl viditelný ještě v prvních měsících roku, počínaje březnem se nezaměstnanost začala snižovat obdobně jako v období dlouhodobého poklesu nezaměstnanosti před krizí.

II. Zaměstnanost

1. Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2010

Pro zpracování analýzy zaměstnanosti v části 1 až 3 této kapitoly byly použity údaje z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS - ČSÚ) ¹. Hodnoty za sledované období byly vypočteny jako průměr celkové zaměstnanosti v národním hospodářství v 1. a 2. čtvrtletí příslušného roku.

Ekonomická aktivita obyvatel ČR ve věku 15 a více let

tab. č. 1

	1. pololetí 2009			1. pololetí 2010			rozdíl 2010 - 2009			Index 10/09
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
	v tis.			v tis.			v tis.			
Populace 15+ celkem	8996,7	4383,1	4613,6	9014,5	4391,9	4622,6	17,8	8,8	9,0	100,2
z toho: 15 – 64 let	7431,2	3758,5	3672,7	7408,8	3747,6	3661,2	-22,4	-10,9	-11,5	99,7
Ekonomicky aktivní celkem (zaměstnaní+nezaměstnaní)	5262,5	2986,7	2275,7	5253,9	2980,8	2273,1	-8,5	-5,9	-2,6	99,8
z toho: 15 – 64 let	5184,7	2938,7	2246,0	5177,7	2935,1	2242,6	-7,0	-3,6	-3,4	99,9
Zaměstnaní v NH	4944,1	2829,8	2114,3	4855,1	2777,1	2078,0	-89,0	-52,7	-36,3	98,2
z toho: 15 – 64 let	4866,7	2782,0	2084,7	4779,8	2731,7	2048,1	-86,9	-50,3	-36,6	98,2
55 - 64 let	701,6	430,2	271,4	686,2	414,0	272,2	-15,4	-16,2	0,8	97,8
Nezaměstnaní	318,4	156,9	161,4	398,8	203,7	195,1	80,5	46,8	33,7	125,3
z toho: 15 – 64 let	318,0	156,7	161,3	397,9	203,4	194,5	79,9	46,7	33,2	125,1
55 - 64 let	37,6	22,0	15,6	50,6	30,7	19,9	13,0	8,7	4,3	134,6
Ekonomicky neaktivní	3734,3	1396,4	2337,9	3760,6	1411,1	2349,5	26,3	14,7	11,6	100,7
z toho: 15 – 64 let	2246,2	819,7	1426,6	2231,2	812,6	1418,6	-15,1	-7,1	-8,0	99,3
55 - 64 let	735,6	255,5	480,1	750,0	269,5	480,5	14,4	14,0	0,4	102,0
řádní starobní důchodci	1955,5	698,0	1257,5	2059,9	757,9	1302,0	104,4	59,9	44,5	105,3
invalidní důchodci	289,7	152,3	137,4	212,3	107,3	105,0	-77,4	-45,0	-32,4	73,3
připravují se v učilišti	128,1	81,0	47,1	132,2	88,1	44,1	4,1	7,1	-3,0	103,2
studují na střední škole	384,5	177,5	207,0	375,8	171,8	204,0	-8,7	-5,7	-3,0	97,7
studují na vysoké škole	313,4	140,5	172,9	322,8	143,6	179,2	9,4	3,1	6,3	103,0
péče o dítě nebo jinou osobu vyžadující péči	351,4	3,6	347,8	348,1	2,7	345,4	-3,3	-0,9	-2,4	99,0

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

¹ Některé údaje nemusí odpovídat hodnotám obdobných ukazatelů z jiných statistických zdrojů. Např. údaje o ekonomicky neaktivních přesně nekorespondují s údaji podle statistiky MŠMT, resp. MPSV – ČSSZ zejména proto, že žáci, studenti nebo důchodci, kteří v referenčním týdnu splňovali kritérium pro zařazení mezi osoby v zaměstnání nebo nezaměstnané, nejsou vykazováni jako ekonomicky neaktivní (viz Metodické poznámky). Pozn.: odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích celkového počtu souvisejí se zaokrouhlováním hodnot na jedno desetinné místo.

Dlouhodobý nárůst počtu obyvatel starších 15 let pokračoval i v 1. pololetí 2010, ale byl mírnější - růst o 17,8 tis. osob (ve stejném období 2009 o 74,6 tis.). **Ve věkové skupině 15 – 64 let**, která je rozhodující pro zaměstnanost, však **počet obyvatel poklesl** o 22,3 tis. Větší pokles byl zaznamenán zejména v mladších věkových skupinách do 35 let (celkem o 72,4 tis.) a také ve věkové skupině 50 - 54 let (o 29,7 tis.). Vliv populační vlny ze 70. let minulého století se projevil nárůstem ve věkové skupině 35 - 39 let (o 49,3 tis.). Silná poválečná vlna ovlivnila početnost věkové skupiny 60 - 64 let (nárůst o 16,0 tis.). Nárůst ve věkové skupině 65+ (o 40,0 tis.) souvisí s prodlužujícím se věkem dožití.

Věková struktura obyvatelstva (v tis.)

tab. č. 2

věkové skupiny	1. pololetí 2009			1. pololetí 2010			rozdíl 10 - 09			Index 10/09
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
celkem	10 481,4	5 145,4	5 336,0	10 514,8	5 161,9	5 352,9	33,4	16,4	17,0	100,3
v tom:										
0 - 15	1 484,7	762,3	722,4	1 500,3	770,0	730,4	15,6	7,6	8,0	101,1
15 - 64	7 431,1	3 758,4	3 672,7	7 408,8	3 747,6	3 661,2	-22,3	-10,8	-11,5	99,7
65+	1 565,6	624,7	941,0	1 605,6	644,3	961,4	40,0	19,6	20,4	102,6

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

V souvislosti s vývojem věkové struktury obyvatelstva poklesl **počet ekonomicky aktivních osob (EAO)**, tj. zaměstnaných a nezaměstnaných (**o 8,5 tis. osob**) na **5 253,9 tis.**, přičemž **počet zaměstnaných poklesl** (o 89,0 tis.) a **počet nezaměstnaných vzrostl** (o 80,5 tis.). Pokles ekonomicky aktivních mužů (o 5,9 tis.) byl větší než pokles žen (o 2,6 tis.).

Počet ekonomicky neaktivních osob vzrostl o 26,3 tis. na 3 760,6 tis. osob (převažoval nárůst počtu mužů). **Tento vývoj byl ovlivněn především nárůstem počtu důchodců** (starobních a invalidních celkem o 27,0 tis.). V kategorii „**příprava na povolání**“ došlo celkově k malému nárůstu (o 4,8 tis. na 830,8 tis.). Zatímco počet „**studujících na vysoké škole**“, který **dlouhodobě roste**, se zvýšil o 9,4 tis. na 322,8 tis, počet „**studujících na střední škole**“ poklesl (o 8,7 tis.). **Nárůst** zaznamenala opět také kategorie **připravujících se v učilišti** (o 4,1 tis.). V přípravě na povolání pokračoval trend rostoucího podílu dívek na středních a vysokých školách (54,9 %). V učilištích větší příliv chlapců zvýšil jejich podíl na 66,6 %.

Přes pokles EAO **míra ekonomické aktivity (MEA)**, tj. počet ekonomicky aktivních ve věkové kategorii **15 – 64 let** k počtu osob ve stejné věkové kategorii, mírně **vzrostla** (o 0,1 p.b.) **na 69,9 %**. **MEA 15+** poklesla (o 0,2 p.b.) **na 58,3 %**.

Rozdíl míry ekonomické aktivity o 17 p.b. mezi muži 15 - 64 let (78,3 %) a ženami (61,3 %) se nezměnil. Vyšší než 90 % dosahují muži ve věku 25 - 54 let, zatímco ženy pouze ve věkové kategorii 40 - 49 let.

MEA vzrostla pouze v kategoriích 25 - 39 let (nejvíce – o 1,2 p.b., v kategorii 35 - 39 let). Tento nárůst souvisí s mírným poklesem počtu neaktivních žen pečujících o dítě a s příchodem absolventů škol na trh práce.

Míra ekonomické aktivity podle věku (v %)

tab. č. 3

věkové skupiny	1. pololetí 2009			1. pololetí 2010		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	69,8	78,2	61,2	69,9	78,3	61,3
15 - 24	30,9	36,1	25,4	29,9	35,4	24,0
25 - 39	82,9	95,0	70,0	83,8	95,9	70,8
40 - 54	92,7	94,5	90,8	92,7	94,7	90,6
55 - 64	50,1	63,9	37,4	49,6	62,3	37,8
15+	58,5	68,1	49,3	58,3	67,9	49,2

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nejvyšší míru ekonomické aktivity měly osoby s vysokoškolským vzděláním, naopak nejnižší MEA vykazovaly osoby se základním vzděláním.

Míra ekonomické aktivity podle dosaženého vzdělání (v %)

tab. č. 4

dosažené vzdělání	1. pololetí 2009			1. pololetí 2010		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
základní vzdělání a bez vzdělání	21,2	26,1	18,4	21,3	26,3	18,5
střední bez maturity	65,5	74,0	53,2	64,7	73,1	52,8
střední s maturitou	64,9	72,9	58,8	63,7	71,8	57,5
vysokoškolské	75,6	80,7	69,8	74,5	79,6	68,8

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

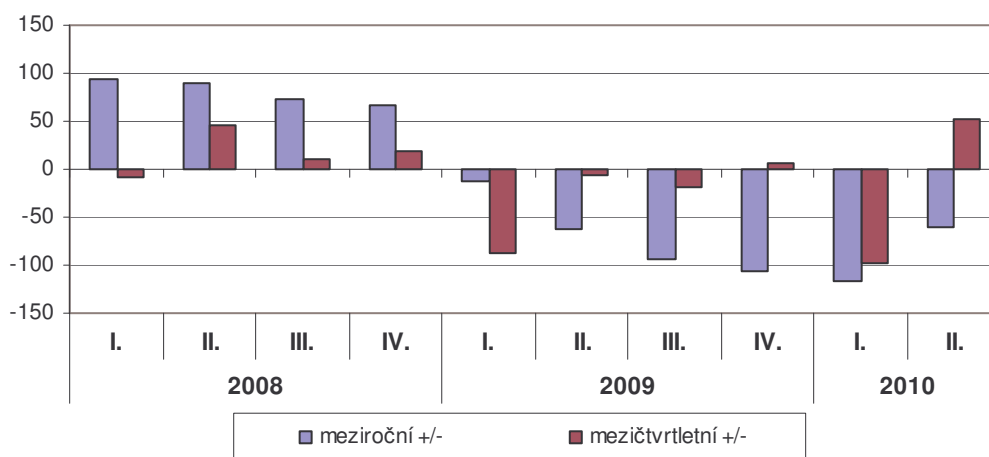
V 1. pololetí 2010 se průměrný počet zaměstnaných ve všech sférách národního hospodářství snížil na 4 855,1tis. osob.

Zaměstnanost ve srovnání s 1. pololetím 2009 **poklesla** absolutně **o 89,0 tis. osob**, v relativním vyjádření **o 1,8 %**. Zpomalování růstu zaměstnanosti v roce 2008 přešlo v roce 2009 do výrazného poklesu, který pokračoval (s výjimkou mírného

mezičtvrtletního nárůstu ve 4. čtvrtletí) až do 1. čtvrtletí tohoto roku, kdy mezičtvrtletní snížení zaměstnanosti představovalo 98,1 tis. osob. Ve 2. čtvrtletí se počet zaměstnaných ve srovnání s předchozím čtvrtletím zvýšil (sezónní práce) o 51,8 tis.

graf č. 1

Vývoj zaměstnanosti v letech 2008 - 2010
(přírůstky/úbytky v jednotlivých čtvrtletích v tis. osob)

Pokles zaměstnanosti postihl především mladší věkové skupiny do 34 let (o 80,9 tis.) a skupinu 40 - 44 let (18,0 tis.), a dále věkovou skupinu 50+ (o 50,6 tis. osob). Počty zaměstnaných vzrostly ve skupině 35 -39 let (o 43,2 tis.) a 45 - 49 let (o 17,3 tis. osob).

Vzhledem k charakteru odvětví, ve kterých se zaměstnanost výrazněji snížila, byl pokles **zaměstnanosti mužů** (o 52,7 tis. **na 2 777,1 tis. osob**) větší než žen² (o 36,3 tis. **na 2 078,0 tis. osob**). Vzhledem k nižší úrovni zaměstnanosti žen se zastoupení mužů (57,2 %) i žen (42,8 %) mezi zaměstnanými nezměnilo.

Zaměstnaní představovali **53,9 % obyvatel** ČR starších 15-ti let (meziroční pokles o 1,1 p.b.). Podíl zaměstnaných mezi muži staršími 15 let poklesl na 63,2 % (o 1,3 p.b), pokles podílu zaměstnaných žen na 45,0 % byl mírnější (o 0,9 p.b.).

Zaměstnanost v 1. pololetí 2010 meziročně vzrostla pouze **v Libereckém kraji** (o 2,7 tis. osob), a to především v sekci vzdělávání (o 3,9 tis.) a veřejná správa a obrana (o 3,5 tis. osob). Největší pokles byl v **Moravskoslezském** (o 17,2 tis.), **v Jihočeském** (o 12,9 tis.) a **v Olomouckém kraji** (o 12,8 tisíc osob). V Moravskoslezském kraji nejvíce poklesla zaměstnanost ve stavebnictví (o 9,1 tis.)

² Podrobnější údaje o struktuře zaměstnaných mužů a žen jsou v příloze 2a, 2b

a těžbě a dobývání (o 7,7 tis.), v Jihočeském kraji ve zpracovatelském průmyslu (o 9,2 tis.), v Olomouckém kraji v sekci velkoobchod, maloobchod; oprava motorových vozidel (o 11,7 tis.) a v sekci doprava a skladování (o 8,0 tis. osob).

Zaměstnanost a míra zaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR

tab. č. 5

	zaměstnanost 15+ (v tis.)			míra zaměstnanosti 15 - 64 (v %)		
	1. pololetí		rozdíl 10-09	1. pololetí		rozdíl 10-09
	2009	2010		2009	2010	
Celkem	4 944,1	4 855,1	-89,0	65,5	64,5	-1,0
Praha	662,0	654,9	-7,1	72,0	71,1	-0,8
Středočeský kraj	603,1	594,7	-8,4	68,2	66,8	-1,4
Jihočeský kraj	308,5	295,6	-12,9	67,7	65,3	-2,4
Plzeňský kraj	273,8	270,9	-2,8	66,4	66,1	-0,4
Karlovarský kraj	145,3	142,9	-2,4	64,3	64,0	-0,4
Ústecký kraj	366,7	361,9	-4,8	61,0	60,2	-0,7
Liberecký kraj	196,2	198,9	2,7	62,3	63,0	0,7
Královéhradecký kraj	254,0	251,0	-2,9	64,1	64,0	-0,1
Pardubický kraj	238,3	233,0	-5,3	65,0	64,0	-1,0
kraj Vysočina	240,9	236,9	-4,0	65,4	64,6	-0,7
Jihomoravský kraj	531,3	528,5	-2,7	64,5	64,4	-0,1
Olomoucký kraj	293,2	280,4	-12,8	64,2	61,7	-2,5
Zlínský kraj	271,3	263,1	-8,3	64,4	62,6	-1,8
Moravskoslezský kraj	559,6	542,3	-17,2	62,3	60,9	-1,4

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Souběžně s absolutním poklesem zaměstnanosti (podle údajů ČSÚ) **klesala i míra zaměstnanosti (MZ)**. MZ obyvatelstva **ve věku 15 - 64 let** se snížila o 1,0 p.b. **na 64,5 %**, míra zaměstnanosti **žen** o 0,9 p.b. **na 55,9 %** a míra zaměstnanosti **mužů** o 1,1 p.b. **na 72,9 %**. **Míra zaměstnanosti starších** (55 – 64 let), která jako jediná se ještě v 1. pololetí 2009 mírně zvýšila, **poklesla** o 1,4 p.b. **na 46,2 %**.

Naplnění cílů EU v mírách zaměstnanosti do roku 2010 podle revidované Lisabonské strategie z roku 2005 (celková míra zaměstnanosti osob 15 - 64 let alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen 15 - 64 alespoň 60 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků 55 - 64 let alespoň 50 %) celosvětová finanční a ekonomická krize oddálila.

*Návrh desetiletého plánu Evropa 2020*³, který má nahradit Lisabonskou strategií, stanovil v celé EU27 cíl dosažení celkové míry zaměstnanosti ve věku 20 – 64 let v roce 2020 - 75 %. Národním dílčím cílem České republiky v pilíři „Politika

³ Evropská komise v březnu 2010 zveřejnila návrh desetiletého plánu Evropa 2020, který má nahradit Lisabonskou smlouvu. Dva cíle se vztahují k zaměstnanosti: 1) zvýšení zaměstnanosti ve věku 20-64 let na 75 % v roce 2020 v celé EU 27, 2) dosažení alespoň 40% mladých ve věku 30-34 let, kteří by měli získat vzdělání na úrovni terciárního stupně studia.

zaměstnanosti“ je dosažení MZ v této věkové kategorii u žen 65 % a MZ starších pracovníků (55 – 64 let) 55 %. **Celková míra zaměstnanosti obyvatelstva ve věku 20 – 64 v 1. pololetí 2010 dosáhla 70,0 %** (meziroční pokles o 1,1 p.b), u mužů poklesla (o 1,4 p.b) na 79,1 % a u žen (o 1,0 p.b) na 60,6 %, míra zaměstnanosti starších, jak je výše uvedeno, dosáhla 46,2 %.

Poslední dostupné údaje o míře zaměstnanosti za členské státy EU podle údajů EUROSTATu jsou uvedeny v části V. Mezinárodní srovnání.

Míra zaměstnanosti podle věku (v %)

tab. č. 6

věkové skupiny	1. pololetí 2009			1. pololetí 2010		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	65,5	74,0	56,8	64,5	72,9	55,9
15 - 24	26,6	31,1	21,8	24,2	28,6	19,6
25 - 39	77,8	90,3	64,5	77,6	90,2	64,2
40 - 54	88,1	90,7	85,5	87,0	89,7	84,2
55 - 64	47,6	60,8	35,4	46,2	58,0	35,2
15+	55,0	64,6	45,8	53,9	63,2	45,0
20 - 64	71,1	80,5	61,6	70,0	79,1	60,6

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Míra zaměstnanosti zaznamenala meziroční **pokles ve všech věkových kategoriích a u obou pohlaví**.

Míru zaměstnanosti (vypočtenou jako podíl zaměstnaných ve věku 15 - 64 k bydlícím obyvatelům ve věku 15 - 64 let) **vyšší než je průměrná míra zaměstnanosti** za ČR, mělo v 1. pololetí 2010 **pět krajů** (viz tab. č. 5), nejvyšší byla v Praze (71,1 %), nejnižší v Ústeckém kraji (60,2 %).

Velké regionální rozdíly souvisejí s různou odvětvovou strukturou zaměstnanosti a počtem a strukturou pracovních příležitostí. Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti (variační koeficient) regionů NUTS2 se ve sledovaném období zvýšilo na 4,9 (z 4,8 v 1. pololetí 2009); na úrovni krajů (NUTS3) se nezměnilo (4,1).

Pokles zaměstnanosti se projevil především u zaměstnanců s pracovními úvazky na dobu neurčitou a na plnou pracovní dobu. **Počet osob pracujících na dobu určitou** včetně práce dočasné, příležitostní a sezónní a dalších časově omezených smluv naopak vzrostl (o 15,5 tis.) na **347,3 tis.** Zvýšil se i počet a podíl osob pracujících **na kratší pracovní dobu na 295,0 tis. osob** (o 25,7 tis.). Větší nárůst v této kategorii byl zaznamenán u žen (o 17,9 tis.).

Počty zaměstnaných ve vybraných skupinách

tab. č. 7

	1. pololetí 2009		1. pololetí 2010		rozdíl 10 - 09	index 10/09
	v tis.	%	v tis.	%		
Zaměstnaní – celkem	4 944,1	100,0	4 855,1	100,0	-89,0	98,2
z toho:						
- mající druhé (další) zaměstnání	92,8	1,7	101,6	2,1	8,8	109,5
- úvazek na dobu neurčitou nebo jako podnikatel	4 611,8	93,3	4 507,0	92,8	-104,8	97,7
- úvazek na dobu určitou	331,8	6,7	347,3	7,2	15,5	104,7
- na plnou pracovní dobu	4 674,8	95,1	4 560,0	93,9	-114,8	97,5
- na kratší pracovní dobu	269,3	4,9	295,0	6,1	25,7	109,5

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Jako **podzaměstnaní** (jimiž jsou podle metodiky ILO všechny osoby, které pracují ve svém hlavním zaměstnání na částečný úvazek nebo méně než 40 hodin týdně, přejí si pracovat vyšší počet hodin než ve stávajících zaměstnáních a jsou schopny vykonávat větší počet hodin) bylo klasifikováno **61,8 tis. osob**, tj. **o 9,0 tis. více** než v odpovídajícím období předchozího roku, vzrostl počet podzaměstnaných mužů (o 2,8 tis. osob) i žen (o 6,2 tis. osob).

Vyššímu poklesu zaměstnanosti zabránilo využívání režimu poskytování náhrady mzdy v nižší částce v souladu s § 209, odst. 3 Zákoníku práce. Jen v organizacích bez odborové organizace, kde zkrácení úvazku povoloval úřad práce, tohoto institutu využilo 25 tis. zaměstnanců, tj. cca 0,4 % pracovní síly, což bylo výrazně méně než v 1. pololetí 2009 (91,5 tis. zaměstnanců, tj. 1,6 % pracovní síly).

Pokles zaměstnanosti **u zaměstnanců pracujících za mzdu**, včetně členů produkčních družstev (kteří tvořili **nejpočetnější skupinu zaměstnaných - 82,3 %**), byl vyšší než pokles celkové zaměstnanosti. Jejich počet **se snížil o 118,4 tis. na 4 002,8 tis.**, počet mužů poklesl více (o 71,0 tis. na 2 172,9 tis.) než počet žen (o 47,4 tis. na 1 829,9 tis.).

Zaměstnanost však vzrostla ve skupině **podnikatelů** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) **na 852,2 tis. osob** (o 29,4 tis.). Na tomto nárůstu se podíleli více muži (o 18,3 tis.) než ženy (o 11,1 tis. osob).

V podnikatelské složce výrazně (o 38,1 tis. osob) vzrostly počty **podnikatelů bez zaměstnanců na 646,0 tis.**, nárůst byl zaznamenán u mužů (o 22,1 tis. osob) i u žen (o 16,0 tis. osob). **Kategorie podnikatelů se zaměstnanci poklesla na 177,3 tis. osob** (o 6,9 tis.), pokles u mužů (2,3 tis.) byl menší než u žen (4,6 tis.).

Kategorie **pomáhajících rodinných příslušníků poklesla** u mužů i u žen celkově na **28,9 tis.** osob (o 1,8 tis.).

Počty zaměstnaných podle postavení v hlavním zaměstnání

tab. č. 8

	1. pololetí 2009		1. pololetí 2010		rozdíl 10 - 09	index 10/09
	v tis.	%	v tis.	10/09		
Celkem	4944,1	100,0	4 855,1	100,0	-89,0	98,2
z toho:						
Zaměstnanci	4108,6	83,1	3 998,1	82,3	-110,6	97,3
Členové produkčních družstev	12,6	0,3	4,7	0,1	-7,8	37,6
Podnikatelé bez zaměstnanců	607,9	12,3	646,0	13,3	38,1	106,3
Podnikatelé se zaměstnanci	184,3	3,7	177,3	3,7	-6,9	96,2
Pomáhající rodinní příslušníci	30,6	0,6	28,9	0,6	-1,8	94,2

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Podíl podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků na celkové zaměstnanosti tak meziročně vzrostl o 1,0 p.b. na **17,6 %**.

Počty zaměstnanců (včetně členů produkčních družstev a položky nezjištěno) poklesly ve všech krajích, nejvíce v Moravskoslezském, Jihočeském, Středočeském a Pardubickém kraji.

Přírůstek (úbytek) počtu osob v hlavním zaměstnání podle postavení v zaměstnání v krajském členění

tab. č. 9

kraj	zaměstnanci (vč. členů prod. družstev)				podnikatelé (vč. pom. rod. příslušníků)			
	1. pololetí		rozdíl 10 - 09	index 10/09	1. pololetí		rozdíl 10 - 09	index 10/09
	2009	2010			2009	2010		
Celkem	4121,2	4002,8	-118,4	97,1	822,8	852,2	29,4	103,6
Praha	513,6	503,5	-10,2	98,0	148,3	151,4	3,1	102,1
Středočeský	488,7	476,5	-12,2	97,5	114,4	118,2	3,8	103,3
Jihočeský	265,2	247,0	-18,3	93,1	43,3	48,6	5,4	112,4
Plzeňský	230,2	226,9	-3,3	98,6	43,6	44,0	0,4	100,9
Karlovarský	122,6	122,5	-0,1	99,9	22,7	20,4	-2,3	90,0
Ústecký	317,1	309,6	-7,5	97,6	49,7	52,3	2,7	105,4
Liberecký	163,6	163,2	-0,4	99,8	32,6	35,7	3,1	109,6
Královéhradecký	210,5	205,7	-4,8	97,7	43,5	45,4	1,9	104,3
Pardubický	206,3	194,3	-12,0	94,2	32,0	38,7	6,7	121,1
Vysočina	205,6	200,2	-5,4	97,4	35,2	36,7	1,5	104,2
Jihomoravský	442,0	433,7	-8,3	98,1	89,3	94,8	5,5	106,2
Olomoucký	243,5	233,3	-10,2	95,8	49,7	47,0	-2,6	94,7
Zlínský	225,1	219,3	-5,8	97,4	46,2	43,7	-2,5	94,6
Moravskoslezský	487,0	467,1	-20,0	95,9	72,5	75,3	2,7	103,7

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nárůst počtu podnikatelů (se zaměstnanci i bez zaměstnanců) a **pomáhajících rodinných příslušníků** zaznamenalo **11 krajů ČR**, nejvíce v Pardubickém, Jihomoravském a Jihočeském kraji. Pokles zaznamenal Olomoucký, Zlínský a Karlovarský kraj.

Nejvyšší podíl zaměstnanců (včetně členů produkčních družstev) na celkové zaměstnanosti byl v **Moravskoslezském kraji (86,1 %)**, **nejvyšší podíl podnikatelů** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) **byl v Praze (23,1 %)**.

Souběžně s hlavním zaměstnáním pracovalo **ve druhém** (dalším) **zaměstnání celkem 101,6 tis. osob**. Četnost této kategorie se zvýšila o 8,9 tis. osob (počet mužů o 4,8 tis., počet žen o 4,1 tis.).

Ekonomické postavení osob v druhém zaměstnání **je odlišné** od struktury v hlavním zaměstnání. **Převažovali podnikatelé** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků). Jejich počet se **zvýšil na 55,9 tis. osob.**, ale podíl **poklesl** (z 56,4 %) **na 55,0 %**. **Počet zaměstnanců** včetně členů produkčních družstev **vzrostl na 45,7 tis. osob** a **podíl na 45,0 %** (z 43,6 %).

2. Struktura zaměstnanosti v sektorech, odvětvích a podle zaměstnání

Zaměstnanost v **primárním sektoru** dlouhodobě klesá, v 1. pololetí 2010 se meziročně **snížila** (o 1,9 tis.) **na 151,4 tis. osob**. **Podíl** tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti však **zůstal na 3,1 %**.

V **sekundárním sektoru** (průmysl včetně stavebnictví) **zaměstnanost** meziročně **poklesla** (o 98,2 tis.) **na 1 839,4 tis. osob**. **Podíl** tohoto sektoru **se snížil o 1,3 p.b. na 37,9 %**.

Sektorová struktura zaměstnanosti

tab. č. 10

	1. pololetí 2009		1. pololetí 2010		rozdíl 10 - 09	index 10/09
	v tis.	%	v tis.	%		
C e l k e m	4 944,1	100,0	4 855,1	100,0	-89,0	98,2
v tom:						
I. sektor	153,3	3,1	151,4	3,1	-1,9	98,7
II. sektor	1 937,6	39,2	1 839,4	37,9	-98,2	94,9
v tom: průmysl	1 448,2	29,3	1 365,0	28,1	-83,2	94,3
stavebnictví	489,4	9,9	474,4	9,8	-15,0	96,9
III. sektor *)	2 853,2	57,7	2 864,3	59,0	11,1	100,4

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

*) vč. nezjištěné sektorové příslušnosti

Na celkovém poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru se podílel **průmysl i stavebnictví**.

V **průmyslu** poklesl počet osob (o 83,2 tis.) na 1 365,0 tis. Podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti se snížil na 28,1 %. Ke snížení přispěl především **zpracovatelský průmysl** – pokles o 67,3 tis. osob (jednalo se zejména o výrobu strojů a zařízení, výrobu pryžových a plastových výrobků a o výrobu kovových konstrukcí a kovodělných výrobků). Zaměstnanost mj. mírně stoupla ve výrobě ostatních dopravních prostředků a zařízení a ve výrobě základních farmaceutických výrobků a přípravků.

Pokles zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu se projevil v kategorii zaměstnanců (o 69,7 tis. osob) a podnikatelů se zaměstnanci (o 3,4 tis. osob), počet podnikatelů bez zaměstnanců vzrostl (o 6,8 tis. osob).

Z regionálního hlediska byl **největší pokles** zaměstnanosti **ve zpracovatelském průmyslu** zaznamenán v **Jihomoravském a Středočeském kraji**. Nárůst byl pouze v Karlovarském, Moravskoslezském a Olomouckém kraji.

Zaměstnanost ve **stavebnictví** klesla (o 15,0 tis.) na 474,4 osob, jeho podíl na celkové zaměstnanosti se snížil na 9,8 %. K poklesu došlo v osmi krajích, největší pokles byl zaznamenán v Moravskoslezském kraji.

Podíl sekundárního sektoru je v **ČR** stále vysoký, i přes jeho pokles nadále **dosahuje nejvyšší hodnoty ze všech států EU** (viz část V. Mezinárodní srovnání).

Pokles celkové zaměstnanosti zmírňoval **nárůst** počtu zaměstnaných **v terciárním sektoru** (o 11,1 tis.) **na 2 864,3 tis. osob**, dlouhodobý nárůst zaměstnanosti v tomto sektoru byl však v meziročním srovnání podstatně nižší (v 1. pololetí 2009 nárůst o 50,5 tis.) **Podíl terciárního sektoru** na celkové zaměstnanosti (v důsledku poklesu v ostatních sektorech) **vzrostl až o 1,3 p.b. na 59,0 %**. **K nárůstu zaměstnanosti** významnou měrou přispěla **sekce zdravotní a sociální péče** (především ve **skupině ústavní zdravotnická péče** v Praze). Další významnější zvýšení zaměstnanosti bylo zaznamenáno v sekci **veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení** (především v Jihomoravském kraji). Největší **pokles** byl zaznamenán v sekci **velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel** (nejvíce v Olomouckém kraji) a administrativní a podpůrné činnosti (v Praze).

Nejvyšší absolutní **nárůst** zaměstnanosti v tomto sektoru se projevil v **Jihomoravském a Středočeském kraji**, největší pokles pak v Ústeckém a Pardubickém kraji.

I přes postupný nárůst počtu i podílu zaměstnaných v terciárním sektoru patří ČR v rámci EU ke státům s jeho **nejnižším podílem na celkové zaměstnanosti** (viz část V. Mezinárodní srovnání).

Sektorová struktura v krajích je odlišná (viz příloha 1b). Nejvyšší podíl primárního sektoru měl kraj Vysočina (7,6 %), naopak zanedbatelný byl v Praze (0,4 %). V Praze byl i nejnižší podíl sekundárního sektoru (18,8 %) a naopak nejvyšší podíl sektoru terciárního (80,8 %). Sekundární sektor byl nejvíce zastoupen v Libereckém kraji (47,2 %). Nejnižší zastoupení terciárního sektoru měl kraj Vysočina (7,6 %).

Struktura zaměstnanosti podle klasifikace zaměstnání (KZAM)

tab. č. 11

		1.pololetí 2009		1.pololetí 2010		rozdíl 10-09	index 10/09
		v tis.	%	v tis.	%		
Celkem		4944,1	100,0	4855,1	100,0	-89,0	98,2
z toho:							
0	Příslušníci armády	14,9	0,3	15,0	0,3	0,1	100,4
1	Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	304,4	6,2	262,9	5,4	-41,5	86,4
2	Vědečtí a odborní duševní pracovníci	580,2	11,7	519,4	10,7	-60,8	89,5
3	Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (vč. příbuzných oborů)	1174,4	23,8	1199,6	24,7	25,2	102,1
4	Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	365,4	7,4	380,6	7,8	15,1	104,1
5	Provozní pracovníci ve službách a obchodě	573,4	11,6	595,7	12,3	22,2	103,9
6	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (vč. příbuzných oborů)	61,9	1,3	64,6	1,3	2,7	104,3
7	Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	883,0	17,9	842,2	17,3	-40,8	95,4
8	Obsluha strojů a zařízení	650,6	13,2	671,5	13,8	21,0	103,2
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	335,4	6,8	302,9	6,2	-32,5	90,3

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Podle **vykonávaného zaměstnání** (klasifikace zaměstnání KZAM) pracovalo nejvíce osob **ve třídě 3** – techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech. V této třídě byl zaznamenán i **nejvyšší meziroční nárůst zaměstnanosti (o 25,2 tis.)**. Pracovalo zde **nejvíce žen** (30,6 % z jejich celkového

počtu). **Nejvíce mužů** bylo zařazeno **ve třídě 7** - řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři, kromě obsluhy strojů a zařízení (27,4 %). V této třídě byl naopak zaznamenán **meziroční pokles (o 40,8 tis.)**. **Nejvyšší pokles** zaměstnanosti (**o 60,8 tis.**) byl **ve třídě 2** vědečtí a odborní duševní pracovníci. Zaměstnanost se snížila též **ve třídě 1** - zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci (o 41,5 tis.) a **ve třídě 9** - pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (o 32,5 tis. osob).

3. Vzdělanostní struktura zaměstnanosti

V 1. pololetí 2010 se zaměstnanost zvýšila pouze u osob **s vysokoškolským vzděláním (o 44,6 tis.)**, počet zaměstnaných s nižším stupněm vzdělání se **snížil**, nejvíce absolutně i relativně **u osob se středním vzděláním bez maturity (o 69,3 tis.)**.

Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob na celkové zaměstnanosti se sice v ČR zvyšuje (v roce 2002 činil 13,1 %, v roce 2009 to bylo již 17,1 %), v porovnání s ostatními státy Evropské unie však patří tento podíl v ČR mezi nejnižší v rámci EU 27 (nejvyšší podíl v roce 2009 v Irsku 39,4 %, Belgii 39,2 % a Estonsku 38,7 %, průměr EU27 28,1 %).

Vývoj zaměstnanosti u osob se základním a středním vzděláním souvisel s jejich věkovou strukturou a s poklesem zaměstnanosti zejména ve zpracovatelském průmyslu s převahou profesí s nižším vzděláním (především třídy 7 až 9 KZAM).

Vzdělanostní struktura zaměstnaných

tab. č. 12

Zaměstnaní v NH	1. pololetí 2009		1. pololetí 2010		rozdíl 10-09	index 10/09
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	4 944,1	100,0	4 855,1	100,0	-89,0	98,2
z toho:						
základní a bez vzděl.	267,6	5,4	239,8	4,9	-27,8	89,6
střední bez maturity	1 954,2	39,5	1 884,9	38,8	-69,3	96,5
střední s maturitou	1 888,1	38,2	1 851,3	38,1	-36,8	98,1
vysokoškolské	833,8	16,9	878,3	18,1	44,6	105,3

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

4. Zaměstnanost cizinců

Vzhledem k nepříznivému vývoji českého hospodářství spojeného s omezováním výroby, docházelo zejména v průmyslu ke snižování pracovních míst. V důsledku této situace se v průběhu roku 2010 snižoval i počet registrovaných zahraničních zaměstnanců.

K 30. 6. 2010 bylo v ČR legálně **zaměstnáno** (v postavení zaměstnanců) celkem **218,5 tis. cizích státních příslušníků⁴**, z toho **na základě platného povolení** k zaměstnávání **58,9 tis. cizinců**, dále **19,6 tis. cizinců bez povinnosti pracovního povolení** a **139,9 tis. občanů EU/EHP a Švýcarska** (dále jen občané EU). Počty cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců se začaly snižovat v době, kdy se na trhu práce začaly projevovat důsledky ekonomické krize, tj. od listopadu 2008. **Celkový meziroční úbytek** na konci června 2010 činil **33,2 tis. osob**, přičemž 23,6 tis. (71,2 % úbytku) tvořili muži. Počet osob s platným povolením se snížil o 42,8 tis., počet občanů EU (včetně jejich rodinných příslušníků) vzrostl o 5,9 tis., počty cizinců bez povinnosti pracovního povolení vzrostly o 3,7 tis. osob.

V počtu cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců, i přes jejich výraznější pokles, stále převažují muži (65,2 %).

Z hlediska státní příslušnosti bylo v ČR zaměstnáno **nejvíce občanů Slovenské republiky** (98,6 tis.), **Ukrajiny** (48,7 tis.) a **Polska** (19,0 tis.).

Největší meziroční **pokles** byl registrován u občanů **Ukrajiny** (25,0 tis.), **Moldavska** (3,7 tis.) a **Mongolska** (3,2 tis.). **Podíl občanů EU** se vzhledem k dalšímu výraznému úbytku zaměstnanců s pracovním povolením zvýšil na **64,0 %** všech legálně zaměstnaných cizích státních příslušníků (příloha č. 3b, příloha č. 4).

Nejvyšší **úbytek** zahraniční zaměstnanosti se projevil zejména v odvětvích s převahou zaměstnaných mužů, tj. **ve stavebnictví** (o 19,9 tis.) a **ve zpracovatelském průmyslu** (o 9,2 tis. osob), kde je však stále zaměstnáno nejvíce cizích státních příslušníků. Podíl žen je výrazně vyšší v odvětví zdravotní a sociální péče (69,9 %), ve veřejné správě (54,0 %) a v ubytování, stravování, pohostinství

⁴ Zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí se řídí zákonem 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v platném znění. Od 1.1.2009 nabyt účinnosti zákon č. 382/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Do zákona o zaměstnanosti byl zaveden institut tzv. „zelených karet“ (povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání ve zvláštních případech), který je jednotným povolením k pobytu i zaměstnání a rozšiřuje tak způsoby přístupu cizinců na český trh práce. Ke konci června 2010 bylo v tomto režimu na území ČR zaměstnáno celkem 96 osob.

(51,3 %). Tyto sekce patřily k těm, kde zaměstnanost cizích státních příslušníků mírně vzrostla nebo zůstala na úrovni stejného období minulého roku.

Zaměstnávání cizích státních příslušníků převažovalo v manuálních profesích. Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) byla **nejpočetněji zastoupena třída 9 - pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** (28,5 %), **třída 7 - řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři** (21,4 %) a **třída 8 - obsluha strojů a zařízení** (15,2 %). Nejvyšší meziroční **pokles** byl zaznamenán ve třídách s vysokým zastoupením mužů - **ve třídě 9** (o 26,1 tis) a **ve třídě 7** (o 7,0 tis.). K **nárůstu** došlo mj. **ve třídě 2** - vědečtí a odborní duševní pracovníci (o 1,7 tis.) a **ve třídě 5** - provozní pracovníci ve službách a obchodě, (o 1,0 tis. osob). V této třídě a dále ve třídě 3 - techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci, a ve třídě 4 nižší administrativní pracovníci, měly nadpoloviční zastoupení ženy.

Nejvíce zaměstnaných cizích státních příslušníků bylo **ve věkové skupině 25 - 39 let** (53,6 %) a ve skupině 40 - 54 let (28,4 %). K absolutnímu poklesu došlo ve všech věkových kategoriích produktivního věku, nejvyšší byl v mladších věkových kategoriích do 29 let (o 21,3 tis. osob). Věková struktura žen a mužů byla téměř stejná.

V ČR pracují **cizí státní příslušníci** rovněž **jako podnikatelé** na základě živnostenského oprávnění (jehož vydávání je v kompetenci MPO). Ke konci června 2010 činil jejich počet **89,4 tis. osob a vzrostl o 8,2 tis.** Někteří tímto způsobem řešili ztrátu zaměstnání vykonávanou na základě pracovního povolení.

Celková zaměstnanost cizích státních příslušníků (zaměstnaných i podnikajících) na českém trhu práce se po dlouhém období nárůstu snížila. V meziročním porovnání **klesla na 307,9 tis. osob** (o 27,3 tis.), jejich **podíl na pracovní síle** poklesl (o 0,2 p.b.) na **5,4 %** a podíl **na zaměstnanosti** (o 0,1 p.b.) na **6,3 %**.

Evidence zaměstnávání občanů České republiky ve státech Evropské unie není k dispozici, občané ČR nemají povinnost oznamovat svůj odjezd do ciziny.

5. Insolvency

S účinností od 20. 7. 2009 (novela zákona č. 118/2000 Sb., přijatá zákonem č. 217/2009 Sb.) došlo k úpravě rozhodného období pro uplatnění mzdových nároků, které namísto 6 měsíců zahrnuje 7 měsíců. Toto rozhodné období zahrnuje

kalendářní měsíc, ve kterém bylo vyhlášeno moratorium před zahájením insolvenčního řízení nebo ve kterém byl podán insolvenční návrh, jakož i 3 kalendářní měsíce předcházející tomuto měsíci a 3 kalendářní měsíce následující po tomto měsíci. Přechodná ustanovení zákona č. 217/2009 Sb. umožnila zaměstnancům, na jejichž zaměstnavatele byl podán v době od 1. 9. 2008 do nabytí účinnosti novely zákona č. 118/2000 Sb. insolvenční návrh nebo bylo vyhlášeno moratorium před zahájením insolvenčního řízení a jeho zaměstnanci nesplňovali podmínky pro přiznání mzdových nároků ve znění zákona č. 118/2000 Sb. platného do 19. 7. 2009, mohli uvedení zaměstnanci do 2 měsíců od nabytí účinnosti novely zákona č. 118/2000 Sb. požádat o jejich uspokojení, jestliže splňovali podmínky pro jejich přiznání podle zmíněné novely. Tato úprava znamenala od 2. pololetí 2009 výrazný nárůst žádostí zaměstnanců i výše přiznávaných nároků.

Počet případů insolvence se **v 1. pololetí 2010** ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku **zvýšil**, ale postihl spíše menší zaměstnavatele. Úřady práce vyřídily **6 458 žádostí zaměstnanců** (od **506 zaměstnavatelů**) oproti 6 336 vyřízeným žádostem (od 312 zaměstnavatelů) vyřízeným v 1. pololetí 2009 (před účinností novely č. 118/2000 Sb.)

Zvýšila se i průměrná výše mzdových nároků vyplacených jednomu žadateli. V 1. pololetí 2009 představovala **29 376 Kč**, **v 1. pololetí 2010 se zvýšila na 37 265 Kč**. Součástí přiznávaných mzdových nároků je častěji i odstupné jako součást mzdy za příslušný měsíc a mzdové nároky jsou tak častěji uspokojovány v maximální výši⁵. Celková průměrná částka připadající na jednu žádost (včetně odvodů na sociální a zdravotní pojištění a srážky daně za zaměstnance) se zvýšila z 37 053 Kč na 46 857 Kč.

Ze státního rozpočtu bylo v 1. pololetí 2010 **vyplaceno** žadatelům za jejich zaměstnavatele celkem **287 642 tis. Kč**. Proti stejnému období předchozího roku (227 398 tis. Kč) to představuje **nárůst o 60 244 tis. Kč**, tj. o **26,5 %**. **Čerpání za 1. pololetí 2010 představuje 55,74 % rozpočtu na rok 2010 schváleného ve výši 516 000 tis. Kč**.

Z celkového počtu vyřízených žádostí v 1. pololetí 2010 připadlo nejvíce na **ÚP v Prostějově - 928**, ÚP hl. m. Praha - 847, ÚP v Olomouci - 300, ÚP Plzeň-

⁵ pro období od 1. 5. 2009 do 30. 4. 2010 platila maximální měsíční částka 35 313 Kč, tj. 1,5 násobek rozhodné částky, která mohla být max. vyplacena jednomu zaměstnanci za 1 měsíc, pro období od 1. 5. 2010 do 30. 4. 2011 platí částka 35 397 Kč.

město - 269, ÚP v Benešově - 267, ÚP v Kutné Hoře - 253, ÚP v Ústí nad Orlicí - 249, ÚP Brno – město – 227 a ÚP ve Vsetíně – 213. Ostatní ÚP vyřídily méně než 200 žádostí.

Nejvyšší objem finančních prostředků vyplatily v hodnoceném období **ÚP hl. m. Praha 54 708 tis. Kč**, Prostějov 22 742 tis. Kč, Kutná Hora 17 361 tis. Kč, Plzeň-město 14 144 tis. Kč a Ústí nad Orlicí 12 217 tis. Kč.

Celkově bylo za dobu účinnosti tohoto zákona žadatelům za jejich zaměstnavatele vyplaceno celkem **2 627 407 tis. Kč**. V §12 - §14 citovaného zákona jsou upraveny pohledávky státu uplatňované prostřednictvím úřadů práce u zaměstnavatelů v rámci insolvenčního řízení. **Do státního rozpočtu bylo z tohoto titulu** od roku 2002 postupně **vráceno 263 123 tis. Kč**, tj. 10,01 % z celkových prostředků vyplacených úřady práce za zaměstnavatele.

III. Nezaměstnanost

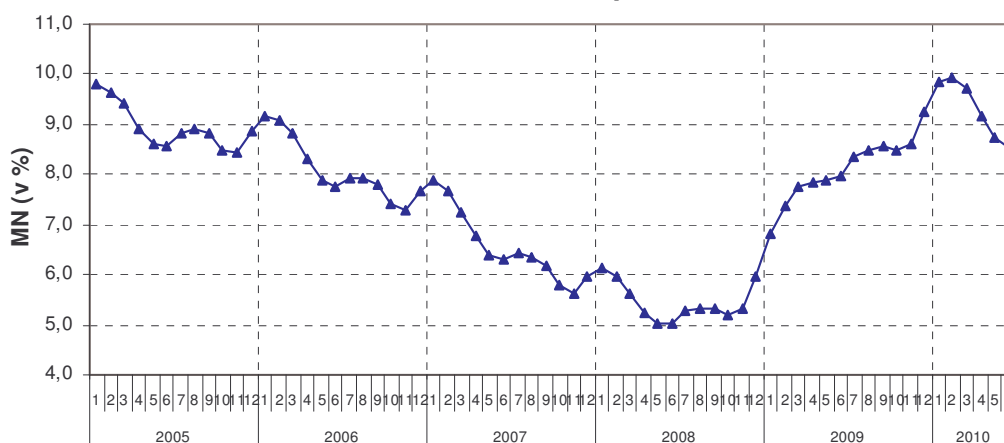
1. Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2010

Situace na trhu práce byla od konce roku 2008 ovlivňována světovou hospodářskou krizí. V důsledku nedostatku zakázek propouštěli nejdříve zaměstnavatelé v automobilovém průmyslu i jejich subdodavatelé a podnikatelské subjekty ze sklářského průmyslu, později i zaměstnavatelé z dalších odvětví, především ze zpracovatelského průmyslu.

Vliv krize byl viditelný ještě i v prvních měsících tohoto roku. **Míra nezaměstnanosti vzrostla v lednu z prosincových 9,2 % na 9,8 %, v únoru dosáhla hodnoty 9,9 %**, což byly nejvyšší hodnoty od roku 2004 (v lednu a únoru 2004 dosáhla míra nezaměstnanosti doposud historicky nejvyšších hodnot - 9,7 %, v platné metodice). Mírné oživení a působení sezónních faktorů ovlivnilo trh práce v jarních měsících. Počínaje březnem se nezaměstnanost začala snižovat obdobně jako v období dlouhodobého poklesu nezaměstnanosti před krizí. Zlepšení situace se projevilo poklesem počtu nově evidovaných a výrazným nárůstem vyřazených uchazečů o zaměstnání, zejména těch, kteří si našli práci sami nebo začali podnikat bez podpory ÚP (podrobněji viz dále).

graf č. 2

**Vývoj míry nezaměstnanosti
v období 2005 - 1. pol. 2010**

K **30. 6. 2010** míra nezaměstnanosti představovala **8,5 %** a meziročně byla vyšší již pouze o 0,5 p.b. (na konci června 2009 meziroční nárůst činil 3,0 p.b., na konci roku 2009 dokonce 3,3 p.b.). **Průměrná míra nezaměstnanosti se**

v 1. pololetí 2010 (zejména vzhledem k vysokým hodnotám na počátku roku) meziročně zvýšila ze 7,4 % na 9,4 %.

Ke konci června 2010 bylo v evidenci ÚP 500,5 tis. uchazečů o zaměstnání (meziroční nárůst o 36,9 tis.). Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v 1. pololetí 2010 vzrostl (o 117,8 tis.) na 550,8 tis. (viz graf č. 3 a tabulka č. 13).

Průměrný podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání (rozhodujících pro výpočet míry nezaměstnanosti, definice ne/dosažitelných viz Metodické poznámky) na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání meziročně vzrostl z 97,1 % na 97,4 %.

Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti

tab. č.13

	1.pol. 2009	31.12. 2009	1. pololetí 2010						1.pol. 2010
	průměr		31.1.	28.2.	31.3.	30.4.	31.5.	30.6.	průměr
Uchazeči o zaměstnání (v tis.)	433,0	539,1	574,2	583,1	572,8	540,1	514,8	500,5	550,8
z toho – ženy	213,7	258,1	264,9	266,5	264,1	257,0	251,5	249,3	259,6
– muži	219,3	281,0	309,4	316,6	308,7	283,1	263,3	251,2	291,2
– ženy (v %)	49,4	47,9	46,1	45,7	46,1	47,6	48,9	49,8	47,1
– muži (v %)	50,6	52,1	53,9	54,3	53,9	52,4	51,1	50,2	52,9
– dosažitelní	420,5	527,7	562,4	568,5	556,3	523,6	499,2	487,7	536,3
– ženy	206,4	251,4	257,9	257,9	254,6	247,5	242,3	241,9	251,2
– muži	214,1	276,3	304,5	310,5	301,7	276,1	256,9	245,8	285,1
Pobírající Pvn (v tis.)	190,1	189,5	214,2	213,5	199,4	173,5	156,3	141,7	187,1
z toho – ženy	88,9	85,0	88,8	86,2	82,0	77,4	75,0	70,7	81,2
– muži	101,2	104,5	125,3	127,3	117,4	96,1	81,4	71,1	105,9
Pobírající Pvn na celkovém počtu uchazečů (v %)	43,9	35,1	37,3	36,6	34,8	32,1	30,4	28,3	34,0
– ženy (v %)	41,6	32,9	33,5	32,4	31,0	30,1	29,8	28,4	31,3
– muži (v %)	46,2	37,2	40,5	40,2	38,0	34,0	30,9	28,3	36,4
Průměrná výše Pvn (v Kč) ^{*)}	5 873	5 745	-	-	5 629	-	-	5 693	5 656
z toho – ženy	5 173	5 053	-	-	5 010	-	-	5 025	5 017
– muži	6 489	6 308	-	-	6 061	-	-	6 357	6 173
Volná pracovní místa (v tis.)	59,1	30,9	31,6	32,1	33,1	32,9	33,1	32,9	32,5
Počet uchazečů na 1 VPM	7,3	17,4	18,2	18,2	17,3	16,4	15,5	15,2	17,0
Míra nezaměstnanosti (v %)	7,4	9,2	9,8	9,9	9,7	9,2	8,7	8,5	9,4
z toho – ženy	8,5	10,3	10,6	10,6	10,4	10,1	9,9	9,9	10,3
– muži	6,6	8,4	9,3	9,5	9,2	8,4	7,8	7,5	8,7

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

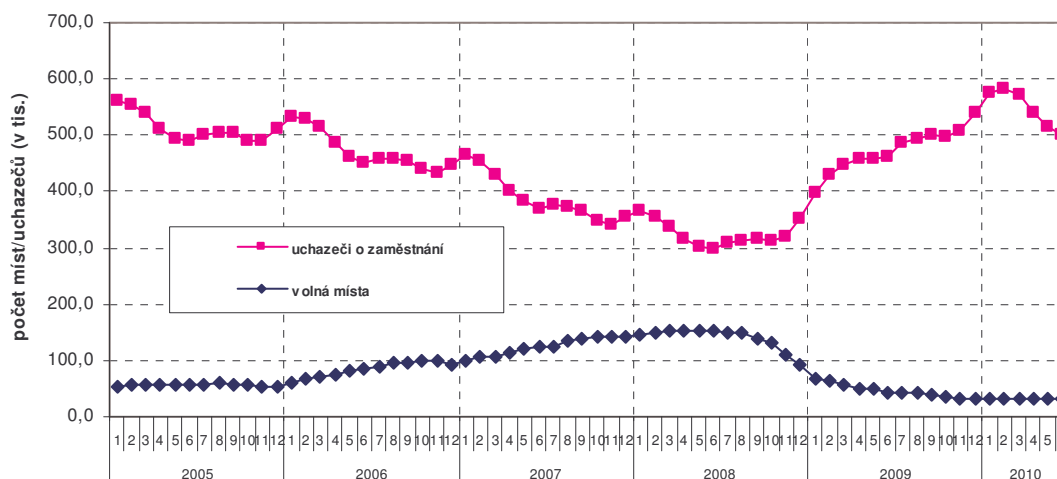
*) sleduje se čtvrtletně

Po celé 1. pololetí 2010 plynule klesal počet uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti (Pvn). K 30. 6. 2010 pobíralo podporu v nezaměstnanosti 141,7 tis. uchazečů o zaměstnání, tj. o 50,0 tis. méně než před

rokem. **Průměrný počet nezaměstnaných s nárokem na PvN v 1. pololetí 2010 poklesl** oproti předchozímu roku o 3,0 tis. na 187,1 tis.

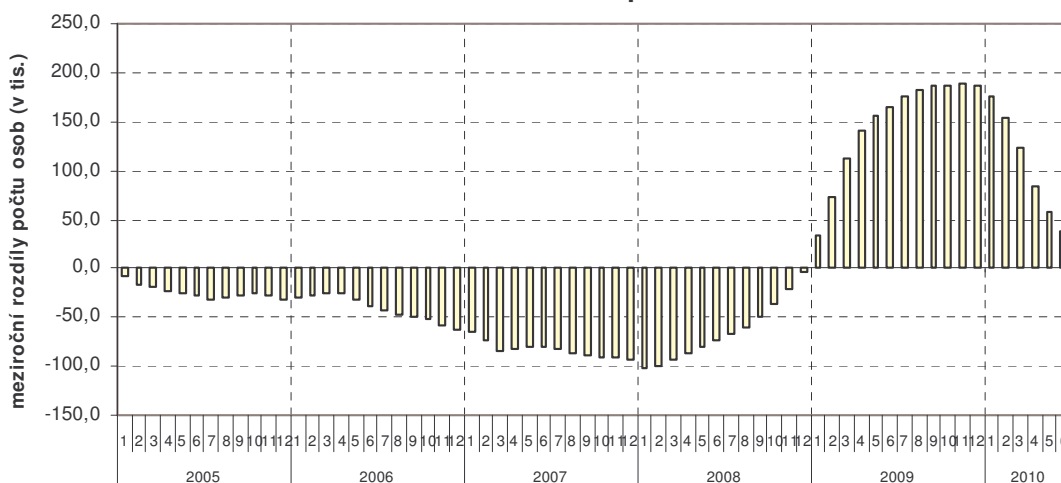
graf č. 3

**Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa
v období 2005 - 1. pol. 2010**

graf č. 4

**Meziroční rozdíly počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP
v období 2005 - 1. pol. 2010**

Pokles uchazečů o zaměstnání s PvN byl rychlejší než pokles celkového počtu uchazečů o zaměstnání, což souvisí s nižším počtem nově hlášených v tomto období a také s nárůstem počtu i podílu dlouhodoběji nezaměstnaných, jimž už uplynula podpůrná doba. **Podíl uchazečů o zaměstnání s PvN k 30. červnu 2010** proto **poklesl na 28,3 %** celkového počtu uchazečů o zaměstnání (k 30. 6. 2009 činil 41,4 %, k 31. 12. 2009 35,1 %) a **průměrný podíl za 1. pololetí 2010 představoval**

34,0 % (v 1. pololetí 2009 43,9 %).

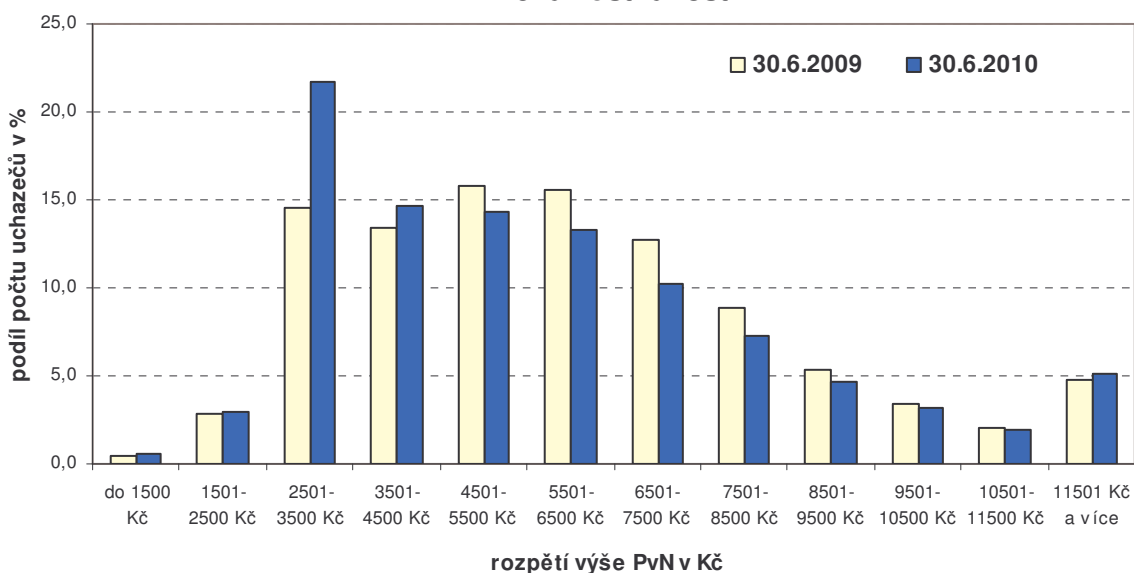
Průměrná výše Pvn meziročně klesla o 217 Kč (o 3,7 %) na **5 656 Kč**. Důvodem byl zejména vyšší podíl uchazečů o zaměstnání s nižší procentní sazbou Pvn (především jsou to uchazeči o zaměstnání nad 50 let s delší podpůrčí dobou, kterým od 5. měsíce podpůrčí doby náleží Pvn ve výši 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu). Jak je patrné z grafu č. 5, vzrostly podíly počtu uchazečů o zaměstnání s rozpětím podpory v nezaměstnanosti pouze do 4 500 Kč.

Podprůměrnou podporu v nezaměstnanosti pobíralo k **30. 6. 2010** cca **56,3 %** uchazečů o zaměstnání, což je více než před rokem, kdy tento podíl činil cca 52,9 %.

Maximální Pvn ve výši 0,58 násobku průměrné mzdy (v národním hospodářství za 1. - 3. čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla podána žádost o Pvn) pobíralo v červnu 2010 méně uchazečů o zaměstnání (4,0 tis.) než před rokem (5,1 tis.). **Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání pobírajících Pvn** však nepatrně vzrostl z 2,7 % v červnu 2009 na **2,8 %** v červnu 2010.

graf č. 5

Podíly počtu uchazečů o zaměstnání podle výše podpory v nezaměstnanosti

Průměrná výše Pvn žen (5 017 Kč) byla výrazně nižší (o 18,7 %) než mužů (6 173 Kč), což je dáno především rozdíly v úrovni jejich výdělků.

Rozdělení počtu uchazečů o zaměstnání podle výše PvN

tab.č.14

	k 30. 6. 2009		k 30. 6. 2010		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Uchazeči o zaměstnání s Pvn	191,7	100,0	141,7	100,0	-50,0	-26,1
z toho:						
do 1500 Kč	0,8	0,4	0,8	0,5	0,0	-1,3
1501 - 2500 Kč	5,6	2,9	4,2	2,9	-1,4	-24,8
2501 - 3500 Kč	27,9	14,5	30,7	21,7	2,8	10,2
3501 - 4500 Kč	25,7	13,4	20,8	14,7	-5,0	-19,3
4501 - 5500 Kč	30,3	15,8	20,4	14,4	-10,0	-32,8
5501 - 6500 Kč	29,9	15,6	18,9	13,3	-11,0	-36,8
6501 - 7500 Kč	24,4	12,7	14,6	10,3	-9,8	-40,3
7501 - 8500 Kč	17,0	8,9	10,2	7,2	-6,8	-39,9
8501 - 9500 Kč	10,3	5,4	6,6	4,7	-3,7	-35,7
9501 - 10500 Kč	6,6	3,5	4,5	3,2	-2,1	-31,6
10501 - 11500 Kč	4,0	2,1	2,8	2,0	-1,2	-29,2
11501 Kč a více	9,2	4,8	7,3	5,1	-2,0	-21,2

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

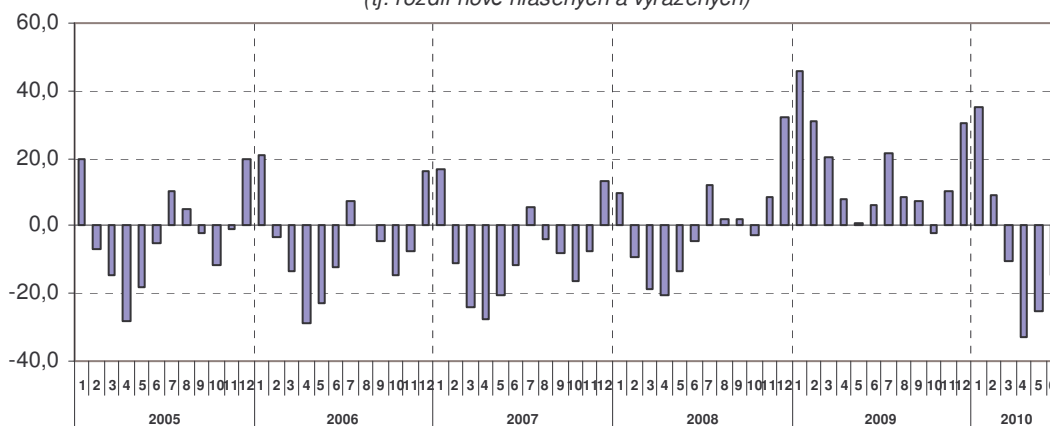
2. Toky nezaměstnanosti

Vývoj přírůstků a úbytků počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP v období 2005 – 1. pololetí 2010 znázorňuje následující graf.

graf č. 6

Přírůstky (úbytky) počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP v jednotlivých měsících (v tis.) období 2005 - 1.pol.2010

(tj. rozdíl nově hlášených a vyřazených)

Do evidence úřadů práce se **v 1. pololetí 2010 nově zaregistrovalo 352,9 tis. osob**, tj. o 65,1 tis. méně než v 1. pololetí 2009. Z tohoto počtu bylo 55,9 % mužů (pokles o 34,8 tis.).

Počet vyřazených⁶ uchazečů o zaměstnání (391,5 tis.) vzrostl (o 84,8 tis.), přičemž počet vyřazených mužů byl vyšší než počet žen. V 1. pololetí 2010 bylo **umístěno do zaměstnání 273,4 tis.** a jejich počet **se meziročně zvýšil o 74,0 tis. osob.** Zvýšil se zejména (o 66,7 tis., tj. o 41,4 %) počet těch umístěných do zaměstnání, kteří **si našli práci sami nebo začali podnikat bez podpory ÚP.** Většinou se takto uplatnili muži - jejich počet se meziročně zvýšil o 46,0 tisíc.

Podíl umístěných z celkového počtu vyřazených uchazečů o zaměstnání meziročně vzrostl na 69,8 % (v 1. pololetí 2009 činil 65,0 %), **podíl umístěných díky vlastní aktivitě vzrostl** z 52,5 % na 58,1 %. Vyšší počty těch, kteří si našli práci, souvisejí s tím, že na trh práce přicházejí ve větší míře lidé dosud dlouhodobě zaměstnaní, kvalifikovaní, kteří jsou odhodláni co nejdříve se na trhu práce uplatnit. Naopak podíl umístěných ÚP na celkovém počtu vyřazených vzhledem k minimálnímu počtu volných pracovních míst klesl z 12,6 % na 11,7 %.

Toky evidované nezaměstnanosti (v tis. osob)

tab.č.15

	I. pololetí 2009			I. pololetí 2010		
	Celkem	I.Q	II.Q	Celkem	I.Q	II.Q
nově evidovaní	418,0	227,5	190,5	352,9	202,7	150,2
z toho ženy	185,9	96,9	89,1	155,7	83,8	71,9
muži	232,1	130,6	101,4	197,2	119,0	78,3
vyřazení celkem	306,7	130,9	175,8	391,5	169,1	222,5
z toho:						
umístění ÚP	38,5	13,4	25,2	45,9	16,0	29,8
umístění jinak	160,9	67,7	93,2	227,5	97,9	129,6
vyřazení pro nespolutpráci	40,6	18,1	22,5	43,1	19,5	23,6
vyřazení - ženy	137,8	63,5	74,3	164,5	77,8	86,7
z toho:						
umístěné ÚP	18,3	6,8	11,5	21,0	7,8	13,1
umístěné jinak	72,1	33,4	38,8	92,8	44,9	47,9
vyřazené pro nespolutpráci	12,1	5,8	6,3	12,2	5,8	6,4
vyřazení - muži	168,9	67,3	101,6	227,0	91,3	135,7
z toho:						
umístění ÚP	20,2	6,6	13,7	24,9	8,2	16,7
umístění jinak	88,7	34,3	54,4	134,7	53,0	81,7
vyřazení pro nespolutpráci	28,5	12,3	16,2	30,9	13,7	17,2

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

⁶ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rozlišuje v § 29 ukončení evidence a v § 30 vyřazení z evidence. V tomto materiálu jsou pod pojmem **vyřazení z evidence** považovány obě formy odchodu z evidence.

Mírně vzrostl počet uchazečů o zaměstnání vyřazených **pro nespolupráci** s ÚP (o 2,5 tis.). Počet vyřazených **z ostatních důvodů**⁷ **75,0 tis. osob** (38,6 tis. žen a 36,4 tis. mužů), byl vyšší o 8,3 tis.

Nejvíce nově hlášených přicházelo v 1. pololetí 2010 z odvětví **průmyslu, zejména zpracovatelského** (viz tabulka č. 15). K dalším odvětvím, která přispěla k růstu počtu uchazečů o zaměstnání, patřilo odvětví velkoobchodu a maloobchodu, stavebnictví a odvětví veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení.

Počet nově evidovaných uchazečů o zaměstnání z vybraných odvětví

tab.č.16

Sektor/sekce	leden	únor	březen	duben	květen	červen	
Celkem	88 076	57 944	56 725	53 306	48 061	48 788	
z toho:							
Zemědělství, lesnictví a rybnářství	A	1 996	595	521	513	473	492
Průmysl	B-E	10 656	6 924	6 951	7 555	6 674	6 415
Stavebnictví	F	5 447	1 596	1 169	1 104	885	1 011
Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	G	5 045	3 517	3 593	3 532	3 191	3 111
Doprava a skladování	H	1 949	888	963	1 099	808	846
Ubytování, stravování a pohostinství	I	1 431	977	977	1 015	830	847
Administrativní a podpůrné činnosti	N	1 591	1 184	1 313	1 282	1 216	1 260
Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	O	2 888	996	1 278	1 521	1 389	905

V porovnání s rokem 2009, kdy se **počet volných pracovních míst (VPM)** plynule snižoval, došlo v **1. pololetí 2010** k jejich stabilizaci (viz graf č. 3). Ke konci **června 2010** bylo evidováno **32,9 tis. volných pracovních míst** (o 10,5 tis. méně než v červnu 2009).

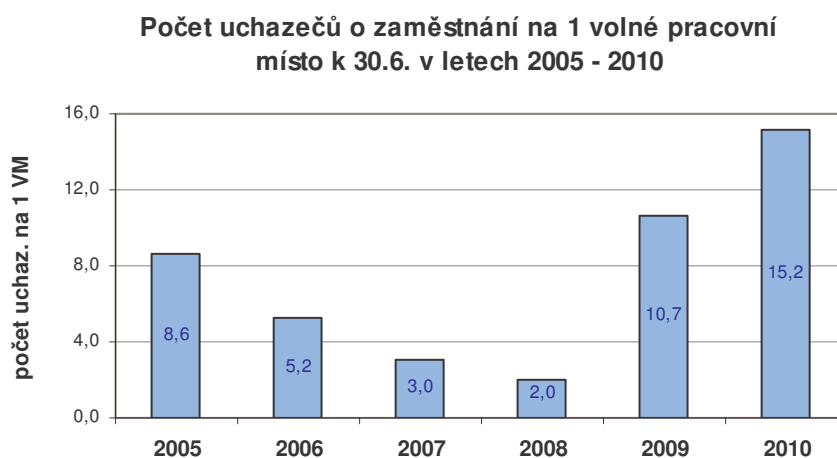
V hodnoceném období zaměstnavatelé nahlásili na ÚP **109,2 tis. volných nových nebo uvolněných míst** (o 19,7 tis. méně než v 1. pololetí 2009). Z nahlášených míst bylo **obsazeno uchazeči o zaměstnání nebo zrušeno** (zaměstnavatelé je mezitím obsadili) **107,2 tis.** (meziročně o 65,5 tis. méně).

Vzhledem k poklesu počtu volných pracovních míst a nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání se **zhoršil nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce**. Počet **uchazečů o zaměstnání** připadajících **na 1 volné pracovní místo** se

⁷ tj. uchazeči o zaměstnání, kteří písemně požádali o ukončení evidence na ÚP (např. z důvodu nástupu na rodičovskou dovolenou nebo odchodu do důchodu), vyřazení z důvodu nástupu na soustavnou přípravu na povolání, vykonávající nelegální práci, ve vazbě po dobu delší než 6 měsíců nebo nastoupili výkon trestu odnětí svobody, stali se plně invalidními podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, písemně požádali o ukončení evidence na ÚP, změnili trvalé bydliště, dále přirozený úbytek, apod.

v červnu meziročně zvýšil z 10,7 na 15,2 (viz graf č. 7). Tato situace je však již příznivější než na konci roku 2009, kdy ukazatel dosáhl hodnoty až 17,4.

graf č. 7

Meziročně **nejvíce poklesla volná pracovní místa pro pomocné a nekvalifikované dělníky (KZAM 9) o 7,2 tis.** i jejich **podíl** na celkovém počtu VPM z 29,8 % **na 17,6 %**. Nejvíce z této skupiny se snížily počty míst pro pomocné a nekvalifikované dělníky v dolech, lomech, stavebnictví, pro pomocníky, uklízeče a pradelky a pro pomocné a nekvalifikované dělníky v průmyslu, v dopravě a skladování.

Počty volných pracovních míst pro **kvalifikované dělnické profese**, především pro řemeslníky a výrobce, zpracovatele opraváře, obsluhu strojů a zařízení (**KZAM 6 - 8**) **se snížily o 3,1 tis.**, jejich **podíl** na celkovém počtu VPM však mírně **vzrostl** z 31,5 % **na 32,1 %**. Poklesla zejména volná místa pro stavební dělníky hlavní stavební výroby, dále pro dělníky zajišťující dokončení stavebních prací, pro zpracovatele a výrobce potravinářských výrobků, pro mechaniky a opraváře strojů, pro zahradníky a pro kvalifikované výrobce textilií a kožešinových výrobků.

Největší podíl v nabídce volných míst představovala místa určená pro administrativní, technické, zdravotnické, pedagogické pracovníky a pracovníky ve vědě a výzkumu, vyžadující maturitu nebo vysokoškolské vzdělání (**KZAM 1 - 4**), který se **zvýšil** z 28,5 % na **39,1 %**. Pouze v této kategorii došlo meziročně k absolutnímu **nárůstu VPM (o 0,5 tis.)**. Nárůst byl zaznamenán u míst pro zprostředkovatele finančních a obchodních transakcí, pro techniky ve fyzikálních oborech a v oblasti výpočetní techniky, pro vědce a duševní pracovníky v oblasti podnikání. V této kategorii však také pro některé profese VPM poklesla. Jedná se

o místa pro odborné ošetřovatele a sestry, pro učitele a pedagogy, pro obsluhu optických a elektronických zařízení, vědce ve fyzikálních a chemických oborech.

Nejméně poklesla místa pro provozní pracovníky ve službách a obchodě (**KZAM 5**) o 0,7 tis., jejich **podíl vzrostl** z 10,2 % na **11,2 %**. Z této skupiny se nejvíce snížily počty míst pro provozní pracovníky stravování, pro pracovníky ochrany a ostrahy a pro pečovatele a pomocné ošetřovatele.

3. Struktura uchazečů o zaměstnání

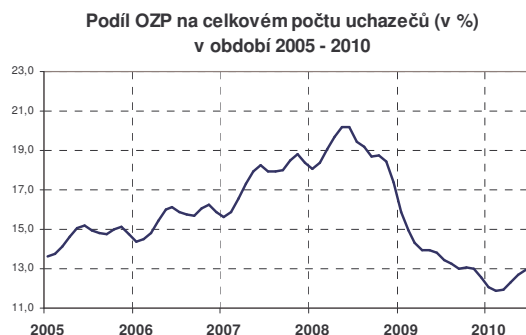
V hodnoceném období se zhoršila situace mladých lidí, žen pečujících o děti, zvýšily se počty dlouhodobě nezaměstnaných. Vývoj nezaměstnanosti výrazněji proporcčně nezhoršil situaci osob se zdravotním postižením, osob s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace ani starších osob.

Uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením

K 30. 6. 2010 bylo v evidenci ÚP **64,8 tis.** uchazečů o zaměstnání – **osob se zdravotním postižením (OZP)**, tj. o 0,8 tis. **více** než před rokem. Nárůst této skupiny uchazečů o zaměstnání (o 1,2 %) byl nižší než nárůst celkového počtu uchazečů o zaměstnání (o 8,0 %). Jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání tak meziročně **poklesl** z 13,8 % **na 12,9 %** (viz graf č. 8).

Vývoj počtu **volných pracovních míst** vhodných **pro OZP** měl v 1. pololetí 2010 mírně rostoucí tendenci podobně jako vývoj celkového počtu volných míst. K 30. 6. 2010 jich bylo nahlášeno 2,1 tis., což bylo 6,4 % všech volných míst hlášených na ÚP. Jejich počet se (na rozdíl celkového počtu VPM) dostal na úroveň června 2009, kdy ale jejich podíl činil pouze 4,8 %.

graf č. 8

graf č. 9

V důsledku vyššího počtu uchazečů o zaměstnání - OZP (především v 1. čtvrtletí 2010) připadalo v **1. pololetí 2010 na jedno volné pracovní místo** určené pro tuto skupinu **průměrně 33,1 OZP** (v 1. pololetí předchozího roku 24,4 OZP), viz graf č. 9). V porovnání s podílem celkového počtu uchazečů o zaměstnání k celkovému počtu VPM (průměr za 1. pololetí 2010 – 17,0) je tento podíl téměř 2-násobný.

Hodnota tohoto ukazatele k **30. 6. 2010** na úrovni **30,9** je srovnatelná s hodnotou z minulého roku (31,0 uchazeč o zaměstnání na 1 VPM).

Věková struktura uchazečů o zaměstnání

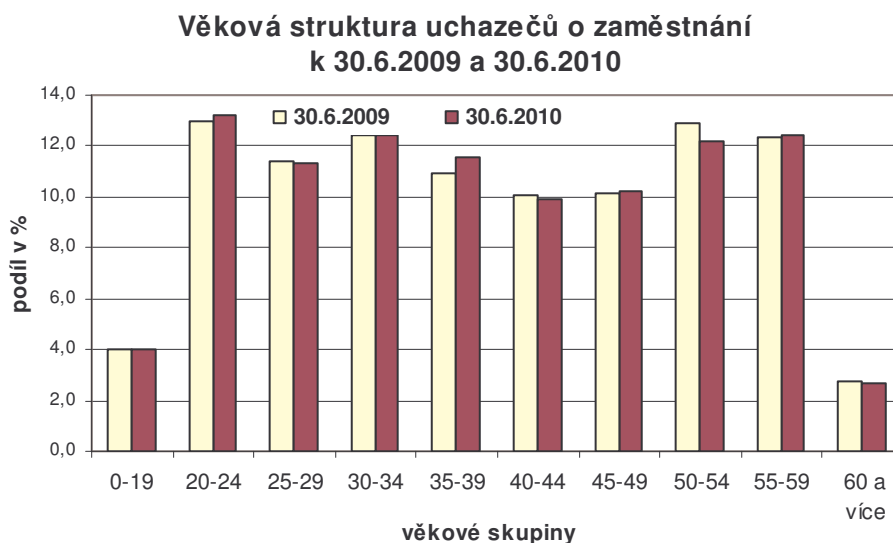
Stejně jako v minulém roce se meziročně nejvíce zvýšil počet nezaměstnaných ve věkové kategorii do 25 let, naopak u věkové skupiny **50 - 54** a **60 - 64 let** byl nárůst počtu uchazečů o zaměstnání nejpomalejší.

Počet uchazečů o zaměstnání ve věku **do 25 let** meziročně vzrostl o 7,5 tis. na **86,3 tis.**, tj. o 9,5 %. Z toho nárůst mladých ve věku **20 – 24 let** činil 6,1 tis., tj. 10,2 %. Počet nezaměstnaných ve věku **do 20 let**, tedy uchazečů o zaměstnání patřících do skupiny, které ÚP podle zákona o zaměstnanosti věnují **zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání**, vzrostl o 1,4 tis, tj. o 7,5 %.

Podíl uchazečů o zaměstnání **mladších než 25 let** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání k 30. 6. 2010 meziročně **vzrostl** ze 17,0 % na **17,3 %**.

Nejvyšší meziroční nárůst (o 7,1 tis., tj. 13,9 %) v rámci všech pětiletých věkových skupin byl zaznamenán ve skupině **35 - 39 let**.

graf č. 10

Další věkovou kategorií, které ve smyslu zákona o zaměstnanosti věnují ÚP zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, jsou uchazeči o zaměstnání ve věku **nad 50 let**. Jejich počet v evidenci ÚP k 30. 6. 2010 byl **o 6,8 tis. vyšší** než ve stejném období roku 2009, jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání **se snížil z 28,0 % na 27,3 %**. Uvnitř této věkové kategorie se **nejvíce zvýšil počet** uchazečů o zaměstnání u nejpočetnější skupiny ve věku **55 - 59 let**. Změna struktury uvnitř této skupiny souvisí s prodlužující se věkovou hranicí pro odchod do důchodu, a dále s tím, že se jedná o silné poválečné ročníky.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku

tab.č.17

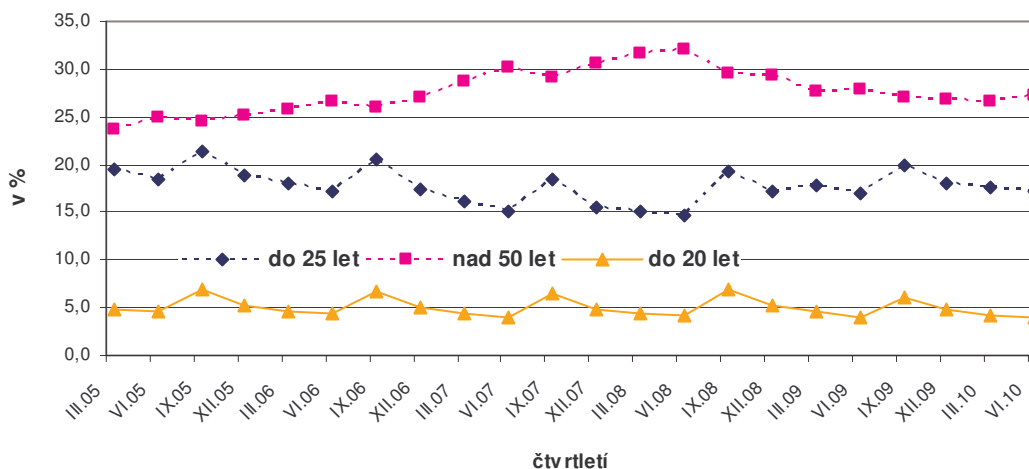
	k 30. 6. 2009		k 30. 6. 2010		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	463,6	100,0	500,5	100,0	36,9	8,0
0 - 19 let	18,6	4,0	20,0	4,0	1,4	7,5
20 - 24 let	60,2	13,0	66,3	13,2	6,1	10,2
do 25 let	78,8	17,0	86,3	17,3	7,5	9,5
25 - 29 let	52,9	11,4	56,7	11,3	3,8	7,1
30 - 34 let	57,6	12,4	62,2	12,4	4,5	7,9
35 - 39 let	50,8	11,0	57,9	11,6	7,1	13,9
40 - 44 let	46,8	10,1	49,7	9,9	2,9	6,2
45 - 49 let	47,0	10,1	51,3	10,2	4,3	9,2
50 - 54 let	59,6	12,9	61,1	12,2	1,4	2,4
55 - 59 let	57,3	12,4	62,2	12,4	4,9	8,5
60 - 64 let	12,5	2,7	13,0	2,6	0,5	3,8
nad 65 let	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	.
nad 50 let	129,6	28,0	136,5	27,3	6,8	5,3

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo
 . vzhledem k nízkému počtu nemá údaj vypovídající schopnost

Pomalejší nárůst počtu věkově starších potvrdil domněnku, že zaměstnavatelé dávají ve zhoršené ekonomické situaci přednost starším pracovníkům s dlouhodobou praxí a zkušenostmi před přijímáním mladých lidí bez praxe. V případě jejich uvolnění ze zaměstnání volí, pokud mají nárok, odchod do důchodu, často předčasný, před evidencí na úřadu práce.

Specifické míry nezaměstnanosti (SMN) podle věku jsou uvedeny v příloze č. 6. Nejvyšší SMN byla zaznamenána ve věkové skupině **do 25 let (21,0 %)**. V důsledku výrazného nárůstu počtu mladých v evidenci ÚP se meziročně zvýšila ze všech věkových skupin nejvýrazněji. Její poměr k celkové míře nezaměstnanosti je 2,5-násobný a je kromě nárůstu nezaměstnaných též důsledkem nízkého počtu ekonomicky aktivních mladých lidí.

**Podíl počtu uchazečů o zaměstnání
vybraných věkových kategorií na celkovém počtu uchazečů
v jednotlivých čtvrtletích let 2005 - 2010**

V mezinárodním porovnání byla hodnota míry nezaměstnanosti mladých ve věku **15 - 24 let** (vztažená k pracovní síle – zaměstnaným a nezaměstnaným ve stejném věku) podle dat EUROSTATu ve 2. čtvrtletí 2010 v ČR (18,3 %) nižší než průměr EU27 (20,2 %) (podrobněji viz kapitola V. Mezinárodní srovnání).

Nadprůměrná míra nezaměstnanosti byla též u osob ve věkovém rozpětí **55 - 59 let (10,7 %), 50 - 54 let a 25 - 29 let (9,2 %)**. SMN starších osob naopak (na rozdíl od mladých) je snížena vysokým počtem ekonomicky aktivních ve vyšších věkových kategoriích. U ostatních věkových kategorií se míra nezaměstnanosti v červnu 2010 pohybovala pod úrovní průměrné míry nezaměstnanosti v ČR.

Vývoj věkové struktury uchazečů o zaměstnání měl vliv na snížení průměrného věku uchazečů o zaměstnání z 39,5 na **39,4 let** (u žen poklesl na 39,2 let a u mužů vzrostl na 39,6 let).

Zlepšující se situace na trhu práce se výrazněji **neprojevila u absolventů škol** všech stupňů vzdělání **a mladistvých** po ukončení základní školy (dále jen „absolventi“). K **30. 6. 2010** jich bylo evidováno **24,0 tis.**, což je o téměř 3,7 tis. více než před rokem. Tento nárůst byl způsoben **nárůstem počtu absolventů škol**, počet **mladistvých** v evidenci ÚP **se mírně snížil**.

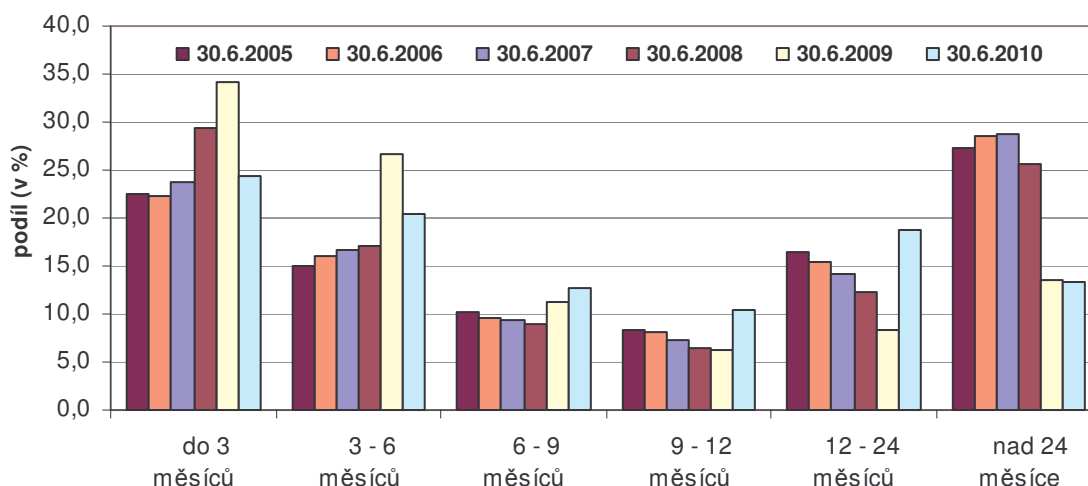
Podíl absolventů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v červnu 2010 meziročně **vzrostl** (ze 4,4 %) **na 4,8 %**. **Na jedno volné pracovní místo** vhodné pro absolventy škol a mladistvé jich připadalo **5,0**, což je 1,4-krát více než před rokem (červen 2009 – 3,5).

Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

V důsledku zmírnění přílivu nově hlášených uchazečů o zaměstnání se v průběhu 1. pololetí meziročně výrazně snížil počet i podíl krátkodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání. Vzhledem k přetrvávajícímu nedostatku pracovních míst se délka setrvání v evidenci ÚP prodlužovala. K **30. 6. 2010** byl meziročně **výrazně vyšší** počet uchazečů o zaměstnání evidovaných déle než **6 měsíců**. Počet evidovaných **6 - 9 měsíců** vzrostl o 11,9 tis. **na 63,7 tis.** (o 23,1%), evidovaných **9 – 12 měsíců** o 22,8 tis. **na 51,7 tis.** (o 79,2 %) a evidovaných **12-24** měsíců o 54,8 tis **na 93,6 tis.** (o 141 %). K **úbytku** nezaměstnaných došlo v kategorii **do 3 měsíců** o **23,1 %**, jejich počet se meziročně snížil o 36,5 tis. a v kategorii **3 – 6 měsíců** o **16,9 %**, pokles o 20,8 tis.

graf č. 12

**Podíl uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti
v letech 2005 - 2010**

Počet dlouhodobě nezaměstnaných (nad 12 měsíců) se meziročně **zvýšil o 59,5 tis. osob.** Jejich celkový počet (160,8 tis.) se v červnu 2010 (po dlouhodobém poklesu v letech 2007 - 2008 v důsledku účinnosti zákonů v sociální oblasti) vrátil přibližně na úroveň června 2007. Jejich podíl na celkové nezaměstnanosti se k 30. 6. 2010 meziročně **zvýšil z 21,9 % na 32,1 %** (o 10,2 p.b.).

Podle novely zákona o zaměstnanosti věnují ÚP od 1. 1. 2009 zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání uchazečům o zaměstnání, kteří jsou v evidenci **déle než 5 měsíců**. **Na konci června 2010** jich bylo evidováno **304,7 tis.**, což znamená meziroční nárůst o 84,7 tis. osob. Jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných činil 60,9 % (v červnu 2009 47,5 %).

Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

tab. č. 18

	k 30. 6. 2009		k 30. 6. 2010		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	463,6	100,0	500,5	100,0	36,9	8,0
z toho:						
do 3 měsíců	158,3	34,2	121,8	24,3	-36,5	-23,1
3 - 6 měsíců	123,3	26,6	102,5	20,5	-20,8	-16,9
6 - 9 měsíců	51,8	11,2	63,7	12,7	11,9	23,1
9 - 12 měsíců	28,9	6,2	51,7	10,3	22,8	79,2
12 - 24 měsíců	38,8	8,4	93,6	18,7	54,8	141,0
nad 24 měsíců	62,5	13,5	67,2	13,4	4,7	7,6
nad 5 měsíců	220,0	47,5	304,7	60,9	84,7	38,5
nad 6 měsíců	181,9	39,2	276,2	55,2	94,3	51,8
nad 12 měsíců	101,3	21,9	160,8	32,1	59,5	58,7

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Délka evidence uchazečů o zaměstnání

Průměrná délka evidence o zaměstnání, kteří byli k 30. 6. 2010 registrovaní na ÚP (tzv. **délka průběžné evidence**) se v důsledku nedostatku pracovních příležitostí také prodloužila. Zatímco ve 2. čtvrtletí 2009 činila 431 dní, ve 2. čtvrtletí 2010 se prodloužila o 33 dní na **474 dní**.

Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání, kteří byli vyřazeni z evidence ve 2. čtvrtletí (tzv. **délka ukončené evidence**), představovala **220 dní** a v porovnání se stejným obdobím roku 2009 se prodloužila o 5 dní.

Struktura uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst podle vzdělání

Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého stupně vzdělání a volných pracovních míst podle požadavků zaměstnavatelů na úroveň vzdělání se v minulých letech měnila pouze nepatrně. V roce 2009 byl zaznamenán významný meziroční **nárůst vyučených uchazečů o zaměstnání a uchazečů o zaměstnání bez nebo jen se základním vzděláním**. K 30. 6. 2010 tyto skupiny stále zůstávají nejpočetnějšími skupinami uchazečů o zaměstnání (198,4 tis., resp. 141,4 tis. osob), jejich podíly na celkové nezaměstnanosti se však jako jediné snížily (o 1,0 p.b., resp. 0,4 p.b.)

Specifické míry nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání **podle dosaženého vzdělání** v 1. pololetí 2010 sice vzrostly ve všech kategoriích, potvrdily však, že nezaměstnaností jsou stále nejvíce ohroženi lidé bez vzdělání nebo se základním vzděláním. Jejich SMN (k 30. 6. 2010 **36,0 %**) byla více než 4-násobná

proti celorepublikovému průměru. U vysokoškoláků je naopak SMN více než 3-násobně nižší - 2,6 %.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání

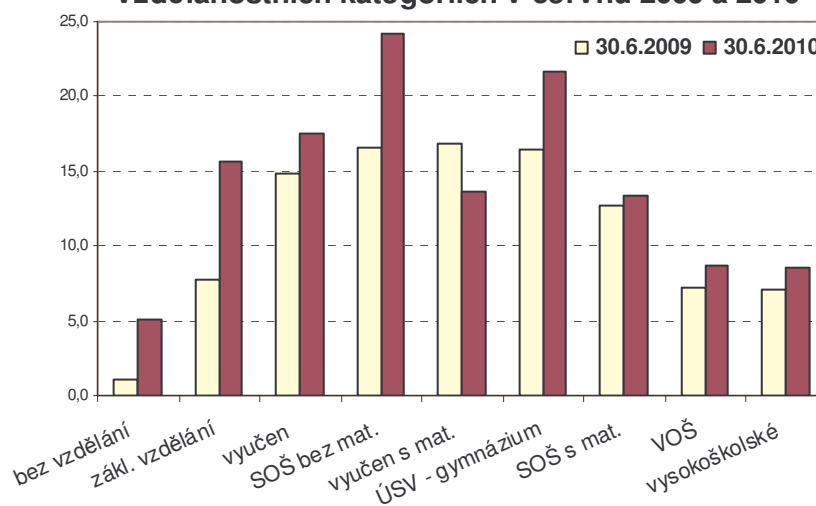
tab.č.19

	k 30. 6. 2009		k 30. 6. 2010		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	463,6	100,0	500,5	100,0	36,9	8,0
z toho:						
bez vzdělání	2,4	0,5	2,7	0,5	0,2	9,3
zákl. vzdělání	130,2	28,1	138,7	27,7	8,5	6,5
vyučen	188,1	40,6	198,4	39,6	10,3	5,5
středošk. bez mat.	15,4	3,3	16,8	3,4	1,3	8,6
vyučen s mat.	21,0	4,5	23,7	4,7	2,6	12,5
gymnázium	13,0	2,8	14,3	2,9	1,3	10,1
SOŠ s mat.	69,9	15,1	78,0	15,6	8,2	11,7
vyšší vzdělání	2,6	0,6	3,1	0,6	0,5	19,3
vysokoškolské	20,9	4,5	24,9	5,0	4,0	19,0

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

graf č. 13

Počet uchazečů o zaměstnání na 1 VPM podle vzdělanostních kategorií v červnu 2009 a 2010

Rozdíly mezi kvalifikační strukturou uchazečů o zaměstnání a kvalifikačními požadavky zaměstnavatelů vyjádřené **počtem uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo podle vzdělání se** vlivem nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání a úbytku volných míst **meziročně prohloubily.**

Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce **se** oproti červnu 2009 **zmírnil pouze u kategorie vyučen s maturitou.** Nejvíce se zhoršil u kategorií bez vzdělání, základní vzdělání, středoškolské bez maturity a úplné střední všeobecné –

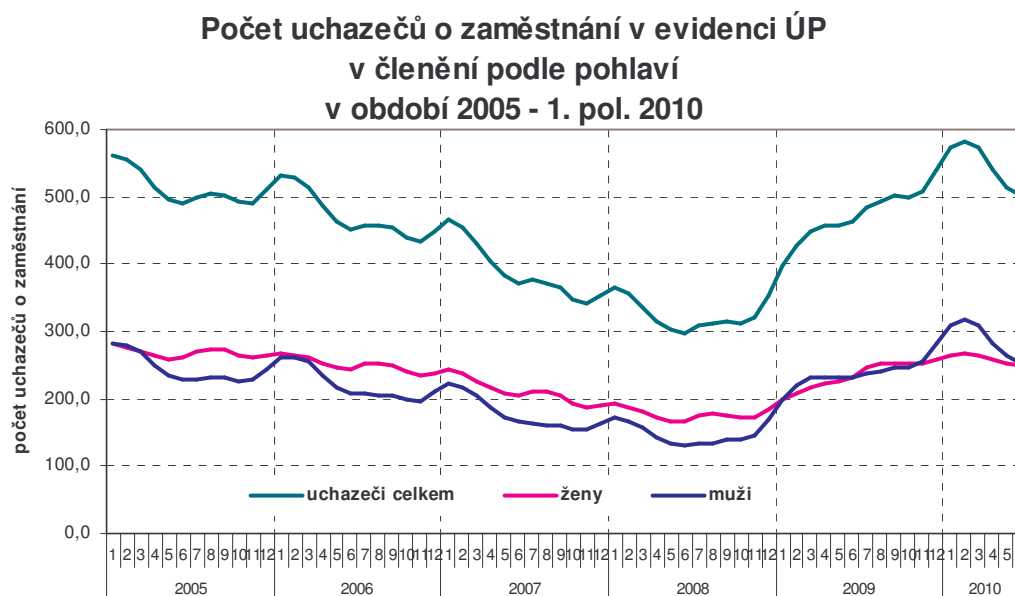
gymnázium. **Nejvyšší poměr** počtu uchazečů o zaměstnání k počtu volných míst byl zaznamenán u kategorie **středoškolské bez maturity (24,2)**, **úplné střední všeobecné – gymnázium (21,7)** a **vyučen (17,5)**.

Naopak **nejpříznivější** byl poměr mezi počtem uchazečů o zaměstnání a volnými místy pro uchazeče o zaměstnání **bez vzdělání (5,0)** a pro uchazeče o zaměstnání s **vysokoškolským a vyšším odborným vzděláním (8,6)**.

Ženy v evidenci ÚP

Zatímco v minulých letech v evidenci ÚP převažovaly ženy, v důsledku pokračující ekonomické krize, která postihla především odvětví s vyšší zaměstnaností mužů, bylo v **1. pololetí 2010** (stejně jako v roce 2009) evidováno více mužů. V průměru jich bylo **291,2 tis.**, zatímco žen bylo **259,6 tis.** Průměrný **podíl žen** na celkovém počtu registrovaných nezaměstnaných poklesl na **47,1 %** (v 1. pololetí 2009 – 49,4 %).

graf č. 14

Nárůst počtu žen byl v porovnání s nárůstem celkového počtu uchazečů o zaměstnání pomalejší (viz graf č. 14), do evidence jich přicházelo ve srovnání s muži méně, v menší míře však i z evidence odcházely (viz část III. 2. Toky nezaměstnanosti).

K 30. 6. 2010 se počet **mužů** meziročně zvýšil o 19,4 tis. na **251,2 tis.**, počet **žen** se zvýšil o 17,5 tis. na **249,3 tis.** **Míra nezaměstnanosti žen (9,9 %)** byla z důvodu jejich nižší ekonomické aktivity **vyšší než u mužů (7,5 %)**.

Podíly počtu mužů a žen z celkového počtu nezaměstnaných v jednotlivých kategoriích (věk, vzdělání, výše podpory v nezaměstnanosti, délka nezaměstnanosti) jsou uvedeny v příloze č. 8 a 9.

Pokud jde o specifické míry nezaměstnanosti žen, pak celkovou míru nezaměstnanosti žen převyšovaly **ve všech věkových kategoriích do 34 let**. Ženy často v tomto věku nemohou najít z důvodu péče o děti vhodné zaměstnání (počet uchazečů o zaměstnání pečujících o dítě do 15 let vzrostl meziročně z 52,0 tis. na 63,1 tis., tj. o 21,4 %, z toho bylo 95,2 % žen). Nadprůměrná byla také SMN **ve věkové kategorii 55 – 59 a také 50 – 54 let**, která souvisela zejména se ztrátou zaměstnání v předdůchodovém věku.

SMN podle stupně **vzdělání** byla **nadprůměrná** (podobně jako u mužů) u žen s **nižším vzdělání** (středním bez maturity, základním a bez vzdělání). V případě **základního vzdělání** (vč. bez vzdělání) u mužů převyšovala celorepublikový průměr 5,2-násobně, u žen „pouze“ 3,4-násobně, což souvisí s nižší ekonomickou aktivitou žen s nejnižším vzděláním (viz příloha č. 6).

Nadále jsou ženy více postiženy dlouhodobou nezaměstnaností. V evidenci úřadů práce jich bylo z celkového počtu nezaměstnaných žen **k 30. 6. 2010 déle než 6 měsíců 57,1 %, déle než 12 měsíců 34,6 %**. Z celkového počtu nezaměstnaných mužů bylo v evidenci ke konci června déle **než 6 měsíců 53,3 %, déle než 12 měsíců 29,7 %**.

Podrobnější údaje o zastoupení žen a mužů z hlediska věku, délky nezaměstnanosti, vzdělání a podpory v nezaměstnanosti včetně grafického znázornění jsou uvedeny v příloze č. 8 a 9.

Uchazeči o zaměstnání z ostatních zemí Evropské unie

Počet uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU⁸ ve srovnání s růstem celkového počtu uchazečů o zaměstnání, **zpomalil**. Na konci 1. pololetí 2010 jich bylo na úřadech práce registrováno **6 195**, meziročně se jejich počet **zvýšil pouze nepatrně** (o 86). Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání klesl z 1,32 % na 1,24 %. Rychlejší nárůst koncem roku 2008 a v průběhu roku 2009 lze vysvětlit tím, že zaměstnavatelé s ekonomickými problémy spojenými s celosvětovou krizí začali nejprve propouštět cizince).

⁸ EU/EHP a Švýcarska – viz str. 19 v části Zaměstnanost

Vývoj počtu a podílu uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU/EHP

tab. č. 20

	Uchazeči o zaměstnání celkem		Uchazeči o zaměstnání z ostatních zemí EU		Podíl (v %)	
	k 30.6.	k 31.12.	k 30.6.	k 31.12.	k 30.6.	k 31.12.
2004	517 526	541 675	2 367	2 889	0,46	0,53
2005	489 744	510 416	2 905	3 236	0,59	0,63
2006	451 106	448 545	3 101	3 309	0,69	0,74
2007	370 791	354 878	3 123	3 029	0,84	0,85
2008	297 880	352 250	2 728	3 822	0,92	1,09
2009	463 555	539 136	6 109	6 613	1,32	1,23
2010	500 500	-	6 195	-	1,24	-

V průběhu hodnoceného období **se jich do evidence ÚP přihlásilo 4 959**, což je **o 1 563 méně než v 1. pololetí 2009**. Počet cizinců, kteří z evidence v tomto období odešli (5 619), je meziročně vyšší o 1 111 a těch, kteří našli nové pracovní uplatnění (3 432), je vyšší o 726 osob.

Mezi uchazeči o zaměstnání evidovanými k 30. 6. 2010 na rozdíl od období před krizí stále ještě **převažovali muži** (51,6 %, meziroční pokles o 0,2 p.b.).

Z hlediska vzdělání je nejpočetnější kategorie uchazečů o zaměstnání **bez vzdělání nebo pouze se základním vzděláním, jejíž podíl** na celkovém počtu všech uchazečů o zaměstnání z EU **se snížil o 1,5 p.b. na 46,3 %**. Poklesl i podíl druhé nejpočetnější kategorie – **vyučených** (o 0,2 p.b.) **na 26,6 %**. Naopak absolutně i relativně se zvýšil počet uchazečů o zaměstnání se středoškolským vzděláním s maturitou i všech stupňů vysokoškolského vzdělání.

Mezi uchazeči o zaměstnání z EU **vzrostl počet osob ve věku 30 – 44 let** (o 224). Na rozdíl od celkového počtu uchazečů o zaměstnání počet i podíl mladších věkových skupin (20 – 29 let) mezi uchazeči o zaměstnání z EU poklesl.

Z hlediska zaměstnání tvořili **největší podíl - 34,8 %** uchazečů o zaměstnání z EU - **pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** (KZAM 9), tento se ale **snížil** o 0,3 p.b. V evidenci jich k 30. 6. 2010 bylo 2 153. **Nejvíce vzrostly počty** (o 181 na 767 osob) **a podíly provozních pracovníků ve službách a obchodě** (KZAM 5) - o 2,8 p.b. na 12,4 %. **Počty i podíly uchazečů o zaměstnání v dělnických profesích vyžadujících kvalifikaci** (KZAM 6 - kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví, KZAM 7 - řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé, KZAM 8 – obsluha strojů a zařízení) **poklesly**.

Ve struktuře **podle zemí původu** převládali občané **Slovenské republiky** (4 537), jejichž **počet meziročně vzrostl o 114**, a dále **Polska** (818, pokles o 105), **Bulharska** (257, nárůst o 18), **Rumunska** (138, pokles o 6) a **Německa** (111, nárůst o 5).

Počet občanů EU, kteří přišli o práci v jiných státech EU a následně se **přišli ucházet o práci v ČR** (jejich počty jsou zahrnuty v počtech uvedených výše), se zvýšil na **78 osob** (k 30. 6. 2009 – 54), především šlo o **občany ČR – 63**, z ostatních států EU se jednalo pouze o 1 až 3 osoby. Naopak **v zemích EU hledalo** v polovině roku 2010 **zaměstnání** (a byla jim exportována podpora v nezaměstnanosti z ČR) **27 uchazečů o zaměstnání evidovaných na ÚP v ČR**. Nejvíce jich odešlo do **Velké Británie** (9), dále do **Itálie** (5), **Francie** a **Španělska** (shodně 4 osoby).

4. Regionální nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti vyšší než celorepublikový průměr (8,5 %) byla k 30. 6. 2010 zaznamenána v 9 krajích. Nejvyšší je stále v **Ústeckém kraji**, následuje **Moravskoslezský, Olomoucký, Karlovarský a Liberecký kraj**.

Míra nezaměstnanosti a počet uchazečů o zaměstnání v krajích ČR (seřazené podle míry nezaměstnanosti k 30. 6. 2010)

tab. č. 21

Kraj	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní		Míra nezaměstnanosti v %	
	k 30.6.		k 30.6.		k 30.6.	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
1. Ústecký kraj	54 239	57 867	53 168	56 649	12,4	13,0
2. Moravskoslezský kraj	75 230	75 779	73 624	73 428	11,5	11,4
3. Olomoucký kraj	33 891	36 289	33 125	34 915	10,2	10,5
4. Karlovarský kraj	17 653	18 092	17 359	17 773	10,2	10,4
5. Liberecký kraj	23 899	24 538	23 458	24 190	10,4	10,3
6. Zlínský kraj	28 722	30 732	28 216	29 976	9,2	9,8
7. Jihomoravský kraj	54 382	60 486	53 062	59 199	8,7	9,5
8. Vysočina	23 698	24 133	23 134	23 432	8,6	8,6
9. Pardubický kraj	21 963	23 052	21 666	22 766	7,8	8,4
10. Plzeňský kraj	22 947	24 802	22 349	24 008	6,9	7,5
11. Královéhradecký kraj	20 358	20 937	19 889	20 475	6,8	7,1
12. Středočeský kraj	40 000	48 278	38 957	47 378	5,7	6,8
13. Jihočeský kraj	22 589	23 721	21 823	22 776	6,4	6,7
14. Praha	23 984	31 794	22 969	30 768	3,0	3,9
Celkem ČR	463 555	500 500	452 799	487 733	8,0	8,5

Meziroční nárůst míry nezaměstnanosti (MN) byl zaznamenán **ve 12 krajích, nejvyšší ve Středočeském kraji** (o 1,1 p. b.) a v Praze (o 0,9 p. b.). K meziročnímu poklesu MN došlo v Moravskoslezském a Libereckém kraji (o 0,1 p. b.). Absolutní počet uchazečů o zaměstnání **nejvíce vzrostl** ve Středočeském kraji, v Praze, v Jihomoravském a Ústeckém kraji, nejméně v Karlovarském kraji a kraji Vysočina.

Meziroční nárůst míry nezaměstnanosti byl zaznamenán **v 55 okresech, nejvíce se MN zvýšila** v okresech **Prostějov** (o 2,2 p. b.), **Beroun** a **Mělník** (o 1,6 p. b.), **Brno-venkov** (o 1,5 p. b.) a v okresech **Kroměříž, Děčín, Rakovník, Kolín a Teplice** (shodně o 1,4 p. b.). Největší pokles byl zaznamenán v okresech Česká Lípa (o 1,5 p. b.), Šumperk (o 1,4 p. b.) a Havlíčkův Brod (o 1,0 p. b.).

Okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti k 30. 6. 2010
(seřazené podle míry nezaměstnanosti k 30. 6. 2010)

tab. č. 22

okres		Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní		Míra nezaměstnanosti v%	
		k 30.6.		k 30.6.		k 30.6.	
		2009	2010	2009	2010	2010	2010
1.	Most	9 416	9 584	9 303	9 381	15,5	15,6
2.	Děčín	9 676	10 020	9 543	9 846	13,2	14,6
3.	Bruntál	7 169	7 335	6 992	7 094	13,6	14,2
4.	Hodonín	10 308	11 428	10 173	11 199	13,1	14,0
5.	Karviná	20 497	20 258	20 038	19 568	14,3	13,7
6.	Ústí nad Labem	7 812	8 637	7 654	8 499	12,6	13,4
7.	Teplice	7 524	8 600	7 274	8 334	11,9	13,3
8.	Jeseník	2 460	2 948	2 375	2 653	12,1	13,3
9.	Sokolov	5 896	6 100	5 748	5 997	11,5	12,8
10.	Chomutov	8 534	8 863	8 425	8 763	13,0	12,5

Meziroční **nárůst počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání** k 30. 6. 2010 byl zaznamenán **v 64 okresech** (příloha č. 10a). V relativním vyjádření byl **nejvyšší** v okresech **Praha-západ** (o 42,6 %), **Praha-východ** (o 38,9 %), **Prostějov** (o 35,1 %) a **Praha** (o 32,6 %). Nárůst vyšší než 20 % byl ještě v okresech Mělník, Benešov, Mladá Boleslav, Rakovník, Beroun, Brno venkov a Kolín. S výjimkou Prostějova se jedná o okresy, které vykazují podprůměrnou MN (příloha č. 12). **Největší meziroční pokles** měly okresy Havlíčkův Brod (o 10,1 %), Česká Lípa

(o 9,7 %), Pelhřimov (o 9,0 %), Trutnov (o 7,8 %) a Šumperk (o 6,1 %), tj. v okresech, jejichž míra nezaměstnanosti se pohybuje v celém spektru hodnot.

Na trhu práce stále přetrvávají regionální rozdíly. Nejvyšší míra nezaměstnanosti na konci června 2010 byla opět v okrese Most – 15,6 %, naopak nejnižší byla v okrese Praha-východ - 3,8 %. **Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mírou nezaměstnanosti** na konci 1. pololetí 2010 **poklesl** o 1,0 p. b. **na 11,9 p. b.** (příloha č. 12). Také **rozptyl míry nezaměstnanosti** okresů - **28,6 %** (měřeno variačním koeficientem míry nezaměstnanosti) byl **nižší** než v červnu 2009, kdy hodnota tohoto ukazatele činila 32,0 %.

Během 1. pololetí 2010 se ve všech okresech nadále projevovaly důsledky hospodářské krize. Mnozí zaměstnavatelé z důvodu snížení odbytu výrobků museli výrazně omezit výrobu a propouštět zaměstnance. **V 1. pololetí 2010 nahlásilo úřadům práce ve smyslu § 62 zákoníku práce hromadné propouštění 127 zaměstnavatelů**, přičemž **počet zaměstnanců**, kterých se hromadná propouštění měla týkat, **byl 7 327**). Nejčtenější propouštění byla nahlášena v prvních čtyřech měsících. Nejvíce zaměstnavatelů se s hlášením hromadného propouštění obrátilo na ÚP Ostrava-město a Olomouc (5), nejvíce zaměstnanců, kterých se propouštění mělo týkat, bylo hlášeno na ÚP Brno-město (945), Svitavy (648) a Ostrava město (490). Ve 29 okresech nebylo podáno žádné hlášení. Počty nahlášených hromadných propouštění a počty dotčených zaměstnanců byly však výrazně nižší než v 1. pololetí 2009, kdy hromadné propouštění nahlásilo 583 zaměstnavatelů, přičemž počet zaměstnanců, kterých se hromadná propouštění měla týkat, byl 21 008).

Mnozí zaměstnavatelé řešili své ekonomické problémy také omezováním pracovní doby. V případě, že u **zaměstnavatele nepůsobí odborová organizace, rozhoduje o poskytování náhrady mzdy zaměstnancům v nižší částce** (pokud jim zaměstnavatel nemůže přidělovat práci v rozsahu týdenní pracovní doby z důvodů dočasného omezení odbytu nebo omezení poptávky po jím poskytovaných službách) **úřad práce** (§ 209 odst. 3 zákoníku práce).

Úřady práce **v 1. pololetí 2010** obdržely **546 žádostí** zaměstnavatelů, vydaly **539 kladných rozhodnutí** týkajících se poskytování mzdy v nižší částce **24 649 zaměstnancům**. Počty případů poskytování náhrady mzdy v nižší částce byly také podstatně nižší než ve srovnatelném období minulého roku (1 686 žádostí zaměstnavatelů, 1 567 kladných rozhodnutí ÚP týkajících se 91 455 zaměstnanců).

Nejvíce kladných rozhodnutí bylo vydáno na ÚP Vsetín (36) a Ostrava-město (26), nejvíce zaměstnanců, kterých se poskytování mzdy v nižší částce mělo týkat, připadalo na ÚP Vsetín (1 585) a Chomutov (1 190).

Pokles počtu volných pracovních míst k 30. 6. 2010 nastal v 9 krajích. Nejvíce se meziročně snížil počet VPM v Praze (o 7,7 tis., tj. o 55,1 %), v Jihomoravském kraji (o 1,3 tis. tj. o 30,6 %), ve Středočeském kraji (o 1,0 tis., o 20,5 %) a dále v Plzeňském kraji (o 0,7 tis., tj. 24,2 %) a Zlínském kraji (o 0,6 tis., o 29,9 %). Nejvíce vzrostly počty volných míst v Olomouckém (o 0,4 tis., o 38,2 %), Pardubickém (0,4 tis., o 16,8 %) a Moravskoslezském kraji (o 0,4 tis., o 12,3 %). Z pohledu **okresů** byl **nejvyšší absolutní pokles** zaznamenán kromě Prahy, v okresech Brno-město, Plzeň-město, Kroměříž, Hodonín a Praha-východ. Naopak nejvyšší absolutní nárůst počtu volných míst byl v okresech Znojmo, Ústí nad Orlicí, Olomouc a Ostrava. **V relativním vyjádření nejvíce klesly počty volných míst** v okresech Písek (o 56,8 %), Kroměříž (o 55,8 %), Praha (o 55,1 %), Rakovník (o 53,6 %) a Brno město (o 53,2 %), relativně **nejvíce rostly počty volných míst** v okresech Jeseník (o 114,8 %), Olomouc (o 78,6 %), Ústí nad Orlicí (o 75,5 %) a Prostějov (o 72,3 %)

S poklesem počtu VPM souvisí ukazatel **počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo**, který se v ČR meziročně zvýšil z 10,7 v červnu 2009 na 15,2 ke konci června 2010. V 51 okresech byl tento ukazatel vyšší než celorepublikový průměr, **nejvyšších hodnot** dosáhl v okresech Děčín (63,8), Teplice (62,8), Karviná (56,1), Třebíč (48,0). Naopak nejlepší situace byla v okrese Pardubice (4,3), v Praze (5,1), dále v okresech Praha-východ (5,6), Praha-západ (5,7) a Plzeň-město (6,6) - viz příloha č. 12.

I když se podle údajů za celou ČR podíl některých rizikových skupin (OZP, osoby nad 50 let, osoby s nejnižším vzděláním) na celkovém počtu nezaměstnaných snížil, na regionální úrovni přetrvávají velké rozdíly (viz příloha č. 23). Především **v okresech s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti je stále vysoký podíl uchazečů o zaměstnání bez vzdělání nebo se základním vzděláním**. Nejvyšší podíl této skupiny byl zaznamenán v okresech Sokolov (52,5 %), Teplice (47,4 %), Chomutov (45,9 %), Most (45,3 %) a Ústí nad Labem (44,6 %). Z pohledu krajů je na tom nejhůře kraj Karlovarský a Ústecký. V České republice tento podíl k 30. 6. 2010 činil **28,2 %**.

V regionech s nadprůměrnou nezaměstnaností je jak absolutně, tak i relativně vyšší dlouhodobá nezaměstnanost. Nejvyšší podíly uchazečů o zaměstnání, kteří jsou evidovaní déle než 1 rok, byly k 30. 6. 2010 v okresech Karviná, Most, Děčín, Bruntál, Šumperk, Tachov a Ústí nad Labem, kde podíl dlouhodobě nezaměstnaných přesahoval hranici 40 % (celorepublikový průměr představuje 32,1 %). Hranici 35 % převýšilo dalších 21 okresů. Nejnižší podíl těchto uchazečů o zaměstnání mají okresy s nízkou nezaměstnaností - Praha-východ, Praha-západ, Benešov, Prachovice, Rychnov nad Kněžnou, Náchod, Hradec Králové a České Budějovice. Dlouhodobou nezaměstnaností jsou **nejvíce** postiženy **Ústecký a Moravskoslezský kraj**, naopak nejlépe je na tom Praha a Královéhradecký kraj.

V okresech s vysokou nezaměstnaností byla i nejvyšší průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání, kteří byli vyřazeni z evidence, tj. **délka ukončené evidence.** Nejdéle byli v evidenci vedeni uchazeči o zaměstnání v okresech Karviná a Most, kde délka ukončené evidence přesahovala 300 dní, v okresech Teplice, Děčín a Ostrava-město přesahovala 270 dní. V dalších 23 okresech byla délka ukončené evidence delší než celostátní průměr, který měl hodnotu 220 dní. V okresech s nejnižší nezaměstnaností je délka nezaměstnanosti výrazně kratší, v okrese Praha východ činila „pouze“ 150 dní.

Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání, kteří byli v evidenci úřadů práce, tzv. **délka průběžné evidence,** dosahovala nejvyšších hodnot v okresech Karviná (812 dní), Most (761 dní), Ostrava-město (710 dní), v okresech Chomutov, Bruntál, Ústí nad Labem, Děčín, Svitavy přesahovala průměrná délka evidence 600 dní, tudíž byla vysoko nad průměrem ČR (474 dní).

Zastoupení dalších rizikových skupin (uchazečů o zaměstnání do 20 let, do 25 let, nad 50 let, zdravotně postižených osob nebo žen) v jednotlivých okresech a krajích je uvedeno v příloze č. 23.

IV. Politika zaměstnanosti

1. Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2010

Výchozím principem pro zaměření státní politiky zaměstnanosti je revidovaná Lisabonská strategie Evropské unie - „Strategie pro růst a zaměstnanost“. Vláda ČR deklarovala své národní priority a reformní opatření v oblastech makroekonomické, mikroekonomické a zaměstnanosti v říjnu 2008 v dokumentu Národní program reforem České republiky na období 2008 – 2010.

Realizace politiky zaměstnanosti byla i v 1. pololetí 2010 ovlivněna celosvětovou finanční a ekonomickou krizí. Česká ekonomika byla vzhledem ke své vysoké míře otevřenosti a zapojení do globálních výrobních řetězců výrazně zasažena celosvětovým poklesem hospodářského růstu. Tento pokles se následně promítnul do poklesu zaměstnanosti a růstu nezaměstnanosti. Politika zaměstnanosti se proto zaměřila na udržení maximálně možné úrovně zaměstnanosti (prevence před nezaměstnaností) a na pomoc všem občanům, kteří ztratili zaměstnání, realizací opatření z protikrizového plánu přijatého vládou.

Základem pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti jednotlivých úřadů práce byly „Programy realizace APZ na rok 2010“, které byly zpracovávány na základě specifík vyplývajících z regionálního trhu práce, struktury uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce a na základě objemu přidělených finančních prostředků v rámci schváleného rozpočtu.

Úřady práce při realizaci APZ respektovaly cíle politiky zaměstnanosti zadané Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Pro rok 2010 MPSV stanovilo, aby nástroji určenými k umístění uchazečů o zaměstnání byli podporováni uchazeči o zaměstnání, kteří pro své individuální charakteristiky nemohou bez použití nástroje APZ nalézt vhodné zaměstnání. Jedná se zejména o uchazeče o zaměstnání, kteří jsou evidováni úřadem práce déle než pět měsíců či dle posouzení úřadu práce by dané délky evidence dosáhli bez použití nástroje APZ. Patří mezi ně především uchazeči o zaměstnání uvedení v § 33 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, tj.:

- osoby se zdravotním postižením,
- osoby do 20 let,
- těhotné ženy, kojící ženy a matky do devátého měsíce po porodu,

- osoby pečující o dítě do 15 let,
- osoby starší než 50 let,
- nezaměstnaní déle než 5 měsíců,
- osoby, které potřebují zvláštní pomoc.

Dále se úřady práce zaměřily dle instrukce MPSV na:

- posílení aktivní spolupráce se zaměstnavateli, veřejnou správou na krajské i obecní úrovni a s dalšími subjekty pro vzájemnou informovanost o možnostech řešení nezaměstnanosti v regionu,
- v oblasti podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením preferování jejich uplatnění na volném trhu práce, a to i za využití pracovní rehabilitace,
- aktivní zapojení vzdělávacích a poradenských institucí dalšího vzdělávání při naplňování kvalifikačních potřeb zaměstnanců, uchazečů a zájemců o zaměstnání, např. prostřednictvím aktivit v Týdnu vzdělávání, seminářů, konferencí apod., v případě zaměstnanců ohrožených propouštěním z důvodů organizačních změn na využití možnosti realizace regionálních individuálních projektů typu RESTART,
- intenzivnější působení na studenty středních škol a jejich rodiče při volbě povolání (orientace na obory chybějící na místním trhu práce prostřednictvím Informačních a poradenských středisek),
- podporu přístupu žen k zaměstnání (techniky vyhledávání zaměstnání, rozvoj klíčových dovedností, zejména v oblasti informační a komunikační technologie, diagnostika a odstranění specifických překážek omezujících participaci žen na trhu práce),
- preferování rekvalifikací před ostatními nástroji APZ, a tím posílení zaměstnatelnosti osob z dlouhodobého hlediska (financování přednostně profesní rekvalifikace pro konkrétní uplatnění na trhu práce, zvýšená podpora rekvalifikace s praktickou částí výuky),
- podporu pracovních míst v rámci APZ, která umožní získání nových odborných dovedností a kompetencí pro integraci a další uplatnění na otevřeném pracovním trhu,
- využití prostředků Evropského sociálního fondu realizací národních a regionálních individuálních projektů (NIP, RIP) financovaných z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ).

Pokračovala **podpora zaměstnavatelů v rámci systému investičních pobídek**. Podpora je určena na vytvoření nových pracovních míst, k rekvalifikaci nebo školení zaměstnanců.

Důležitou pomocí byl **příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením** (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti).

2. Výdaje na politiku zaměstnanosti

Výdaje ze státního rozpočtu (SR) související s výplatou **podpor v nezaměstnanosti v 1. pololetí 2010 dosáhly 7 770 322 tis. Kč** a byly ve srovnání s výdaji v 1. pololetí 2009 (7 327 118 tis. Kč) o 443 204 tis. Kč, tj. **6,0 % vyšší**. Tento vývoj byl ovlivněn především zvýšeným čerpáním finančních prostředků v 1. čtvrtletí 2010, které způsobily zejména tyto skutečnosti:

- **vysoký počet uchazečů o zaměstnání s PvN** v prvních měsících roku 2010 - v lednu 214,2 tis. a v únoru 213,5 tis. osob; tyto počty byly ještě vyšší než v období s nejvyšší nezaměstnaností v roce 2004,
- nárůst počtu uchazečů o zaměstnání s PvN souvisel (kromě vysoké úrovně celkové nezaměstnanosti) také s **velkým počtem nově evidovaných uchazečů** o zaměstnání v posledních měsících roku 2009 a v prvních měsících roku 2010,
- noví uchazeči o zaměstnání **přicházeli ve velké míře ze zaměstnání** a tudíž s nárokem na podporu v nezaměstnanosti,
- **vysoký počet věkově starších uchazečů o zaměstnání s delší podpůrčí dobou** (počet uchazečů o zaměstnání starších 50 let v roce 2010 dosáhl na konci března 152,5 tis., na konci června 136,5 tis. osob (ke stejnému datu roku 2009 124,1 tis., resp. 129,6 tis. osob).

Výdaje v dalších měsících 1. pololetí v souvislosti s příznivějším vývojem na trhu práce, ale také z důvodu postupného ukončování podpůrčí doby uchazečů o zaměstnání, kteří přišli do evidence v průběhu roku 2009, postupně klesaly.

Nárůst výdajů na podpory v nezaměstnanosti v 1. pololetí 2010 mírnila výše podpory v nezaměstnanosti. Její průměrná hodnota meziročně klesla **o 217 Kč na 5 656 Kč**. Důvodem byl **vyšší počet starších uchazečů** o zaměstnání, pobírajících delší dobu podporu **v nižší procentní sazbě** (od 5. měsíce podpůrčí doby činí 45 %

průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu) a dále fakt, že do evidence přicházeli **propouštění zaměstnanci s nižšími příjmy**.

Na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) bylo ze státního rozpočtu a Evropského sociálního fondu v 1. pololetí 2010 na MPSV a úřadech práce vynaloženo **2 838 162 tis. Kč**, v tom MPSV 288 455 tis. Kč, ÚP 2 549 707 tis. Kč (dalších 504 tis. Kč bylo vyčerpáno z mimorozpočtových zdrojů ze zahraničí (Program Leonardo da Vinci)). Ve srovnání s předchozím rokem **stouply výdaje** na APZ ze státního rozpočtu a ESF **o 673 774 tis. Kč**, tj. **o 31,1 %**. Pokračuje trend změny struktury výdajů na APZ spočívající v rostoucím zapojení prostředků z ESF. Nástroje a opatření APZ jsou financovány přednostně z prostředků ESF: „veřejně prospěšné práce“, „společensky účelná pracovní místa vyhrazená“ a „rekvalifikace a poradenství“ v rámci národních individuálních projektů (NIP), cílené programy (podle § 120 zákona o zaměstnanosti) v rámci regionálních individuálních projektů (RIP).

Dále bylo v rámci státní politiky zaměstnanosti ze státního rozpočtu vynaloženo **1 259 733 tis. Kč jako příspěvek zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % osob se zdravotním postižením** podle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, **a na výplatu mzdových nároků zaměstnancům při platební neschopnosti zaměstnavatele - insolventi – 287 642 tis. Kč. Tyto nástroje a opatření nejsou součástí APZ.**

3. Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce

Při přidělování finančních prostředků na APZ pro rozpočty jednotlivých úřadů práce na rok 2010 vycházelo MPSV z ukazatelů charakterizujících trh práce, tj. z počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP, míry nezaměstnanosti, počtu uchazečů o zaměstnání do 25 let, nad 50 let, počtu zdravotně postižených osob v evidenci ÚP, počtu uchazečů o zaměstnání na jedno VPM a počtu dlouhodobě nezaměstnaných.

Nejvíce prostředků na APZ je směřováno do regionů s nejhorší bilancí těchto ukazatelů. Z celkového objemu finančních prostředků úřadů práce na APZ (včetně prostředků ESF) bylo nejvíce použito v Ústeckém (16,5 %), v Moravskoslezském (14,0 %) a v Jihomoravském kraji (11,2 %), podrobněji v příloze č. 18.

Struktura použitých nástrojů APZ v 1. pololetí 2009 a 2010

(úřady práce a MPSV)

tab. č. 23

	Počty vytvořených míst k 30.6.		Počty vytvořených míst v 1. pololetí		Počty podpořených osob k 30.6.		Počty podpořených osob v 1. pololetí		Čerpání finančních prostředků od počátku roku (v tis. Kč)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Rekvalifikace ¹⁾	x	x	x	x	3 761	7 063	12211	39 031	91 879	285 803
- rekvalifikace	x	x	x	x	69 406	33 439
- rekvalifikace OP LZZ	x	x	x	x	22 473	252 364
Veřejně prospěšné práce	15 782	18 545	14 329	16 982	14 546	17 417	14 503	17 425	441 580	567 261
- vytvoření VPP	3 134	4 334	2 798	3 795	2 754	3 978	2729	3 850	80 343	132 352
- ESF-OP RLZ/LZZ- NIP VPP	12 648	14 211	11 531	13 187	11 792	13 439	11774	13 575	361 237	434 910
Společensky účelná pracovní místa	12 251	17 607	8 306	14 472	11 535	17 035	8 159	14 206	353 053	665 122
- zřízená u zaměstnavatelů	983	595	94	128	681	502	222	209	7 231	10 831
- zřízená u jednotlivců (OSVČ)	2 961	4 096	912	1 548	2 961	4 096	912	1 548	49 483	80 523
- vyhrazená pro konkrétního uchazeče o zaměstnání	1 851	3 070	1 243	3 039	1 678	2 856	1 100	2 875	115 514	142 429
- ESF - OP LZZ - NIP SÚPM	6 456	9 846	6 057	9 757	6 215	9 581	5925	9 574	180 824	431 339
Zaměstnanost občanů se změněnou pracovní schopností	1 496	2 123	395	520	10 156	11 208	8084	8865	164 809	185 331
- vytvoření chrán. pracovních dílen a pracovních míst ²⁾	1 496	2 123	395	520	1 274	1 900	464	861	31 289	42 230
- provoz chrán. pracovních dílen a pracovních míst ²⁾	x	x	x	x	8 882	9 308	7590	7961	131 779	141 507
- pracovní rehabilitace	x	x	x	x	.	.	30	43	1 741	1 594
Cílené programy ESF-OPLZZ - RIP	.	221	.	217	.	184	.	184	5 982	254 623
Ostatní podpora zaměstnanosti	41 548	34 139	2 510	2	424 187	588 569
- programy pro podporu tvorby nových prac. míst	63 908	27 650
- ESF - OP LZZ ostatní (vč. SIP)	41 548	34 139	2510	2	360 279	560 919
Ostatní ³⁾									4 567	2 997
Aktivní politika čerpaná na ÚP									1 486 056	2 549 707
- investiční pobídky									594 647	285 020
- APZ OP RLZ, JPD									76 079	0
- ostatní ³⁾									7 607	3 435
Aktivní politika čerpaná na MPSV									678 333	288 455
Aktivní politika zaměstnanosti celkem									2 164 388	2 838 162
z toho: financování programů ESF celkem									1 006 873	1 934 155

¹⁾ statistiky o počtech osob v rekvalifikaci nerozlišují, zda se jedná o rekvalifikace v rámci ESF,

²⁾ včetně CHPM - SVČ OZP

³⁾ položky ostatní zahrnují APZ jinde nespecifikovanou (nákup služeb, ostatní nástroje – příspěvek na zapracování, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program)

- **Rekvalifikace a poradenství**

Rekvalifikace se svým zaměřením, obdobně jako v uplynulých letech přizpůsobovaly požadavkům trhu práce a struktuře volných pracovních míst. Využívaly se nejen pro získání nové nebo rozšíření stávající kvalifikace, ale také k jejímu zvýšení a prohloubení, včetně udržování a obnovování.

V 1. pololetí 2010 bylo do rekvalifikace zařazeno 45 049 osob ⁹ (o 29 748 osob více než v 1. pololetí 2009), **z toho 4 739 účastníků pokračovalo v rekvalifikaci zahájené v roce 2009.** K výraznému nárůstu počtu účastníků rekvalifikace došlo především díky realizaci Národního individuálního projektu Rekvalifikace a poradenství a dokončení veřejných zakázek na rekvalifikace ve 2. pololetí 2009.

Nejpočetnějšími skupinami v rekvalifikaci byli osoby **ve věku 30 - 34 let** (14,6 %) a ve věku **35 - 39 let** (14,4%). Rekvalifikací se nejvíce zúčastnili lidé **s vyučením** (38,2 %), **s ÚSO vzděláním s maturitou** (23,8 %) a lidé bez ukončeného vzdělání nebo se základním vzděláním (16,1 %). Účastníci, kteří se zúčastnili rekvalifikace **v rámci projektů OP LZZ**, tvořili z celkového počtu účastníků rekvalifikace **90,6 %** (oproti 42,6 % v 1. pololetí 2009, resp. 72,6 % za celý rok 2009).

V souvislosti s hospodářskou recesí a s ní souvisejícím poklesem volných pracovních míst došlo ke změně v zaměření rekvalifikací. Rekvalifikace byly více spojeny s nabídkou volných míst v příslušných regionech. Převažovaly **rekvalifikace rozšiřující dosavadní kvalifikaci (33,6 %) a profesní rekvalifikace pro dělníky (29,6 %)**. Podle skupin povolání se nejčastěji realizovaly profesní rekvalifikace v oblasti **strojírenství, dopravy, účetnictví a administrativy, služeb, sociální péče, zdravotnictví, gastronomie a obchodu.**

Účinnost rekvalifikací (tj. znovuzaměstnání uchazečů o zaměstnání do 12 měsíců od ukončení rekvalifikace) se přes pokračující omezenou nabídku volných míst meziročně zvýšila o 5,5 p.b. na **32,5%** (v 1. pololetí 2009 byla 27,0 %), avšak stále zaostává za srovnatelným obdobím roku 2008 (37,7 %). Úspěšnost rekvalifikací u žen byla cca 30,1 %, u absolventů škol 44,9 %, a u mladých do 20 let 30,1 %. Z těch, kteří se po rekvalifikaci zaměstnali, se do zaměstnání vrátilo nejvíce (58,5 %) v době do 3 měsíců po skončení rekvalifikace.

⁹ Údaje v této části a v příloze č. 19 vycházejí ze sledování rekvalifikačních kurzů (dohod) a někteří klienti se mohou zúčastnit i několika rekvalifikačních kurzů, proto nejsou totožné s údaji v tabulce č. 23

Nejvyšší účinnosti dosáhly početně méně zastoupené **nespecifické rekvalifikace – 41,7 %**, dále **rekvalifikace obnovující kvalifikaci - 39,3 %** a **na přípravu na podnikání – 36,9 %**. U více využívaných **specifických rekvalifikací pro dělnické profese** dosáhla účinnost **36,3 %**, u **rekvalifikací rozšiřujících kvalifikaci – 32,5 %**.

V 1. pololetí 2010 úřady práce vyčerpaly **na rekvalifikace 285 803 tis. Kč**, tj. **11,2 %** všech **prostředků ÚP vynaložených na APZ ze SR** (v 1. pololetí 2009 – 91 897 tis. Kč). Z celkového objemu těchto prostředků byla převážná část - 252 364 tis. Kč vynaložena na rekvalifikace v rámci projektů OP LZZ. **Průměrné náklady** na jednoho uchazeče o zaměstnání rekvalifikovaného v rámci jednoho rekvalifikačního kurzu byly cca **6 301 Kč** (bez kurzů s nulovými náklady cca 6 450 Kč).

Rekvalifikace využívaly všechny úřady práce; **nejvíce prostředků** z celkového objemu prostředků SR čerpaných na rekvalifikace **bylo na tento nástroj vynaloženo v Moravskoslezském (19,6 %)**, Ústeckém kraji (15,1 %) a Jihomoravském kraji (12,1 %), tj. v krajích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Poradenské činnosti se v roce 2010 zaměřily především na obtížně umístitelné skupiny (osoby se zdravotním postižením, mladé do 20 let věku, dlouhodobě nezaměstnané, osoby s žádnou nebo nízkou úrovní kvalifikace, osoby nad 50 let, osoby pečující o děti do 15 let a nově také na osoby propuštěné v důsledku ekonomické krize) ve snaze pomoci jim při hledání nového pracovního uplatnění, umožnit návrat do školského systému nebo doplnění vzdělání a zprostředkovat další sociální integraci. Poradenské aktivity byly v řadě případů provázané s dalšími nástroji aktivní politiky zaměstnanosti. Účinnost poradenských služeb zvýšily zejména poradenské činnosti v rámci Job Clubů, komplexních programů individuálního poradenství, bilanční a pracovní diagnostiky.

Do preventivních opatření patřily aktivity Informačních a poradenských středisek úřadů práce (IPS), které orientovaly k volbě povolání zejména žáky základních škol a studenty středních škol prostřednictvím informačních a poradenských materiálů v tištěné i elektronické podobě (Atlasy školství s nabídkou středoškolských programů, Poradce k volbě povolání, charakteristiky povolání, internetové informačně poradenské nástroje a další).

Rekvalifikace a poradenské činnosti patřily k nejčastěji zabezpečovaným aktivitám v rámci Individuálních akčních plánů (IAP).

- **Veřejně prospěšné práce (VPP)**

VPP jako časově omezené pracovní příležitosti slouží zejména k aktivaci nejobtížněji umístitelných uchazečů o zaměstnání - s nízkou nebo žádnou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaných, věkově starších, s bydlištěm v mikroregionech s nedostatečně zajištěnou dopravní obslužností, osob ze sociokulturně znevýhodněného prostředí apod. Jedná se o práce spočívající v údržbě veřejného prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo obdobných činnostech ve prospěch obcí, státních a obecně prospěšných institucí. Cílem a hlavním přínosem tohoto nástroje APZ je zejména udržení a obnovení základních pracovních návyků, motivace k práci a získání finančních prostředků z pracovní činnosti, nikoliv ze sociálních podpor nebo podpor v nezaměstnanosti.

V 1. pololetí 2010 bylo vytvořeno celkem **16 982 míst na VPP** (z toho 3 795 v rámci národních prostředků a 13 187 v rámci ESF) a na nich **umístěno 17 425 uchazečů o zaměstnání**, což je o 2 922 více než za stejné období předchozího roku.

V 1. pololetí 2010 vynaložily úřady práce na VPP ze SR a ESF celkem 567 261 tis. Kč (z toho 434 910 tis. Kč v rámci prostředků ESF), tj. o 125 681 tis. Kč více než v předcházejícím roce. **Podíl výdajů** na realizaci VPP však **klesl na 22,2 %** celkových výdajů ÚP na APZ (ve stejném období roku 2009 představoval 29,7 %).

Tento nástroj APZ byl nejvíce využíván **v Ústeckém kraji**, kde na něj bylo použito 19,2 % prostředků ÚP čerpaných ze SR na VPP. Tomu odpovídá i počet vytvořených míst a umístěných uchazečů o zaměstnání v tomto regionu (příloha č. 17).

- **Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)**

Společensky účelnými pracovními místy jsou pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohody s úřadem práce a obsazuje je uchazeči o zaměstnání. K SÚPM patří též pracovní místo zřízené uchazečem o zaměstnání za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Tato pracovní místa mají umožnit trvalé nebo dlouhodobější zaměstnání uchazečům o zaměstnání, kterým nelze v současné době zajistit pracovní uplatnění jiným způsobem.

V 1. pololetí 2010 úřady práce přispěly na zřízení nebo vyhrazení **14 472 pracovních míst** (z toho 4 715 v rámci národních prostředků a 9 757 v rámci

prostředků ESF) a **na tato místa umístily 14 206 uchazečů o zaměstnání**, což je o 6 047 více než ve stejném období předchozího roku.

Na tento nástroj bylo vyčerpáno celkem **665 122 tis. Kč** (z toho 431 339 tis. Kč v rámci ESF), meziročně o 312 069 tis. Kč více. **Podíl výdajů** na realizaci SÚPM **vzrostl na 26,1 %** celkových výdajů ÚP na APZ (ve stejném období roku 2009 představoval 23,8 %).

Z regionálního pohledu byl nejvyšší podíl vyčerpaných finančních prostředků na SÚPM **v Moravskoslezském (17,6 %), Ústeckém (15,4 %) a Jihomoravském kraji (11,4 %** z objemu prostředků vyčerpaných úřady práce ze státního rozpočtu na tento nástroj APZ), viz příloha č. 18.

- **Chráněná pracovní místa (CHPM) a chráněné pracovní dílny (CHPD)**

Úřady práce v 1. pololetí 2010 finančně podpořily vytvoření celkem 520 nových pracovních míst, na která bylo **umístěno** od počátku roku **861 osob se zdravotním postižením (OZP)**. V těchto počtech jsou zahrnuta jak CHPM (včetně míst pro OZP, které se rozhodnou vykonávat samostatnou výdělečnou činnost), tak i místa v CHPD.

Na vytvoření CHPM a CHPD a na částečnou úhradu provozních nákladů CHPM a CHPD (v nichž bylo zaměstnáno 7 961 OZP) byly vynaloženy **finanční prostředky v celkové výši 183 737 tis. Kč** (vytvoření míst 42 230 tis. Kč, provoz 141 507 tis. Kč), což bylo o 12 668 tis. Kč více než v 1. pololetí 2009), **podíl** z celkových výdajů ÚP na APZ se snížil z 11,2 % na **7,2 %**.

Další formou podpory osob se zdravotním postižením je **pracovní rehabilitace** (příprava k práci), která je založena na sestavování individuálních plánů pracovní rehabilitace a na individuálním přístupu k jejich naplňování. **Rozsah** tohoto způsobu **podpory** osob se zdravotním postižením **představoval** v 1. pololetí 2010 objem **1 594 tis. Kč**.

Méně využívanými nástroji aktivní politiky zaměstnanosti jsou **příspěvek na zapracování a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program**.

- **Příspěvek na zapracování** může úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který přijímá do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému úřad práce věnuje zvýšenou péči. Příspěvek lze poskytovat maximálně po dobu 3 měsíců a může činit nejvýše polovinu minimální mzdy na jednu fyzickou osobu, která zapracovává. Úřady

práce poskytly v 1. pololetí 2010 příspěvek zaměstnavatelům **v celkovém objemu 85 tis. Kč pro 27 zaměstnanců.**

- **Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program** slouží k podpoře zaměstnavatelů, kteří z důvodu přechodu na nový podnikatelský program nemohou zabezpečit pro své zaměstnance práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. V 1. pololetí roku 2010 tento příspěvek nebyl zaměstnavateli využit.

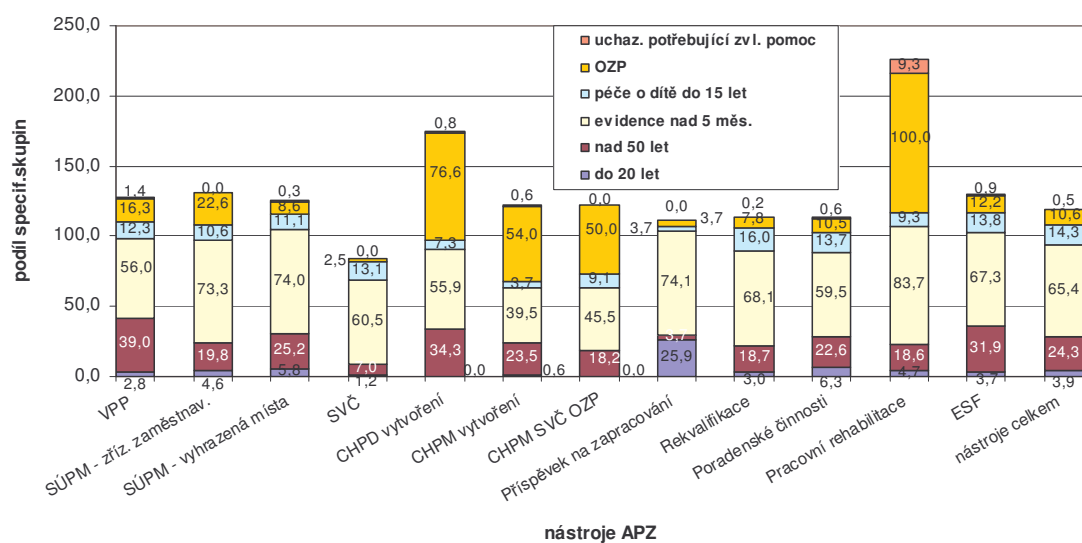
Informace o dalších opatřeních APZ realizovaných na úrovni MPSV i na úřadech práce (systém investičních pobídek, cílené programy k řešení zaměstnanosti, projekty zaměstnanosti podporované Evropským sociálním fondem) jsou uvedeny samostatně v následujících kapitolách 5. – 7.

4. Průběžné vyhodnocení realizace APZ v 1. pololetí 2010

Pro rok 2010 bylo stanoveno podporovat nástroji a opatřeními APZ uchazeče o zaměstnání, kteří pro své individuální charakteristiky nemohou nalézt vhodné zaměstnání déle než 5 měsíců či dané délky nezaměstnanosti bez použití nástroje dosáhnou. Jde zejména o skupinu mladých do 20 let, starších 50 let, těhotných žen a kojících žen do devátého měsíce po porodu, o osoby pečující o dítě do 15 let, nezaměstnané déle než 5 měsíců a osoby, které potřebují zvláštní pomoc.

graf č.15

Podíl specifických skupin na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání zařazených na jednotlivé nástroje APZ v 1. pololetí 2010

Poznámka: Uchazeči o zaměstnání mohou spadat současně do více skupin, proto součet podílů u jednotlivých nástrojů APZ může být vyšší než 100%. Podíly uchazeček těhotných a kojících jsou zanedbatelné, proto nejsou v grafu zahrnuty.

5. Systém investičních pobídek

Systém investičních pobídek v gesci MPSV zahrnuje:

- **Investiční pobídky** do zpracovatelského průmyslu,
- **Rámcový program** pro podporu technologických center a strategických služeb,
- **Program** pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností.

V 1. pololetí 2010 bylo v rámci systému investičních pobídek vyčerpáno **312 670 tis. Kč** (z toho na MPSV 285 020 tis. Kč a na ÚP 27 650 tis. Kč).

• **Investiční pobídky** do zpracovatelského průmyslu v gesci MPSV jsou poskytovány na základě zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, v platném znění, a na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění. MPSV má v gesci dvě formy pobídek, tj. hmotnou podporu **vytváření nových pracovních míst** a hmotnou podporu **rekvalifikace nebo školení zaměstnanců**. Pobídky byly poskytnuty pouze v regionech, kde průměrná míra nezaměstnanosti je vyšší než průměr této míry v České republice. Dne 27. dubna 2010 vstoupila v platnost novela nařízení vlády č. 97/2010 Sb., kterou se mění nařízení vlády č. 515/2004 Sb. Touto novelou byla upravena výše hmotné podpory na rekvalifikace podle velikosti podniku žadatele na 25 % pro velký podnik, 35 % pro střední podnik a 45% pro malý podnik. Dále novela upravuje výši hmotné podpory při rekvalifikaci zaměstnanců se zdravotním postižením nebo znevýhodněných zaměstnanců. Novela upřesňuje i zjišťování počtu nově vytvořených pracovních míst.

V 1. pololetí 2010 MPSV poskytlo Investiční pobídky celkem **17 investorům** v úhrnné hodnotě **283 106 tis. Kč**. Konkrétní údaje o jednotlivých investorech – společnostech jsou uvedeny v příloze č. 20.

Na základě uzavřených Dohod v rámci Systému investičních pobídek se investoři zavázali vytvořit **1 286 nových pracovních míst** a **vyškolit, resp. rekvalifikovat 841 nových zaměstnanců**.

Z hlediska regionálního rozložení této podpory směřovalo nejvíce finančních prostředků do **Moravskoslezského kraje** (73,3 %) a do **Ústeckého kraje** (25,4 %).

• Aktualizovaný **Rámcový program** pro podporu technologických center a center strategických služeb byl schválen usnesením vlády č. 217 ze dne 12. března 2007. Vedle tohoto programu **v 1. pololetí 2010** dobíhaly **dřívější rámcové programy**,

a to samostatné Rámcové programy pro podporu vzniku a rozšíření technologických center a pro podporu strategických služeb, přijaté usnesením vlády č. 573 ze dne 5. června 2002 a Rámcový program pro podporu technologických center a center strategických služeb schválený usnesením vlády č. 1238 ze dne 10. prosince 2003.

Vzhledem ke svému charakteru jsou dotace poskytovány na celém území ČR, MPSV poskytuje pouze dotace na školení a rekvalifikace nových zaměstnanců.

V 1. pololetí 2010 MPSV poskytlo dotace na školení a rekvalifikace zaměstnanců **jednomu investoru** v celkové výši **1 914 tis. Kč** na **zaškolení**, resp. rekvalifikaci **60 zaměstnanců** – na nových pracovních místech určených pro vysoce kvalifikované pracovníky. Tento investor realizuje investici v **Jihomoravském kraji**.

- **Program pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností** je zaměřen na podporu zaměstnanosti a školení (rekvalifikace) ve fondově méně náročné výrobě. Stanovenou nízkou hranicí pro počáteční investici (10 mil. Kč, resp. min. 10 zaměstnanců) se program orientuje zejména na podporu malých a středních podnikatelů ve zpracovatelském průmyslu. MPSV uzavírá dohody s investory, kteří zřizují více jak 250 nových pracovních míst, s investory zřizujícími menší počet míst uzavírají dohody místně příslušné úřady práce.

Finanční podpora je zde poskytována na základě usnesení vlády č. 566 ze dne 2. června 2004, ve znění usnesení vlády č. 287 ze dne 22. března 2006. Účinnost Programu byla stanovena do konce roku 2007, kdy bylo ukončeno přijímání nových projektů.

V průběhu 1. pololetí 2010 MPSV neposkytlo žádnému investorovi finanční podporu. Úřady práce poskytly finanční podporu investorům ve výši **27 650 tis. Kč** na vytvoření **138 nových pracovních míst** (viz příloha č. 21).

Z celkového objemu finančních prostředků byl největší podíl vyčerpán v **Ústeckém kraji** – **70,3 %**, následuje **Jihomoravský kraj** s podílem **20,3 %** a na **Olomoucký kraj** připadá **9,4 %**.

Podrobnější údaje k této části jsou obsahem přílohy č. 20 a 21.

6. Projekty financované z prostředků Evropského sociálního fondu

Významným zdrojem finančních prostředků na aktivity služeb zaměstnanosti je Evropský sociální fond (ESF). Prostředky ESF jsou v roce 2010 čerpány na základě **operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) programovacího období 2007 – 2013**. Jeho globálním cílem je „Zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 15 nejlepších zemí EU“. V souladu s tímto cílem a s návrhy a strategiemi obsaženými v Národním strategickém referenčním rámci 2007 - 2013 (a dalších dokumentech) jsou koncipovány prioritní osy OP LZZ.

Oblasti zaměstnanosti se týkají především tyto prioritní osy a oblasti podpory:

Prioritní osy a oblasti podpory OP LZZ

tab. č. 24

Prioritní osa	Oblast podpory	
PO 1	Adaptabilita	
	Oblast podpory 1.1	Zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti
	Oblast podpory 1.2 (část)	Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků
PO 2	Aktivní politiky trhu práce	
	Oblast podpory 2.1	Posílení aktivních politik zaměstnanosti
	Oblast podpory 2.2	Modernizace institucí a zavedení systému kvality služeb zaměstnanosti a jejich rozvoj
PO 3	Sociální integrace a rovné příležitosti	
	Oblast podpory 3.3	Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce
	Oblast podpory 3.4	Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života

Další oblasti podpory 3.1 a 3.2 jsou zaměřeny především na oblast sociálních služeb¹⁰, prioritní osa PO 5, oblast podpory 5.1 na mezinárodní spolupráci v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti.

¹⁰ **Oblast podpory 3.1 - Podpora sociální integrace a sociálních služeb** je zaměřena na cílové skupiny v ohrožení sociálním vyloučením či přímo sociálně vyloučené; jedním z nástrojů pro prevenci nebo boj proti sociálnímu vyloučení je zvyšování kompetencí příslušníků cílových skupin a zlepšování jejich situace na trhu práce. V této oblasti se realizují **projekty zaměřené na kvalitu a dostupnost sociálních služeb**, případně na vzdělávání jejich pracovníků, ale **také projekty zaměřené přímo na uplatnitelnost cílových skupin na trhu práce** nebo přímo na rozvoj sociálního podnikání.

Oblast podpory 3.2 - Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit je zaměřena stejným směrem jako oblast podpory 3.1., cílovou skupinou jsou přímo příslušníci romských lokalit.

- **Prioritní osa 1 OP LZZ – Adaptabilita**

V rámci **oblasti podpory 1.1 Zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti** v 1. pololetí 2010 nadále probíhalo vyhodnocování a výběr projektů předložených v rámci výzvy na předkládání grantových projektů „**Školení je šance**“ a v rámci individuálního projektu „**Vzdělávejte se!**“. Těmito dvěma opatřeními MPSV zareagovalo na hospodářskou krizi. U obou aktivit jsou oprávněnými žadateli zaměstnavatelé – podnikatelské subjekty, jejichž postavení je (z důvodů vyloučení duplicitního financování stejných aktivit či subjektů) vzájemně vymezeno. V projektu „**Vzdělávejte se!**“ mohou u úřadu práce požádat o příspěvek ti zaměstnavatelé, kteří museli přistoupit k omezení výroby ve svých provozech a jejichž **zaměstnancům náleží snížená náhrada mzdy** podle § 209 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, případně zaměstnavatelé, kterým počet jejich výrobních zakázek vlivem celosvětové finanční krize klesl, **neaplikují však ustanovení § 209 ZP**. Ve výzvě „**Školení je šance**“ mohli na MPSV předložit projektovou žádost ti zaměstnavatelé, kteří v době podání projektové žádosti **neaplikovali ustanovení § 209 ZP** a ani **nepodali** na úřadu práce **žádost o příspěvek v rámci projektu „Vzdělávejte se!“**.

Podporovanými činnostmi jsou u obou opatření především aktivity dalšího vzdělávání zaměstnanců, u výzvy „Školení je šance“ i další oblasti související například s nastavením systému lidských zdrojů. Jde o projekty dlouhodobější, průměrná délka projektu je 2 roky, zatímco u projektu „Vzdělávejte se!“ jde o aktivity krátkodobějšího charakteru, obvykle v řádu týdnů.

Na výzvu „**Školení je šance**“ bylo **alokováno 1,8 mld. Kč**. Tato alokace byla vzhledem k enormnímu zájmu ze strany podnikatelů **navýšena až na 4,5 mld. Kč**. Výzva byla vyhlášena v březnu roku 2009 s termínem ukončení předkládání žádostí do konce roku 2009. Z důvodu vysokého počtu předložených žádostí, které celkově svými požadavky na finanční prostředky výrazně převýšily již navýšenou alokaci na tuto výzvu, byl ke dni 11. září 2009 ukončen příjem žádostí. Podnikatelské subjekty od vyhlášení výzvy do ukončení příjmů žádostí předložily celkem 1803 projektových žádostí požadujících finanční dotaci cca 8,6 mld. Kč, v rámci nichž by mělo být podpořeno zhruba 150 000 zaměstnanců. Mezi žadateli jsou stejnoměrně zastoupeny malé a střední podniky (MSP) i velké podniky.

Výběrová komise na svých 12 zasedáních doporučila k financování zatím **816 projektových žádostí ve výši 3,4 mld. Kč**. Nejvíce projektů bylo dosud podpořeno v Moravskoslezském, Jihomoravském, Olomouckém a Jihočeském kraji. Mezi vzdělávacími aktivitami jsou nejvíce zastoupeny měkké dovednosti – komunikační a prezentační dovednosti, obchodní dovednosti, jazykové a IT dovednosti a dále odborné vzdělávání v rámci profese. Většina zaměstnavatelů využívá možnosti náhrady mzdových nákladů pro zaměstnance po dobu jejich účasti na školení. Průměrná délka realizace projektu je 24 měsíců, průměrná výše podpory na jeden projekt je cca 4,5 mil. Kč a průměrný počet podpořených zaměstnanců v rámci jednoho projektu je asi 130 osob.

Projekt „**Vzdělávejte se!**“ navázal na pilotní realizaci tohoto projektu v rámci OP RLZ. Byl zahájen od 27. 7. 2009 **s rozpočtem 2,5 mld. Kč**. **V 1. pololetí 2010** bylo v rámci tohoto NIP **podpořeno 1 320 podniků a 48 416 jejich zaměstnanců** se zúčastnilo vzdělávacích aktivit a bylo **vyčerpáno 560 535,7 tis. Kč**. Celkem se do projektu zapojilo 3 100 podniků a 138 386 jejich zaměstnanců, výše vyčerpaných finančních prostředků dosáhla 839 832,5 tis. Kč.

V rámci této oblasti podpory byl dále předložen **individuální projekt „Vzdělávání pro malé a střední podniky II“ (ROZAM II)** s rozpočtem 363 719 tis. Kč.

V oblasti podpory 1.2 Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků jsou realizovány **regionální individuální projekty (RIP) typu RESTART** jako další z opatření na potlačení dopadů krize. Úřady práce mohou projekty předkládat na základě výzvy vyhlášené 25. února 2009. Hlavním cílem projektů **je podchycení zaměstnanců před tím, než s nimi zaměstnavatel rozevře pracovní poměr z organizačních důvodů**. Projekty mají napomoci dalšímu osobnímu a profesnímu rozvoji zaměstnanců prostřednictvím širokého spektra poradenských a vzdělávacích aktivit. Získaný kvalifikační profil by měl přispět ke snadnějšímu nalezení nového pracovního uplatnění na trhu práce, případně zahájení samostatné výdělečné činnosti.

Na tuto výzvu jsou **alokovány prostředky ve výši 698 223,4 tis. Kč**. Do konce 1. pololetí 2010 bylo předloženo a schváleno celkem **8 projektů** úřadů práce Louny, Most, Chomutov, Česká Lípa, Jihlava, Olomouc, Liberec a Ústí nad Labem v celkové výši 353 029 tis. Kč.

Dalším opatřením k řešení finanční krize bylo vyhlášení výzvy k předkládání **grantových projektů** (GP) od 5. března 2010 do 31. srpna 2012. Hlavním cílem těchto GP je podchycení zaměstnanců podniků působících v oborech a odvětvích, které procházejí strukturálními změnami, a jimž hrozí nezaměstnanost z organizačních důvodů. Podpora má napomoci zajistit především vhodnou rekvalifikaci v době, kdy zaměstnancům běží výpovědní lhůta u stávajícího zaměstnavatele. Rekvalifikace by měla vycházet z požadavků trhu práce s cílem nalézt nové pracovní uplatnění u nového zaměstnavatele nebo zahájení samostatné výdělečné činnosti. Projekty jsou zaměřeny na rekvalifikaci, další profesní vzdělávání zaměstnanců, včetně aplikování moderních forem vzdělávání zaměstnanců, pracovních profesních poradenství, poskytování mzdových příspěvků zaměstnavatelům, uplatňování pružných forem organizace práce a podporu zahájení podnikatelské činnosti přípravou nových podnikatelů. Na tyto grantové projekty jsou alokovány prostředky ve výši 300 519,2 tis. Kč. K 30. červnu 2010 byly **předloženy 2 projekty**, které jsou zatím **ve fázi hodnocení**.

- **Prioritní osa 2 OP LZZ – Aktivní politiky trhu práce**

V rámci **oblasti podpory 2.1 Posílení aktivních politik zaměstnanosti** byly v průběhu roku 2008 odborem implementace programů ESF předloženy a Řídicím orgánem (odbor řízení pomoci z ESF) schváleny **tři národní individuální projekty** (NIP): **Veřejně prospěšné práce, Společensky účelná pracovní místa, Poradenství a rekvalifikace**. Projekty jsou zaměřeny na jednotlivé nástroje APZ a slouží k doplnění národní APZ. Na tyto projekty bylo alokováno celkem 4 875 870 tis. Kč. Jednotlivé klíčové aktivity těchto projektů byly zahájeny již v druhé polovině roku 2008, jejich realizace dále úspěšně pokračuje. Dosud bylo příjemci proplaceno 3 097 764 tis. Kč, z toho v 1. pololetí tohoto roku 1 118 613 tis. Kč.

V rámci této oblasti podpory jsou realizovány také **regionální individuální projekty** (RIP) **předkládané úřady práce**. Jsou zaměřeny na různé typy motivačních aktivit, poradenství pro uplatnění na trhu práce, přípravu na rekvalifikaci, rekvalifikaci, zprostředkování zaměstnání aj., cílovými skupinami jsou zejména osoby starší 50 let, mladí bez vzdělání, dlouhodobě a opakovaně nezaměstnaní, osoby se zdravotním postižením, osoby s nízkou kvalifikací atd. Výzva k předkládání těchto projektů s výší alokace 3 095 956,9 tis. Kč byla

vyhlášena již v roce 2008. K 30. 6. 2010 bylo v realizaci 63 RIP v celkové výši 2,432 mld. Kč, dalších 9 RIP ve výši 277,3 mil. Kč bylo ve fázi hodnocení. RIP realizují všechny pověřené ÚP a ÚP v Mostě a Děčíně.

V rámci oblasti podpory 2.1 byla v roce 2009 vyhlášena odborem implementace programů ESF termínovaná výzva (datum vyhlášení 15. 6. 2009, datum ukončení 15. 9. 2009) pro předkládání **grantových projektů** (GP) s výší alokace 384 702,1 tis. Kč pro vzdělávací a poradenské instituce, organizace sociálních partnerů, nestátní neziskové organizace zaměřená na cílovou skupinu zájemců o zaměstnání. Ze 179 předložených GP bylo schváleno 55 ve výši 252 191,5 tis. Kč. V 1. pololetí 2010 byla vyhlášena další výzva pro předkládání GP (datum vyhlášení 14. 5. 2010, datum ukončení 11. 8. 2010) s výší alokace 341 996,6 tis. Kč pro vzdělávací a poradenské instituce, organizace sociálních partnerů, nestátní neziskové organizace zaměřená na cílovou skupinu uchazečů a zájemců o zaměstnání.

V rámci **oblasti podpory 2.2 Modernizace institucí a zavedení systému kvality služeb zaměstnanosti a jejich rozvoj** se realizuje **5 systémových individuálních projektů** (SIP), které byly předloženy a schváleny koncem roku 2008 a v průběhu roku 2009:

- Zvýšení efektivity systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením v ČR (je připravována veřejná zakázka),
- Call centrum služeb zaměstnanosti, Rozvoj služeb a spolupráce ÚP se zaměstnavateli v měnících se podmínkách na trhu práce,
- Rozvoj služeb a spolupráce ÚP se zaměstnavateli v měnících se podmínkách na trhu práce (realizuje je prostřednictvím ÚP v 7 krajích),
- Předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce((je připravována veřejná zakázka),
- Rozvoj národní soustavy povolání a Sektorových rad jako nástroje zaměstnavatelů k ovlivňování rozvoje lidských zdrojů v ČR (probíhá výběr dodavatele na zajištění klíčových aktivit projektu).

Na tyto SIP bylo alokováno celkem 397 973,6 tis. Kč, z toho bylo zatím příjemci v roce 2010 proplaceno 2 073,8 tis. Kč.

V průběhu 1. pololetí 2010 byly předloženy ke schválení **další 4 SIP**:

- **Komplexní vzdělávací systém zaměstnanců služeb zaměstnanosti**, jehož cílem je sjednotit všechny současné prvky vzdělávacího procesu do

- komplexního systémového řešení vzdělávání ve službách zaměstnanosti,
- **Regionální síť spolupráce v pracovní rehabilitaci**, jehož cílem je vytvoření systému regionálních sítí spolupráce v oblasti pracovní rehabilitace a vytvoření odpovídajících podmínek pro jejich rozvoj,
 - **Personální a odborné zajištění realizace aktivní politiky zaměstnanosti na úřadech práce**, jehož cílem je posílení personální a odborné kapacity služeb zaměstnanosti (resp. úřadů práce),
 - **Zvyšování efektivity služeb zaměstnanosti**, jehož cílem je zvýšení efektivity a kvality služeb poskytovaných veřejnými službami zaměstnanosti.

- **Prioritní osa 3 OP LZZ – Sociální integrace a rovné příležitosti**

V oblasti podpory **3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce** byly dosud vyhlášeny tři výzvy na **grantové projekty**. První termínovaná **výzva** byla vyhlášena v listopadu 2008 s možností předkládat GP až do 27. února 2009. Na výzvu bylo alokováno **279 770,3 tis. Kč**. Převážně neziskovými organizacemi bylo předloženo 330 GP, z nichž 164 postoupilo k projednání výběrovou komisí, která schválila 61 GP s celkovou výší finančních prostředků 277 980,6 tis. Kč, které se v současnosti již realizují. Projekty jsou zaměřeny na integraci sociálně vyloučených skupin na trh práce. Nejčastějšími aktivitami v projektech jsou motivační kurzy, pracovní diagnostika, vzdělávací kurzy a nejrůznější rekvalifikace, poradenství, odborné praxe, místa na zkoušku, zprostředkování zaměstnání a tvorba pracovních míst, nejčastěji s čerpáním mzdových příspěvků. Realizovány jsou projekty regionálního i nadregionálního charakteru, v několika projektech probíhá realizace ve spolupráci s partnerskými organizacemi.

V prosinci 2009 byla vyhlášena v pořadí **druhá** termínovaná **výzva** s možností předkládat projektové žádosti do 31.3.2010. Alokace na tuto výzvu činila **416 220,9 tis. Kč**. Z pohledu cílových skupin a oprávněných aktivit je výzva koncipována velmi podobně jako výzva předcházející. V rámci ní bylo předloženo celkem 215 GP, z nichž 110 úspěšně prošlo fází věcného hodnocení a postoupilo před výběrovou komisí.

Třetí termínovaná **výzva** na GP byla vyhlášena 30.6.2010. Celková výše alokovaných prostředků na výzvu, jejíž obsahové zaměření je velmi podobné jako

u předchozích, činí **296 442,2 tis. Kč**. Projektové žádosti je možné předkládat do 15. října 2010, kdy bude výzva ukončena.

V rámci této oblasti podpory byla 4. května 2010 vyhlášena výzva pro předkládání **individuálních projektů** (IP) s platností do 31. prosince 2010, která je určena pro 3 subjekty státní správy – Ministerstvo vnitra, Probační a mediační službu a Ministerstvo obrany s celkovou alokací ve výši 100 000 tis. Kč. V průběhu 1. pololetí probíhala jednání se zástupci těchto organizací a předložení projektů je plánováno na 2. pololetí 2010.

Hlavním záměrem **oblasti podpory 3.4 Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladování pracovního a rodinného života** je prosazování opatření na zlepšení přístupu k zaměstnání a ke zvýšení udržitelné zaměstnanosti žen a udržitelného postupu žen v zaměstnání za účelem snížení segregace podle pohlaví na trhu práce a sladění pracovního a soukromého života, například usnadnění přístupu k péči o děti a péči o závislé osoby. Na oblast podpory je alokováno 1 790 529,9 tis. Kč. Z první výzvy k předkládání **grantových projektů** (GP) z roku 2008 je nyní v realizaci 110 projektů a přiděleno 404 869 tis. Kč. Podporovanými aktivitami jsou kvalifikační a rekvalifikační programy, včetně distančních forem vzdělávání, příprava na samostatnou výdělečnou činnost, podpora přístupu žen k informačním technologiím, motivační kurzy, kariérní poradenství a bilanční diagnostika. V oblasti sladování je to pak zavádění flexibilních forem práce a zvyšování informovanosti o nich, provoz podnikových školek a jiných služeb péče o děti (např. miniškolky, dětské koutky, příležitostné krátkodobé hlídání dětí). Druhá, obdobně zaměřená výzva s alokací 250 000 tis. Kč, byla uzavřena v březnu 2010 a doporučeno k podpoře bylo dalších 51 projektů.

V této oblasti podpory je v realizaci rovněž jeden **individuální projekt**, který je zaměřen na sladování pracovního a rodinného života prostřednictvím aktivního zapojení mužů do péče o děti a domácnost.

V. Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Zdrojem dat pro tuto kapitolu jsou **vybrané ukazatele trhu práce EUROSTAT** (Statistický úřad Evropského společenství)¹¹⁾. **Údaje jsou publikovány s větší časovou prodlevou.** Vzhledem k tomu, že při zpracovávání analýzy za rok 2009 ještě mezinárodně srovnatelná data za rok 2009 nebyla k dispozici, jsou uvedena v tomto materiálu. Kapitola obsahuje i poslední známé hodnoty za 1. čtvrtletí a 2. čtvrtletí 2010.

Zpomalený hospodářský růst se na trhu práce v EU 27 projevil již od 1. čtvrtletí 2008, i když v roce 2008 byl ještě zaznamenán meziroční růst zaměstnanosti o 0,9 %. **V roce 2009 již zaměstnanost meziročně poklesla o 1,8 %.** Z detailního pohledu vyplývá, že se zaměstnanost v jednotlivých členských zemích vyvíjela různě. Meziroční růst zaznamenala v Lucembursku (o 0,9 %) a Polsku (o 0,4 %), v Německu stagnovala na úrovni předešlého roku. Ve všech ostatních zemích přešel meziroční růst v roce 2008 do meziročního poklesu. Nejvýraznější zaznamenalo Lotyšsko (o 13,6 %), Estonsko (o 10,0 %), Irsko (o 8,2 %), Litva (o 6,9 %) a Španělsko (o 6,7 %). **V České republice poklesla zaměstnanost meziročně o 1,8 %, tj. stejně jako průměr EU 27.**

V 1. čtvrtletí 2010 meziroční pokles zaměstnanosti v EU 27 činil 1,5 %. Nejvýrazněji poklesla v Lotyšsku (o 14,9 %), Estonsku (o 9,9 %), Litvě (o 7,6 %), Bulharsku (o 7,3 %) a Irsku (o 5,3 %). Meziroční růst byl zaznamenán ve třech členských zemích, v Lucembursku (o 0,7 %), na Maltě (o 0,6 %) a v Rakousku (o 0,2 %). **V ČR se pokles zaměstnanosti zrychlil,** zaměstnanost meziročně poklesla **o 2,1 %.** Údaje za 2. čtvrtletí 2010 EUROSTAT zatím nezveřejnil, podle našich odhadů meziroční pokles v EU 27 činí 0,6 % a v ČR 1,2 %.

Vývoj zaměstnanosti ovlivnil i **vývoj míry zaměstnanosti (MZ).** V EU 27 činila **celková MZ osob ve věku 15 – 64 let** v roce 2008 65,9 %, **v roce 2009** již jen **64,6 %.** Poklesla **míra zaměstnanosti žen** (v roce 2008 dosáhla 59,1 %, **v roce 2009 58,6 %**) i **míra zaměstnanosti mužů** (v roce 2008 72,8 %, **v roce 2009 70,7 %**). Snížení celkové MZ o 1,3 p.b. bylo způsobeno především poklesem MZ

¹¹ Údaje EUROSTATu ze sekce Obyvatelstvo a sociální podmínky – převážně se jedná o data zpracovaná na základě primárních dat z LFSS jednotlivých členských zemí (Labour Force Sample Survey), viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database. Ukazatele zpracovává EUROSTAT na základě primárních dat z LFS jednotlivých členských států EU tak, aby zabezpečovaly mezinárodní srovnání mezi jednotlivými členskými státy. Údaje za ČR v této části se proto mohou lišit od údajů z VŠPS ČSÚ použitých v analýze.

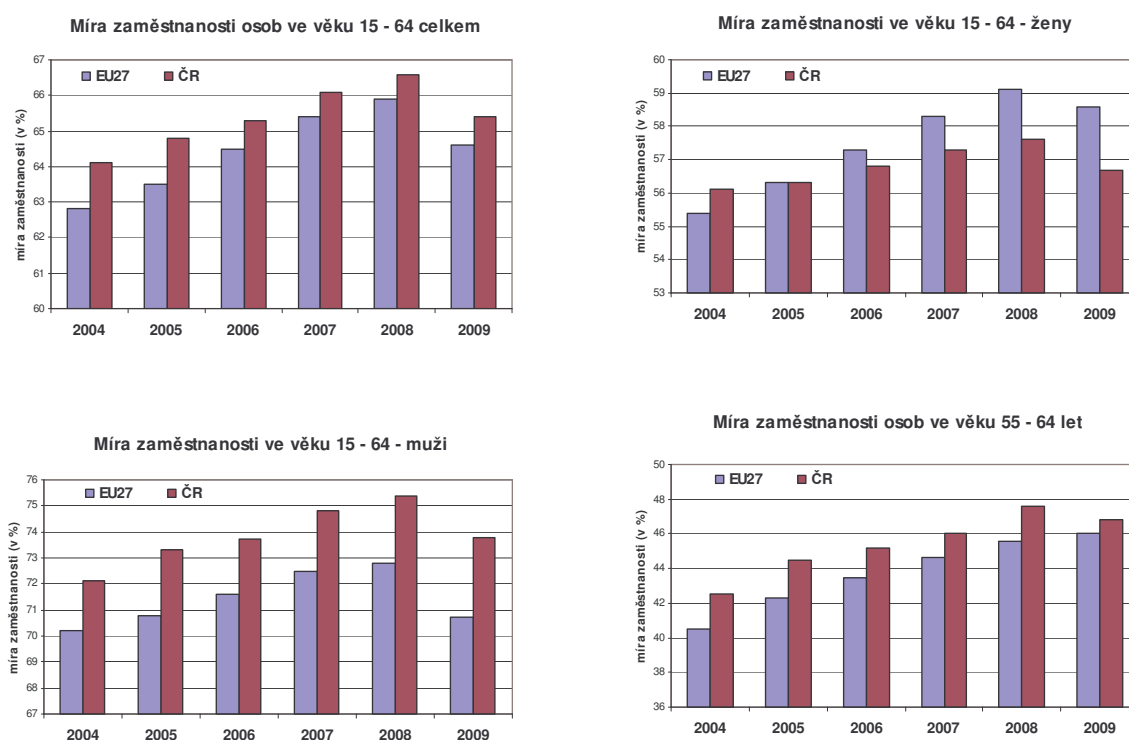
mužů (o 2,1 p.b.), pokles MZ žen představoval 0,5 p.b. Jedinou kategorií, která zaznamenala **zvýšení MZ**, byly **osoby ve věku 55 - 64 let** (v roce 2008 činila 45,6 % a v roce 2009 46,0 %).

Míra zaměstnanosti se v roce 2009 snížila proti roku 2008 téměř ve všech členských zemích kromě Lucemburska, Německa a Polska. Zvýšení tohoto ukazatele v Lucembursku činilo 1,8 p.b. (na 65,2 %), v Německu 0,2 p.b. (na 70,9 %) a v Polsku 0,1 p.b. (na 59,3 %). Nejvyšší pokles mezi rokem 2008 a 2009 byl zaznamenán v Lotyšsku (o 7,7 p.b.), v Estonsku (o 6,3 p.b.), v Irsku (o 5,8 p.b.), ve Španělsku (o 4,5 p.b.) a v Litvě (o 4,2 p.b.).

V ČR celková míra zaměstnanosti v roce 2008 dosáhla 66,6 %, **v roce 2009 poklesla na 65,4 %** (o 1,2 p.b., tj. více než průměr EU 27). Ve srovnání s EU 27 byl **pomalejší i pokles MZ mužů** (o 1,6 p.b. na 72,3 %). **Pokles MZ žen** (o 0,9 p.b. 56,7 %) byl naopak **výraznější**. Opačným směrem proti průměru EU 27 se vyvíjela MZ osob **ve věkové kategorii 55 - 64 let**, která **poklesla o 0,8 p.b.** na 46,8 %.

graf č. 16

Srovnání vývoje míry zaměstnanosti v ČR a EU27

Po dalším poklesu v 1. čtvrtletí na 63,6 % (meziročně o 1,0 p.b.) se **ve 2. čtvrtletí 2010** již celková míra zaměstnanosti **v EU 27 zvýšila na 64,3 %**, ale meziročně byla stále **nižší o 0,5 p.b.** Míra zaměstnanosti **žen** vzrostla na **58,4 %**, (meziroční pokles představoval 0,4 p.b.) a míra zaměstnanosti **mužů** se zvýšila na **70,2 %** (meziroční pokles -0,6 p.b.). Míra zaměstnanosti **ve věkové kategorii 55 - 64 let** dosáhla **46,4 %**, tj. stejné úrovně jako před rokem. Největší meziroční pokles celkové MZ byl patrný v Estonsku (-4,3 p.b.), Litvě (-3,6 p.b.) a Bulharsku (-3,1 p.b.). Meziroční zvýšení míry zaměstnanosti bylo zaznamenáno pouze na Maltě (1,0 p.b.), v Rumunsku (0,9 p.b.), Německu a Švédsku (o 0,2 p.b.), stagnace v Belgii a Polsku.

Celková míra zaměstnanosti v ČR v 1. čtvrtletí 2010 činila 64,1 % (snížení proti 1. čtvrtletí 2009 o 1,5 p.b.), **ve 2. čtvrtletí 2010 se zvýšila 64,9 %**, meziročně byla nižší o 0,5 p.b. V tomto období **míra zaměstnanosti žen** představovala **56,1 %** (meziroční pokles o 0,6 p.b.) a **míra zaměstnanosti mužů 73,5 %** (snížení o 0,4 p.b.). **Míra zaměstnanosti ve věkové kategorii 55 - 64 let** dosáhla úrovně **46,3 % (pokles proti 1. čtvrtletí 2009 o 1,1 p.b.)**. Celková MZ a MZ mužů v ČR zůstává vyšší než průměr EU 27. MZ starších je však o 0,1 p.b. a míra zaměstnanosti žen o 2,3 p.b. pod úrovní průměru členských zemí.

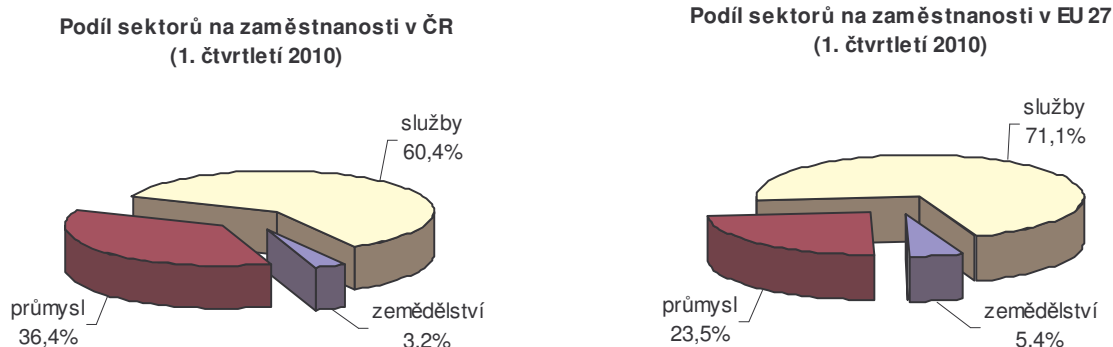
Přes probíhající **sektorové změny v zaměstnanosti** je v ČR ve srovnání s průměrem EU 27 stále vysoké zastoupení sekundárního a nižší zastoupení terciárního sektoru na celkové zaměstnanosti. Zatímco **v roce 2009 v EU 27** představoval **podíl sekundárního sektoru 24,1 %**, **v ČR** tento podíl činil **37,1 %**, což byla **nejvyšší hodnota ze všech států EU**. Vysoké zastoupení tohoto sektoru měli také ve Slovinsku (32,9 %), na Slovensku (32,3 %), v Rumunsku (31,3 %), Estonsku (31,1 %) a Maďarsku (30,7 %). Naproti tomu v Nizozemsku dosáhl podíl tohoto sektoru pouze 16,7 % a ve Velké Británii 16,8 %. **Podíl terciárního sektoru v ČR** představoval **59,3 %**, **v EU 27** to bylo **70,4 %**, přičemž nižší byl pouze ve Slovinsku (58,4 %), v Bulharsku (53,0 %) a Rumunsku (40,9 %). Naopak ve Velké Británii představoval 81,6 %, v Nizozemsku 80,5 % a Belgii 78,9 %. Zastoupení **primárního sektoru** bylo **v ČR** s hodnotou **3,5 %** nižší než průměrná hodnota **EU 27 - 5,6 %**. Mezi státy s nejvyšším podílem tohoto sektoru patřilo Rumunsko (27,8 %), Bulharsko (19,9 %), Řecko (11,8 %) a Portugalsko (10,9 %). Naopak nejnižší podíl primárního sektoru byl v Belgii (1,8 %), ve Velké Británii (1,6 %) a v Lucembursku (1,5 %).

V 1. čtvrtletí 2010 v EU 27 meziročně poklesl podíl sekundárního sektoru

(o 0,9 p.b.) na **23,5 %**, v **ČR** tento podíl činil **36,4 %** (meziroční pokles o 1,0 p.b.). **Podíl terciárního sektoru v ČR** představoval **60,4 %**, což byl **nárůst** proti 1. čtvrtletí 2009 o 1,1 p.b. (EU 27 – 71,1 %, nárůst o 0,9 p.b.). Zastoupení **primárního sektoru na zaměstnanosti v ČR pokleslo** (o 0,1 p.b.) na **3,2 %**, v EU 27 zůstalo na hodnotě **5,4 %**.

Graf č. 17

Srovnání sektorové struktury

V členských státech **EU 27 v roce 2009 pracovalo na vlastní účet** (podnikatelé bez zaměstnanců, OSVČ) **15,5 %** zaměstnaných, stejně jako v roce 2008. Zastavil se klesající trend z roku 2006 (15,9 %) a z roku 2007 (15,7 %). **ČR se svým podílem 18,7 % převyšuje průměr EU 27**. Vysoký podíl této kategorie byl např. v Řecku (35,4 %), v Rumunsku (28,8 %), Bulharsku (26,9 %), Itálii (23,4 %) a Polsku (22,8 %). Naopak nejnižší podíl pracujících na vlastní účet měli ve Švédsku (5,4 %), v Lucembursku (5,9 %), Dánsku (6,2 %), Estonsku (8,2 %) a ve Francii (9,1 %).

V 1. čtvrtletí 2010 v členských státech činil průměrný podíl osob pracujících na vlastní účet **15,5 %**, což představovalo mírné **zvýšení** proti stejnému období roku 2009 (o 0,1 p.b.). **V ČR se jejich podíl meziročně zvýšil o 0,6 p.b. na 19,0 %**. Do skupiny zemí s vysokým podílem v tomto období kromě Řecka (35,9 %), patřilo také Rumunsko (26,2 %) a Bulharsko (25,9 %).

Pracovní úvazky na dobu určitou mělo v **EU 27 v roce 2009 13,5 % zaměstnaných**. Zatímco v **EU 27 se jejich podíl meziročně snížil** o 0,5 p.b., **v ČR se naopak o 0,5 p.b. zvýšil na 8,5 %**. Ke zvýšení podílu pracovních úvazků na dobu určitou došlo v Lucembursku a Lotyšsku o 1,0 p.b., Řecku a Maďarsku o 0,6 p.b., o 0,5 p.b. kromě ČR také v Dánsku a na Maltě. Stagnace jejich podílu na úrovni roku

2008 byla zaznamenána v Irsku a Nizozemsku. V ostatních státech byl zaznamenán pokles, nejvyšší ve Španělsku o 3,9 p.b.

V 1. čtvrtletí 2010 jejich podíl **v EU27 činil 13,3 %**, **ve 2. čtvrtletí** se zvýšil na **14,0 %** (meziroční zvýšení o 0,6 .b.). **V ČR** v těchto obdobích mělo pracovní poměr na dobu určitou **7,5 %** resp. **8,2 % zaměstnaných** (ve 2. čtvrtletí představoval meziroční nárůst 0,8 p.b.).

Na kratší pracovní dobu pracovalo **v EU 27 v roce 2009 18,8 %** zaměstnaných (muži 8,3 % a ženy 31,5 %), **o 0,6 p.b. více** než před rokem. Největší meziroční zvýšení zaznamenalo Estonsko (3,3 p.b.), Lotyšsko a Irsko (2,6 p.b.). Pokles práce na kratší dobu byl zaregistrován v Portugalsku (o 0,3 p.b.), na Maltě (o 0,2 p.b.), v Polsku a Rumunsku (o 0,1 p.b.). **V ČR** v roce 2009 **vzrostl** tento ukazatel o 0,6 p.b. **na 5,5 %** (muži 2,8 % a ženy 9,2 %).

V 1. čtvrtletí 2010 byl **v EU 27 i v ČR** zaznamenán meziroční **nárůst** podílu kratších úvazků. **V EU 27** tímto způsobem pracovalo **18,6 %** zaměstnaných, v případě žen to bylo 31,6 %, v případě mužů 7,7 %. **V ČR** podíl práce na kratší pracovní dobu dosáhl **5,3 %**, u žen 9,3 % a u mužů 2,4 %. **Ve 2. čtvrtletí** se podíl pracujících na kratší pracovní dobu **v EU 27** zvýšil na **18,7 %**, podíl žen zůstal 31,6 % a mužů se zvýšil na 7,9 % (meziroční nárůst představoval 0,5 p.b., 0,6 p.b., resp. 0,4 p.b.). **V ČR** byla **ve 2. čtvrtletí** tendence opačná, celkový **podíl se snížil na 5,2 %**, žen na 9,2 % a mužů na 2,3 %. Meziročně jsou tyto hodnoty vyšší o 0,4 p.b., 0,8 p.b., resp. 0,3 p.b.

Aktuálně je **nejvyšší podíl kratší pracovní doby nejvyšší v Nizozemsku** (celkem 48,4 %, ženy 75,7 %), naopak **nižší než v ČR pouze na Slovensku** (celkem 4,0 %, ženy 5,5 %) **a v Bulharsku** (celkem 2,2 %, ženy 2,5 %).

Zatímco v roce 2008 ekonomický pokles **vývoj míry nezaměstnanosti (MN)** **v EU 27** neovlivnil (míra nezaměstnanosti se snížila na 7,0 % ze 7,1 % v roce 2007), **v roce 2009** došlo k meziročnímu **zvýšení** o 1,9 p.b. **na 8,9 %**. Míra nezaměstnanosti **v ČR** činila v roce 2008 4,4 % (poklesla proti roku 2007 dokonce o 0,9 p.b.), **v roce 2009 vzrostla** o 2,3 p.b. **na 6,7 %**.

Uvnitř členských států viditelně v roce 2009 vzrostla nezaměstnanost proti roku 2008 především v Lotyšsku (o 9,6 p.b.), Estonsku (o 8,3 p.b.), Litvě (o 7,9 p.b.), ve Španělsku (o 6,7 p.b.) a v Irsku (o 5,6 p.b.). Naopak nejnižší přírůstek zaznamenalo Německo (o 0,2 p.b.), Lucembursko (o 0,3 p.b.), Nizozemsko (o 0,6 p.b.) a Belgie (o 0,9 p.b.).

Vývoj nezaměstnanosti v EU 27 byl ovlivněn zejména **růstem nezaměstnanosti mužů** (zvýšení oproti roku 2008 o 2,4 p.b. na **9,0 %**), který byl vyšší než nárůst míry nezaměstnanosti žen (o 1,3 p.b. na **8,8 %**). **V ČR** míra nezaměstnanosti **mužů** činila **5,9 %** a míra nezaměstnanosti **žen** dosáhla **7,7 %** (zvýšení proti roku 2008 o 2,4 p.b., resp. 2,1 p.b.).

V 1. čtvrtletí 2010 dosáhla míra nezaměstnanosti v EU 27 10,1 % a byla meziročně **vyšší o 1,4 p.b.** **Ve 2. čtvrtletí již poklesla na 9,6 %** a ve srovnání s 2. čtvrtletím 2009 byla **vyšší o 0,7 p.b.** Poklesla ve většině členských zemí, ale meziroční pokles zaznamenaly pouze 4 státy - Lucembursko (-1,0 p.b.), Německo (- 0,7 p.b.), Malta a Rakousko (- 0,3 p.b.), Finsko se dostalo na úroveň 2. čtvrtletí 2009. Nejvyšší meziroční nárůst byl patrný v Estonsku (o 5,1 p.b.), Litvě (o 4,7 p.b.) a Bulharsku (o 3,7 p.b.). Míra nezaměstnanosti žen poklesla na 9,4 %, mužů na 9,6 %, meziroční dynamika nárůstu se zmírnila u žen i mužů stejně (o 0,8 p.b.). **V ČR** byla **ve 2. čtvrtletí 2010 míra nezaměstnanosti** meziročně vyšší o 0,8 p.b. a **činila 7,1 %**, zatímco **v 1. čtvrtletí 2010 dosáhla 8,1 %** (meziroční nárůst o 2,3 p.b.) a zůstala **pod průměrem EU 27**. MN žen dosáhla v 1. čtvrtletí 8,9 %, ve 2. čtvrtletí klesla na 8,3 %, meziroční nárůst se snížil na 0,9 p.b. U mužů činila MN v 1. čtvrtletí 2010 7,5 %, v následujícím čtvrtletí poklesla na 6,2 % a byla ve srovnání se stejným obdobím 2009 vyšší již pouze o 0,7 p.b.

Míra nezaměstnanosti mladých ve věku 15 – 24 let (vztažená k pracovní síle ve stejném věku) **v EU 27** dosáhla v roce 2008 15,5 %. **V roce 2009** se situace na trhu práce pro tuto věkovou kategorii podstatně zhoršila, míra nezaměstnanosti se meziročně **zvýšila** o 4,3 p.b. na **19,8 %**. Další zhoršení následovalo **v 1. čtvrtletí 2010**, kdy MN mladých dosáhla již **21,4 %** (meziroční nárůst o 2,5 p.b.). **Ve 2. čtvrtletí 2010** se již projevilo snížení nezaměstnanosti i ve skupině mladých, kdy jejich MN **poklesla na 20,7 %** a meziroční rozdíl se snížil na 1,1 p.b.

V ČR v roce 2009 hodnota tohoto ukazatele **16,6 %** byla nižší než průměr EU 27, ale meziroční **nárůst byl výraznější (o 6,7 p.b.)**. **V 1. čtvrtletí 2010** míra nezaměstnanosti mladých již činila **19,7 %** (meziročně byla vyšší o také 6,7 p.b.), **ve 2. čtvrtletí se snížila na 17,9 % a nárůst** proti stejnému období 2009 představovalo již jen **3,1 p.b.**

Z členských států **EU 27** došlo k největšímu zvýšení míry nezaměstnanosti mladých **v roce 2009** proti roku 2008 v Lotyšsku (z 13,1 % na 33,6 %), dále v Litvě (z 13,4 % na 29,2 %), v Estonsku (z 12,0 % na 27,5 %), ve Španělsku (z 24,6 % na

37,8 %) a v Irsku (z 12,7 % na 24,2 %). Naopak nejnižší bylo zaznamenáno v Německu (o 0,7 p.b.) a v Nizozemsku (o 1,3 p.b.). Jedinou zemí, ve které se míra nezaměstnanosti mladých meziročně snížila, bylo Lucembursko (o 0,7 p.b.).

Ve 2. čtvrtletí 2010 byl meziroční pokles zaznamenán ve většině členských států. Meziročně nejvíce poklesla MN mladých v Lucembursku (-1,8 p.b.), Rakousku (-1,2 p.b.) a na Maltě (-1,0 p.b.), naopak nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán v Estonsku (o 12,0 p.b.), Litvě (o 7,5 p.b.), Řecku (o 6,9 p.b.), na Slovensku (o 6,8 p.b.) a v Bulharsku (o 6,6 p.b.).

Dle údajů **za rok 2009** byla nejvyšší **míra dlouhodobé nezaměstnanosti** (podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na pracovní síle) na Slovensku (6,5 %), v Lotyšsku (4,6 %), ve Španělsku a v Portugalsku (shodně 4,3 %) a v Maďarsku (4,2 %). Průměrná hodnota **za EU 27** představovala **3,0 %** (nárůst proti roku 2008 o 0,4 p.b.) a **v ČR 2,0 %** (pokles proti roku 2008 o 0,2 p.b.).

V 1. čtvrtletí 2010 se míra dlouhodobé nezaměstnanosti v EU 27 zvýšila na **3,7 %** (proti stejnému období 2009 o 1,0 p.b.). Nejvyšší hodnota se nadále udržovala na Slovensku (8,8 %), v Lotyšsku (7,9 %) a ve Španělsku (6,6 %). K těmto zemím se přiřadilo Estonsko (7,4 %). **V ČR** hodnota dlouhodobé nezaměstnanosti meziročně **vzrostla** (o 0,9 p.b.) **na 2,9 %**.

Nižší poptávku po pracovních místech v souvislosti s krizí dokládá ukazatel **míry volných míst** (vyjadřující procentní podíl volných míst k součtu volných a obsazených míst). Tento ukazatel **za EU 27** dosáhl v roce 2008 1,9 % (což znamenalo pokles proti roku 2007 o 0,3 p.b.). **V roce 2009** byl zaznamenán pokles až na hodnotu **1,4 %**. Nabídka práce byla v roce 2009 nejvyšší v Německu a na Kypru (2,5 %), následovalo Nizozemsko a Velká Británie (1,7 %), Finsko (1,6 %) a Rakousko (1,5 %). **V ČR míra volných pracovních míst činila 1,2 %** (pokles proti roku 2008 o 2,0 p.b.).

Podle předběžných údajů **v 1. a 2. čtvrtletí 2010** představoval tento ukazatel průměrnou hodnotu **za EU 27 1,5 %**. Ve 2. čtvrtletí nejvyšší podíl míry volných pracovních míst vykazalo Německo (2,5 %), Finsko (2,1 %), Kypr a Velká Británie (1,9 %). Vyšší hodnotu má i Belgie (1,8 %, údaj za 1. čtvrtletí). Naopak nejnižší míra volných míst byla v Lotyšsku (0,2 %), Portugalsku a Lucembursku (0,5 %). Podíl volných míst **v ČR** v obou čtvrtletích představoval **0,8 %**.

Podrobnější údaje o mírách zaměstnanosti a nezaměstnanosti v rámci EU jsou uvedeny v přílohách č. 24, 25, 26.

VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Postupné oslabování ekonomického výkonu v průběhu roku 2008 a přechod ve výrazné **meziroční poklesy** v roce 2009 se odrazilo na negativních tendencích na trhu práce. Meziroční dynamika růstu **počtu zaměstnaných osob**, která ještě ve 4. čtvrtletí 2008 činila 1,3 %, přešla v roce 2009 do meziročního poklesu (ve 4. čtvrtletí 2009 pokles o 2,1 %).

Obrat v nepříznivé tendenci vývoje české ekonomiky byl viditelný od poloviny roku 2009, kdy byl zaznamenán již mezičtvrtletní nárůst HDP (ve 3. a 4. čtvrtletí 2009 o 0,5 %). Relativně příznivý vývoj pokračoval i v 1. pololetí 2010, kdy byl kromě mezičtvrtletního nárůstu (v 1. čtvrtletí o 0,4 % a ve 2. čtvrtletí o 0,9 %) zaznamenán i meziroční nárůst (o 1,0 %, resp. 2,4 %).

V 1. čtvrtletí 2010 došlo k dalšímu prohloubení **meziročního poklesu** počtu zaměstnaných osob až **na 2,4 %**, **ale ve 2. čtvrtletí úbytek** proti stejnému období roku 2009 činil jen **1,2 %** a **mezičtvrtletně se zaměstnanost již zvýšila o 1,1 %**.

Údaje o dalším vývoji zaměstnanosti podle Výběrových šetření pracovních sil za 3. čtvrtletí 2010 ČSÚ zveřejní počátkem listopadu. Náznak dalšího zlepšování je patrný např. z „Rychlých informací“ z odvětví, podle nichž poklesl v červenci meziročně počet zaměstnaných osob **v průmyslu** o 2,0 %, v srpnu se však meziroční pokles snížil na 1,5 %. **Ve stavebnictví** se pokles zaměstnaných také zmírnil, v červenci byl zaznamenán meziroční pokles počtu zaměstnaných osob o 3,4 % a v srpnu o 0,6 % (ve 2. čtvrtletí 2010 to byl pokles až o 4,0 %).

Poslední výsledky z odvětví průmyslu a stavebnictví naznačují udržení kladného meziročního růstu české ekonomiky také ve 3. čtvrtletí 2010, i když s velkou pravděpodobností jeho dynamika bude nižší. Například **průmyslová produkce** se v červenci 2010 meziročně zvýšila o 5,3 % a v srpnu o 12,9 % (ve 2. čtvrtletí 2010 byl zaznamenán meziroční růst o 12,3 %). **Tržby z průmyslové činnosti** v červenci meziročně vzrostly o 7,8 % a v srpnu o 14,4 % (ve 2. čtvrtletí byl zaznamenán meziroční růst o 12,9 %). Také vývoj ve stavebnictví naznačuje další snižování meziročních poklesů. **Stavební výroba** v červenci 2010 meziročně poklesla o 4,5 % a v srpnu o 2,1 % (ve 2. čtvrtletí 2010 byl ještě zaznamenán meziroční pokles o 6,3 %). Na snížení dynamiky poklesu se v srpnu podílela jak produkce v pozemním stavitelství, která meziročně klesla o 5,6 % (ve 2. čtvrtletí to

bylo -6,8 %), tak i produkce inženýrského stavitelství, která se meziročně zvýšila o 4,6 % (ve 2. čtvrtletí to bylo -5,3 %).

Z konjunkturního očekávání ekonomické situace respondentů v **průmyslu** je zřejmé setrvání současné celkové ekonomické situace i celkové poptávky na úrovni srpna. Pro příští tři měsíce je očekáváno zpomalení výrobní činnosti při zlepšení zaměstnanosti. Ve **stavebních podnicích** se hodnocení současné ekonomické situace a celkové poptávky v září oproti minulému měsíci snížilo. Pro příští tři měsíce je ve srovnání se srpnem předpokládáno zpomalení stavební činnosti a pokles zaměstnanosti. V **odvětví obchodu** se v září ve srovnání se srpnem snížilo hodnocení současné ekonomické situace. Očekávání vývoje ekonomické situace pro období příštích tří měsíců jsou nižší než v srpnu. Ve **vybraných odvětvích služeb** se v září ve srovnání se srpnem mírně snížilo hodnocení současné ekonomické situace i hodnocení poptávky. Očekávání poptávky pro příští tři měsíce se zvýšilo a očekávání celkové ekonomické situace jsou stejná jako v srpnu.

MPSV ČR, MF ČR a ČNB předpokládají v letošním roce zlepšení vývoje ekonomiky. MPSV odhaduje **vývoj hrubého domácího produktu** v roce 2010 v intervalu od +1,5 % do +2,1 %. MF ČR ve své Makroekonomické predikci z července 2010 předpokládá meziroční růst HDP o 1,6 %. ČNB ve Zprávě o inflaci III/2010 uvažuje pro rok 2010 také meziroční růst ekonomiky o 1,6 %. Podle těchto odhadů nejvýrazněji ovlivní vývoj hrubého domácího produktu meziroční růst tvorby hrubého kapitálu a vývozu zboží a služeb. V roce 2010 lze stále ještě očekávat meziroční pokles výdajů na konečnou spotřebu domácností.

Vzhledem k opožděnému dopadu vývoje ekonomiky na trh práce očekáváme ještě v roce 2010 meziroční pokles počtu zaměstnaných, a to **v intervalu od - 1,0 % do -1,6 %** a přechod ke stagnaci nebo mírnému růstu až v následujícím roce.

Po vysokých hodnotách míry nezaměstnanosti dosažených v lednu a únoru se nezaměstnanost v jarních měsících snižovala vyšším tempem, než bylo obvyklé i v období jejího dlouhodobého poklesu. Příznivý trend pokračoval také ve 3. čtvrtletí. Meziroční přírůstky počtu **evidovaných uchazečů o zaměstnání se snížily** v červenci na 20,0 tis., v srpnu na 7,7 tis. osob. **K 30. 9. 2010 nezaměstnanost klesla pod úroveň září předchozího roku. Podobně klesala i míra nezaměstnanosti**, v červenci činila 8,7 %, v srpnu 8,6 %. V září představovala 8,5 % a meziročně poklesla o 0,1 p.b.

Počet osob, které nově přišly do evidence ve 3. čtvrtletí 2010, byl ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku nižší přibližně o 28,0 tis. Pozitivní skutečností je také to, že byl vyšší počet osob z evidence vyřazených (+9,3 tis.), ale zejména počet těch uchazečů o zaměstnání, kteří se po odchodu z evidence na úřadů práce prokazatelně zaměstnali (+5,9 tis.). Dalšímu snižování nezaměstnanosti brání nízký počet volných pracovních míst.

Jejich počet se od října 2008 nepřetržitě meziročně snižoval. Nejvyšší pokles byl zaznamenán v srpnu 2009, kdy byl jejich počet meziročně nižší až o 109,6 tis. V prosinci 2009 meziroční snížení činilo 60,3 tis. V průběhu roku 2010 již bylo patrné zmírnění tohoto trendu. V 1. pololetí se počty volných pracovních míst pohybovaly okolo hodnoty 32 tis., ve 3. čtvrtletí 2010 byly jejich počty vyšší (červenec 33,5 tis., v srpnu 36,6 tis. a v září 35,1 tis.).

Vzhledem **k vysokým hodnotám nezaměstnanosti z počátku roku** i jejímu **očekávanému nárůstu v závěru roku** přibližně na úroveň z konce roku 2009 (skončení sezónních prací, pracovních poměrů na dobu určitou a ukončení řady pracovních poměrů v souvislosti s úspornými opatřeními) lze předpokládat, že **průměrná hodnota míry nezaměstnanosti bude v roce 2010** vyšší než v roce 2009 (8,0 %) a dosáhne úrovně **9 %**. Dopad úsporných opatření a určité zpoždění za postupným růstem vývoje ekonomiky se na trhu práce s největší pravděpodobností projeví také v následujícím roce.

Metodické poznámky

Zaměstnanost

MPSV pro hodnocení vývoje na trhu práce využívá pro oblast zaměstnanosti údaje ČSÚ především z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS).

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)

Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě, přičemž není rozhodující a není ani sledováno, mají-li zde pobyt trvalý, přechodný, dlouhodobý nebo nehlášený. U osob mladších než 15 let se sledují jen základní údaje týkající se vztahu k osobě v čele domácnosti, věku, pohlaví, národnosti a státní příslušnosti. Za osoby starší 15-ti let se vyplňují další otázky, které popisují jejich uplatnění na trhu práce. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře. Podle doporučení Eurostatu lze údaje za tyto osoby získat buď z administrativních zdrojů, nebo zvláštním šetřením organizovaným zásadně mimo rámec VŠPS.

Zaměstnaní jsou všichni 15-ti letí a starší, kteří během referenčního týdne příslušeli do kategorie placení zaměstnaní nebo zaměstnaní ve vlastním podniku. Pro účely zjišťování je pojem práce interpretován jako práce **alespoň po dobu jedné hodiny** v referenčním týdnu. Za zaměstnané jsou považováni i **učni**, kteří dostávají mzdu, plat nebo odměnu podle stejného principu jako jiné osoby. Obdobně **studenti**, osoby **pobírající důchod**, osoby v domácnosti a další osoby zabývající se především mimoekonomickými aktivitami, **kteří** však v referenčním období **byli navíc v zaměstnání, jsou také považováni za zaměstnané**. Do skupiny zaměstnaných naopak nejsou automaticky zahrnovány osoby na rodičovské dovolené, jejichž postavení má podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) odlišný charakter.

Nezaměstnanost

Pro nezaměstnanost MPSV využívá údaje ČSÚ z VŠPS a statistiky MPSV z administrativních dat úřadů práce.

Rozdíly v metodě zjišťování údajů o počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání po linii úřadů práce a zjišťování počtu nezaměstnaných podle výsledků VŠPS:

Velikost souboru

- MPSV - úplná evidence registrovaných uchazečů o zaměstnání.
- ČSÚ VŠPS - výběrový soubor zahrnuje osoby bydlící v 0,6 % všech trvale obydlených bytů ČR (jedná se o necelých 51 tis. 15+ letých). Všechny údaje z výběrového souboru jsou převáženy na věkovou strukturu obyvatelstva podle demografické projekce středních čtvrtletních stavů pro výběrové šetření pracovních sil.

Způsob zjišťování

- MPSV - podmínky registrace a vyřazování uchazečů o zaměstnání jsou spolu s definicí uchazeče o zaměstnání stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. O zprostředkování se občan uchází u toho úřadu práce, v jehož správním obvodu má bydliště.

- ČSÚ VŠPS - dobrovolné anonymní zjišťování za osoby obvykle bydlící (nikoliv trvale bydlící) ve vybraných bytech. Shodně s metodikou EUROSTATu nejsou zjišťovány údaje za osoby bydlící mimo byty, tedy ani za osoby bydlící v hromadných ubytovacích zařízeních.

Obsah ukazatelů

- MPSV - uchazeč o zaměstnání je podrobně vymezen zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
Uchazečem o zaměstnání může podle § 25 být (pokud zákon nestanoví jinak) pouze fyzická osoba, která např. není v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje soustavně pro povolání a osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce. Uchazeč o zaměstnání je mimo jiné z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání. Samozřejmě evidence na úřadu práce je ukončena nástupem do zaměstnání nebo k přípravě na povolání. Ukončit evidenci lze i na základě vlastní žádosti uchazeče o zaměstnání. Zákon tedy nevyklučuje, aby byli uchazeči o zaměstnání např. dočasně práceneschopní lidé, osoby na další rodičovské dovolené, nebo ti, jimž byl přiznán starobní důchod (podrobněji viz § 25 až §31 zákona o zaměstnanosti).
- MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO zavedlo ukazatel tzv. **dosažitelní uchazeči o zaměstnání**. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, v pracovní neschopnosti, uchazeči o zaměstnání zařazení na rekvalifikační kurzy nebo vykonávající krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči o zaměstnání, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.
- ČSÚ VŠPS - nezaměstnaní jsou podle metodiky ILO a metodiky EUROSTATu všichni 15-ti letí a starší, kteří ve sledovaném období (referenčním týdnu) souběžně splňovali tři nutné podmínky:
 - nebyli zaměstnaní,
 - hledali aktivně práci,
 - byli připraveni k nástupu do práce, t.j., během referenčního období byli k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní. Jedinou výjimkou je skupina osob, které práci nehledají, protože ji již našly a jsou schopny nástupu nejpozději do 3 měsíců. Tyto osoby jsou podle definice EUROSTATu zařazeny rovněž mezi nezaměstnané.

Jestliže do konce roku 1997 převyšoval počet nezaměstnaných vymezených podle mezinárodní definice počet registrovaných uchazečů o zaměstnání na ÚP a od roku 2000 do 3. čtvrtletí roku 2001 byl rozdíl mezi oběma ukazateli minimální, tak od 4. čtvrtletí 2001 počet registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce výrazně převyšoval počet nezaměstnaných zjišťovaných ve výběrovém šetření statistiky podle ILO.

Ve 2. čtvrtletí 2010 činil počet registrovaných uchazečů o zaměstnání podle skutečné evidence na úřadech práce 530,5 tis. osob, z toho 514,9 tis. dosažitelných uchazečů o zaměstnání, srovnatelný ukazatel zjištěný výběrovým šetřením (počet registrovaných uchazečů o zaměstnání dle VŠPS 382,4 tis.) se tedy lišil o 148,1 tis. resp. o 132,5 tis.

Rozdíly jsou jednak v jiném způsobu zjišťování po obou liniích, odlišném metodickém vymezení registrovaných uchazečů o zaměstnání a nezaměstnaných podle mezinárodní definice ILO a v tzv. nevýběrové chybě, která je průvodním znakem prakticky všech statistických zjišťování u domácností. Je nutné zdůraznit diferenci mezi pojmem registrovaný uchazeč o zaměstnání a nezaměstnaným podle mezinárodní definice ILO. Zatímco registrovaný uchazeč o zaměstnání je vždy definován národní legislativou, nezaměstnaný podle definice ILO je vymezen jasnými kritérii, která umožňují mezinárodní srovnatelnost výše zjištěných výsledků šetření. Vazba mezi oběma ukazateli není bezprostřední. Na jedné straně se vyskytují případy nezaměstnaných, kteří nejsou evidováni na úřadech práce a na druhé straně značná část registrovaných uchazečů o zaměstnání nesplňuje podmínky dané mezinárodní definicí.

Zásadní diference mezi oběma zdroji je v absolutní hodnotě počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu nezaměstnaných. Projevuje se několik faktorů:

1. Od roku 2002 byl plně **harmonizován dotazník VŠPS se standardem Eurostatu včetně pořadí otázek** kladených respondentovi. Prioritou je dotaz na **ekonomickou aktivitu respondentů v referenčním týdnu**. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu **pracoval alespoň 1 hodinu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání**. Proti předcházející praxi, kdy byly osoby přednostně dotazovány na obvyklé ekonomické postavení v delším časovém období, současná úprava opravňuje k předpokladu, že kladná odpověď na zaměstnání v referenčním týdnu výrazně ovlivňuje následné odpovědi na otázky o obvyklém ekonomickém postavení a především o jejich registraci na úřadech práce. V současné době je zřejmá shodná tendence ve vývoji obou měr nezaměstnanosti. ČSÚ nemá možnost vzhledem k nutnosti dodržení anonymity a dobrovolnosti účasti ve výběrovém šetření porovnávat zjištěné údaje s jinými zdroji, např. s evidencí ÚP. Z vývoje diference mezi počty registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a počtu těchto uchazečů o zaměstnání zjištěného ve výběrovém šetření lze usuzovat, že vliv obsahové změny dotazníku se projevil ve snížení počtu nezaměstnaných ve VŠPS v rozmezí 30-50 tis. osob.
2. Relativně vyšší **míra neodpovědí** je způsobena vysokým podílem prázdných bytů ve výběrovém souboru a hlavně kategorickým odmítnutím spolupráce. Na základě struktury odmítnutých odpovědí při opakovaných návštěvách je třeba předpokládat, že sociální skladba domácností, které nechtěly spolupracovat, se částečně liší od sociální struktury vyšetřených domácností a je v nich nadprůměrně zastoupena skupina nezaměstnaných, kteří odmítají komunikovat v rámci výběrového šetření.

Rozdíly údajů o nezaměstnanosti mezi oběma zdroji jsou obvyklé. Z porovnání s členskými a ostatními kandidátskými zeměmi EU vyplývá, že diference mezi obecnou mírou nezaměstnanosti z VŠPS a registrovanou mírou nezaměstnanosti v ČR je nižší než ve většině těchto zemí. Rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti a mírou registrované nezaměstnanosti je v řadě zemí značný a lze

z toho usuzovat, že oboustranné statistické odchýlení je důsledkem především odlišností v legislativě a míře aktivní politiky zaměstnanosti a dalších oblastí sociální politiky jednotlivých zemí. Přitom je třeba poznamenat, že některé členské země EU obě míry nezaměstnanosti oficiálně nepublikují.

V rámci výběrového šetření jsou zjišťovány údaje i za **osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají a nesplňují tak podmínky ILO pro nezaměstnané**, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat. Ve 2. čtvrtletí roku 2010 činil jejich počet 154,9 tis., tj. o 2,7 tis. méně než ve stejném období roku 2009. Většina osob, které by chtěly pracovat, však nemůže ihned nastoupit do případného zaměstnání. Nejpozději do 14 dnů je schopno nastoupit 39,6 tis., tj. necelá třetina z celé skupiny.

Základem pro rozhodování v oblasti nezaměstnanosti je zásadně úplná evidence úřadů práce. Výběrové šetření pracovních sil, které je pro členské země EU závazné, tyto administrativní údaje doplňuje a poskytuje mezinárodně srovnatelné ukazatele v požadovaném rozsahu a frekvenci.

MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO **změnilo** počínaje měsícem červencem 2004 **metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti**.

Definice výpočtu registrované míry nezaměstnanosti:

$$\frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

Čítatel: přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče o zaměstnání ke konci sledovaného měsíce.

Jmenovatel: pracovní síla, tj. počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrových šetření pracovních sil - VŠPS (klouzavý průměr posledních čtyř čtvrtletí) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání, zaměstnaných občanů EU registrovaných ÚP (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (klouzavý průměr za poslední 4 čtvrtletí) + přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče o zaměstnání (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců).

Seznam použitých zkratk:

APZ	aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
EAO	ekonomicko aktivní obyvatelstvo
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
ESZ	Evropská strategie zaměstnanosti
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropského společenství
GG	globální grant
GS	grantové schéma
HDP	hrubý domácí produkt
CHPD	chráněné pracovní dílna
CHPM	chráněné pracovní místo
ILO	Mezinárodní organizace práce
IPS	informačně poradenské středisko
ITP	institut trhu práce
JPD 3	Jednotný programový dokument pro cíl 3 regionu NUTS2 hlavní město Prahu
KP	konečný příjemce
KZAM	Klasifikace zaměstnání
LFS	Labour Force Survey (VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil)
MEA	míra ekonomické aktivity
MN	míra nezaměstnanosti
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	Malé a střední podnikání
MZ	míra zaměstnanosti
NGS	nadregionální grantové schéma
NH	národní hospodářství
NIP	národní individuální projekt
NNO	nestátní nezisková organizace
NP	národní projekt
NPR	Národní program reforem
NUTS2	Nomenklatura územních statistických jednotek - pro potřeby regionální politiky EU
NUTS3	Nomenklatura územních statistických jednotek, úroveň kraj
OKEČ/NACE	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OZP	osoba se zdravotním postižením
p.b.	procentní bod
PÚP	úřad práce pověřený krajskou koordinací politiky zaměstnanosti
PvN	podpora v nezaměstnanosti
RGS	regionální grantové schéma
RIP	regionální individuální projekt
ŘO	řídící orgán
SMN	specifická míra nezaměstnanosti

SP	systemový projekt
SPZ	státní politika zaměstnanosti
SÚPM	společensky účelná pracovní místa
THP	technicko hospodářští pracovníci
ÚP	úřad(y) práce
VPM	volné pracovní místo
VPP	veřejně prospěšné práce
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil (LFS - Labour Force Survey)
ZS	zprostředkující subjekt